

FORSVARET

Forsvarets høgskole

En världsordning att försvara

Sveriges och Norges strategiska kommunikation

för en liberal världsordning

Fredrik Preiholt

Masteroppgave

Forsvarets høgskole

Høst 2018

Förord

Detta arbete är gjort vid Forsvarets høgskole høsten 2018.

Jag vill rikta ett stort tack till er som har bidragit till arbetet. Framförallt till min handledare professor Magnus Petersson för ovärderlig hjälp, men också till er som har läst och stöttat med struktur och klarsynthet.

Till sist vill jag tacka min familj för ert stöd och tålmod.

Fredrik Preiholt

Oslo 2018-11-25

Sammanfattning

Denna studie ser på Sveriges och Norges strategiska kommunikation gentemot Ryssland efter annekteringen av Krim, en händelse som har haft långtgående säkerhetspolitisk påverkan i Europa. Syftet har varit att beskriva kommunikationen och diskutera hur den kan förbättras för att dra slutsatser kring hur den påverkar stabilitet och säkerhet i Norden.

I uppsatsen utgår analysen från två väsensskilda beskrivningar av Ukrainakonflikten. Det ryska narrativet där Ryssland agerar som en revisionistisk stormakt beskrivs med John J. Mearsheimers offensiva realism. Det västerländska narrativet beskrivs utifrån en induktiv analys av Sveriges och Norges strategiska kommunikation gentemot Ryssland efter att Ukrainakrisen startade 2014. Effekterna av kommunikationen har satts in i en nordisk kontext i syfte att diskutera och dra slutsatser kring hur kommunikationen påverkar de två småstaternas säkerhetspolitiska situation i Östersjöområdet och Nordområdena. Dessutom diskuteras hur den kan utvecklas för att bidra bättre till de säkerhetspolitiska målsättningarna.

Analysen visar stora likheter mellan Sveriges och Norges målsättningar, båda regeringarna driver en idealistisk och kompromisslös utrikespolitik för en liberal världsordning. Återkommande teman i kommunikationen är att spridning av demokrati och liberala värderingar skapar säkerhet och att alla stater ska ha rätt att utforma sin egen utrikespolitik så länge det är liberal demokrati som eftersträvas. Det innebär att Sverige och Norge inte kan acceptera Rysslands anspråk på en intressesfär.

Den avgörande skillnaden mellan länderna är hur de tillgodoser sin egen säkerhet och hur de säkerställer en trovärdig säkerhetspolitik. Sverige framhåller en alliansfrihet vars trovärdighet undermineras av ett allt tätare samarbete med Nato och genom att förespråka en tätare integrering mellan Nato och EU. Sverige har inte möjlighet att leva upp till sin egen solidaritetsförklaring på grund av den stora diskrepans som identifierats mellan säkerhetspolitisk kommunikation och egen trovärdig militär förmåga. För Norge utgör Nato det säkerhetspolitiska fundamentet och lojaliteten till alliansen är tydlig i kommunikationen. Norge bidrar dock till att underminera sin egen och Nato:s trovärdighet genom att inte leva upp till 2 procentmålet vilket kan påverka USA:s engagemang i Nato och Europa negativt. Norge har också närmat sig EU och EU:s säkerhetspolitiska samarbeten.

För att den strategiska kommunikationen ska bidra till säkerhet och stabilitet i Norden bör Sverige och Norge hålla fast vid sina liberala värderingar. Det bygger samhörighet med andra liberala demokratier i EU och med USA samt bidrar till en inrikespolitisk förankring av utrikespolitiken. Regeringarna bör också anpassa den kommunikation som är riktad mot ryska intressen så att Ryssland inkluderas och den ryska självbilden som stormakt upprätthålls. Det innebär att Ryssland får internationellt diplomatiskt och ekonomiskt inflytande så att de kan använda andra medel än militär makt för att påverka sina intressen.

Summary

The scope for this study is Sweden and Norway's strategic communication towards Russia after the annexation of the Crimea, a crisis with far-reaching impact on European security policy. The purpose has been to describe the communication and discuss improvements in order to draw conclusions about how it affects stability and security in the Nordic region.

In the essay, the analysis is based on two essence-specific descriptions of the Ukrainian conflict. The Russian narrative in which Russia acts as a revisionist superpower is described by John J. Mearsheimer's offensive realism. The Western narrative is based on an inductive analysis of Sweden's and Norway's strategic communication towards Russia after the Ukrainian crisis began in 2014. The effects of the communication have subsequently been introduced into a Nordic context with the purpose to discuss and draw conclusions regarding how the communication affects the security situation of the two small states in the Baltic and the High North. How the communication can be evolved will also be discussed in order to make a better contribution to their security policy objectives.

The analysis shows great similarities between Sweden's and Norway's objectives, both governments are pursuing an idealistic and uncompromising foreign policy for a liberal world order. Recurring themes in the communication are that the spread of democracy and liberal values creates security and that all states should have the right to pursue their own foreign policy as long as the goal is a liberal democracy. This means that Sweden and Norway can not accept Russia's claim to a sphere of interest.

The crucial difference between the two countries is how they ensure their own security and a credible security policy. Sweden emphasizes a military non-alignment policy whose credibility is undermined by increasingly closer cooperation with NATO and by advocating closer integration between NATO and the EU. Sweden is also unable to live up to its own declaration of solidarity because of the major disparity identified between the security policy communication and the credibility of their military capabilities. For Norway, NATO is the foundation of the security policy and their loyalty to the alliance is clear in their communication. However, Norway is undermining its own and NATO credibility because they do not live up to the 2 percent target, which may adversely affect the United States' commitment to NATO and Europe. Norway has also approached EU and EU security cooperation.

In order for the strategic communication to contribute to security and stability in the Nordic region, Sweden and Norway should maintain their liberal values. It builds relationships with other liberal democracies in the EU and with the United States and contributes to domestic support for the foreign policy. They should also strive to adapt the communication aimed at Russian interests in order to include Russia and support the Russian self-image as a superpower. This will give Russia international diplomatic and economic influence so that they can use other means than military power to pursue their interests.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	BAKGRUND	1
1.2	PROBLEMSTÄLLNING.....	2
2	Forskningsdesign	4
2.1	SÄKERHETSPOLITISK KONTEXT	4
2.2	STRATEGISK KOMMUNIKATION	8
2.3	INTERNATIONELLA RELATIONER	10
2.4	OPERATIONALISERING	13
2.5	FORSKNINGSFRÅGOR	14
2.6	VALIDITET OCH RELIABILITET	17
3	Mål, medel och metod	19
3.1	DIPLOMATISKA MEDEL.....	20
3.2	DIPLOMATISKA METODER	22
3.3	EKONOMISKA MEDEL.....	25
3.4	EKONOMISKA METODER	26
3.5	MILITÄRA MEDEL.....	28
3.6	MILITÄRA METODER	30
3.7	RESULTAT.....	35
4	Effekter	41
4.1	RYSK INTRESSESFÄR.....	41
4.2	RYSK INRIKESPOLITIK	47
4.3	RESULTAT.....	48
5	Konsekvenser	53
5.1	GEOPOLITISKA FÖRUTSÄTTNINGAR I NORDEN	54
5.2	RYSK INTRESSESFÄR I NORDEN	56
5.3	EN BÄTTRE KOMMUNIKATION	61
6	Slutsatser	65
6.1	STUDIENS RESULTAT	65
6.2	FRAMTIDA FORSKNING	69
7	Referenser	70

---

1 Inledning

I februari 2014 utbryter ett uppror bland den rysktalande befolkningen på Krim. Upproret har planerats från Moskva och stötts av ryska militära styrkor. Det ryska parlamentet ger president Putin fullmakt att ingripa i Ukraina med militär makt om ryska liv hotas. Därefter genomförs en kritiserad folkomröstning där 96,7 procent bifaller att Krim ska tillhöra Ryssland, vilket sedan sker. Ryssland anklagar USA och Nato för att ha orsakat krisen genom att flytta fram sina positioner i ryskt intresseområde. I västvärlden pekas Ryssland ut som en aggressor utan respekt för folkrätten och internationella överenskommelser (Matlary, 2016, ss. 36-37; MSB, 2018).

1.1 Bakgrund

I ett anförande för Kungliga krigsvetenskapsakademien talar den svenska försvarsministern Peter Hultqvist om Ryssland. ”Den ryska aggressionen mot Ukraina och den illegala annekteringen av Krim är den största utmaningen mot den europeiska säkerhetsordningen sedan den etablerades för ett kvarts sekel sedan. Rysslands agerande är ett brott mot folkrätten” (Hultqvist, 2014). Norges utrikesminister Børge Brende kommenterar utvecklingen i Ukraina i utenrikspolitisk redegjørelse 2014 med ”I hjertet av Europa er vi i dag konfrontert med alvorlige brudd på folkerettens grunnprinsipper og en maktpolitikk som tilhører en annen tid. La meg være helt klar på hva vi nå er vitne til: For første gang siden andre verdenskrig har en europeisk stat med makt annektert en del av et naboland. Vi er i en ny fase i Russlands forhold til omverdenen” (Brende, 2014e).

Välmående småstater som Sverige och Norge har ofta en negativ inställning till förändringar i det internationella systemet. Om förändringarna dessutom genomförs med våld eller hot om våld anses de vara en fara för internationell fred och säkerhet (N. Andrén, 2002, ss. 23, 27). Reaktionen är ofta kraftfullt mot sådana förändringar. ”I ett vidare internationellt, globalt eller långsiktigt historiskt perspektiv kan dock reaktioner av detta slag – hur emotionellt och moraliskt riktiga de än må vara – te sig både ensidiga och naiva” (N. Andrén, 2002, s. 27). En stormakt som ställs inför en negativ förändring i maktbalansen kan reagera med en säkerhetspolitik som uppfattas som aktiv och aggressiv, men det kan vara svårt att avgöra om aggressionen beror på en vilja att förändra den internationella maktbalansen eller om den är defensivt motiverad (N. Andrén, 2002, s. 23).

I september 2014 skrev den amerikanske professorn i statsvetenskap John J. Mearsheimer en artikel om krisen i Ukraina. Enligt hans analys har väst genom utvidgning österut med EU och Nato samt uppmuntrande till demokratiseringsprocesser provocerat fram en reaktion från Ryssland som resulterat i annektering av Krim och stöd till upproret i östra Ukraina. Felet som västerländska politiker har gjort enligt Mearsheimer är att utgå från att Ryssland fungerar utifrån samma liberala tänkande som Västeuropa och USA. Han argumenterar i artikeln för att Ryssland agerar rationellt utifrån realismens syn på stormaktspolitik och det internationella systemet (Mearsheimer, 2014b).

1.2 Problemställning

Det finns en uppenbar skillnad i perception avseende Ukrainakonflikten mellan västerländska stater och Ryssland. Det ryska narrativet beskrivet av Mearsheimer, ger en bild av en rationell stormakt som provoceras till att agera för att skydda sina säkerhetspolitiska intressen. Det västerländska narrativet beskriver Ryssland som en revisionistisk stat som bryter mot den rådande världsordningen och internationella överenskommelser. Ryssland kritiseras för att använda militär makt för att annektera Krim och skapa kaos i det självständiga Ukraina. Sverige och Norge följer det västerländska narrativet med hård kritik mot det ryska agerandet i sin strategiska kommunikation.

Målsättningen med studien är att bidra med ökad kunskap kring hur Sverige och Norge nyttjar strategisk kommunikation för att underbygga sina säkerhetspolitiska målsättningar. Därmed bidrar studien till fördjupad kunskap kring kommunikationens roll för säkerhetspolitisk stabilitet mellan en stormakt och kringliggande småstater. Studien utgår från antagandet att Mearsheimers offensiva realism är den teoretiska modell som har bäst förklaringskraft för hur Ryssland ser på internationella relationer och säkerhetspolitik. De svenska och norska säkerhetspolitiska narrativen, som de utformas av respektive lands strategiska kommunikation ska analyseras och jämföras mot Mearsheimers analys av vad som orsakade Ukrainakonflikten och hur den kan lösas.

Problemställningen för uppsatsen blir därmed: *Hur påverkas säkerhetsläget i Norden av svensk och norsk strategisk kommunikation gentemot Ryssland efter Ukrainakrisen?*

Problemställningen besvaras i studien utifrån en disposition baserad på följande forskningsfrågor som utvecklas och fördjupas i avsnitt 2.5:

- Vilka säkerhetspolitiska medel och metoder använder Sverige och Norge för att uppnå sina strategiska målsättningar i förhållande till Ryssland?
- Vilken effekt kan den strategiska kommunikationen ha gentemot Ryssland?
- Vilka konsekvenser har den strategiska kommunikationen för relationen till Ryssland och hur kan den förbättras?

Uppsatsen är disponerad på följande sätt. Först presenteras en forskningsdesign, därefter redogörs det för bakgrundsmaterialet till uppsatsen i kapitlet mål, medel och metod. Detta följs av ett kapitel som avhandlar effekterna av Sveriges och Norges strategiska kommunikation. Konsekvenserna av effekterna i en nordisk kontext kommer därefter och följs av uppsatsens slutsatser.

---

2 Forskningsdesign

Detta kapitel inleds med en fördjupning i den säkerhetspolitiska kontexten för studien. Därefter redogörs det för strategisk kommunikation i ett säkerhetspolitiskt sammanhang och de teorier inom internationella relationer som valts för studien och hur detta har operationaliserats. Sedan presenteras forskningsfrågorna utifrån metod, avgränsning och empiri. Kapitlet avslutas med en diskussion om studiens validitet och reliabilitet.

2.1 Säkerhetspolitisk kontext

Valet av Sverige och Norge som studieobjekt är gjort utifrån att de två småstaterna har stora kulturella och inrikespolitiska likheter, men betydande utrikespolitiska och säkerhetspolitiska olikheter. Båda staterna måste också förhålla sig till Ryssland som grannland och regional stormakt. Den största skillnaden utgörs av Norges medlemskap i Nato och Sveriges medlemskap i EU. Geopolitiskt skiljer sig länderna genom att Sverige traditionellt har säkerhetspolitiskt fokus i Östersjöområdet och Norge i Nordområdena.

Enligt rysk självbild är landet en stormakt som erbjuder ett kulturellt alternativ till västvärlden och som är stark nog för att stå på egna ben i det internationella systemet (Bacon, 2014, s. 163). ”Russia needs to be understood as a country which sees itself as a regional leader of global significance” (Bacon, 2014, s. 229). Ryssland anser att Europa är svagt och dekadent (Persson, 2018, s. 19). Den ryska utrikespolitiken präglas av pragmatism utifrån vad som för tillfället bedöms gynna de politiska målsättningarna (Bacon, 2014, ss. 156, 162). För att motarbeta EU:s inflytande försöker Ryssland stärka den östslaviska civilisationen genom att med både direkta och indirekta medel påverka området politiskt, ekonomiskt, militärt och kulturellt. Statsledningen tar också hjälp av den ryska ortodoxa kyrkan för att sprida ortodoxa normer och propaganda (Nilsson & Silander, 2015).

I sitt tal i München 2007 klargjorde Putin att Ryssland vill se en världsordning som domineras av stormakter med egna intressesfärer (Persson, 2018, s. 20). Denna säkerhetspolitiska linje har följts sedan dess och inneburit en acceptans för militär makt som ett legitimt medel för att främja statens intressen (Matlary, 2016, s. 39). Katarzyna Zyśk skriver att Putin har ambitioner att återupprätta Ryssland som en stormakt med internationellt politiskt inflytande och möjlighet att påverka sin säkerhetspolitiska omgivning. Han har genom målmedvetna reformer och

---

tydliga prioriteringar lyckats förnya den ryska militära maktapparaten; en rysk krigsmakt som kan genomföra komplexa gemensamma operationer både i och utanför ryskt närområde. Denna militära makt har givit den politiska ledningen självförtroende att försvara Rysslands nationella intressen där dessa anses vara hotade och att utöka sin intressesfär bortom det egna territoriet (Zyśk, 2018, ss. 87-88).

Ryssland har historiskt eftersträvat att ha en intressesfär av buffertstater längs gränsen mot Europa för att skydda de sydvästra delarna av landet med huvuddelen av industri, jordbruk och befolkning (Mauldin & Friedman, 2016). I intressesfären anser Ryssland sig ha rätt att bruka militär makt för att försvara sina intressen och skydda ryska medborgare. Ryssland upplever en militär obalans i Europa och anser att USA:s och Nato:s verksamhet i ryskt närområde utgör det största hotet (Zyśk, 2018, ss. 98-99). EU:s utvidgning och det Östliga partnerskapet¹ har medfört att unionen numera räknas som fientligt inställt till Ryssland på samma sätt som USA och Nato (Persson, 2018, s. 19). Enligt Lars Rowe framstår tiden efter Sovjetunionens fall fram till Putins andra presidentperiod med öppenhet och närmande till Europa som ”en historisk anomali”. Normaltillståndet i Ryssland har i ett historiskt perspektiv varit en stat med centraliserad ledning, som vakar över sin intressesfär och som är restriktiv med individuella fri- och rättigheter för sin egen befolkning (Rowe, 2018).

Rysk vilja och europeisk motvilja att använda vapenmakt skapar en asymmetri som ger Ryssland ett strategiskt övertag och en möjlighet att påverka europeiska stater där de är som svagast (Matlary, 2016, s. 41). Tormod Heier argumenterar för att Nato:s avskräckande förmåga brister när den möter Rysslands asymmetriska krigföring i Europa. Ryssland utnyttjar förmågegapet mellan Nato:s militära medel och EU:s ekonomiska, sociala och politiska medel. Ryssland kan exploatera ”the inherent vulnerability that lies in the Western liberal values of transparency, accountability and legitimacy” (Heier, 2016, ss. 278-279).

Efter det kalla kriget valde Sverige att ansöka om medlemskap i EU och blev upptaget som medlemsland 1995. De valde att stå utanför Nato, men närmade sig försvarsalliansen genom att gå med i Nato:s Partnership for Peace (PfP) 1994. Det svenska försvaret omställdes från ett territoriellt försvar till ett insatsförsvar vilket innebar nerdragningar med 90 procent av den militära förmågan och avskaffande av civilförsvaret. Fokus för insatsförsvaret var deltagande i

---

¹ EU:s Östliga partnerskap består av staterna Georgien, Ukraina, Moldavien, Armenien, Azerbajdzjan och Vitryssland (Regeringen, 2017).

---

internationella insatser under ledning av Nato, FN och EU (Andersson, 2018, ss. 345-346). 2009 antogs en ensidig solidaritetsförklaring som anger att Sverige inte kommer förhålla sig passivt om ett EU-land eller nordiskt land utsätts för ett militärt angrepp eller en katastrof (Raeder, 2010).

Det bilaterala samarbetet med Finland har stärkts, men det är för närvarande oklart om det kan leda till bindande åtaganden (Andersson, 2018, s. 356). Närmandet till Nato har gjort Sverige till ett av de mest Nato-anpassade länderna i Europa och ett medlemskap skulle kunna verkställas med kort varsel. Den inrikespolitiska opinionen har än så länge inte möjliggjort en anslutning (Andersson, 2018, s. 358). Sverige har regelbundet deltagit i Nato:s övningar och 2014 undertecknades ett Host Nation Support Agreement. Även det bilaterala samarbetet med USA har stärkts sedan det kalla kriget och ett avtal om försvarssamarbete undertecknades 2016. Det finns fortfarande inga bindande avtal om militärt stöd till Sverige vid ett militärt angrepp och Nato:s frånvaro av stöd till Ukraina visar att PfP inte är det samma som medlemskap (Andersson, 2018, ss. 347-348). Efter Ukrainakrisen har den svenska säkerhetspolitiken återtagit sitt nationella fokus vilket exempelvis illustreras genom färre internationella insatser, återmilitarisering av Gotland och ett återuppväckande av värnplikten (Andersson, 2018, s. 353).

I Östersjöområdet har säkerhetssituationen förändrats radikalt sedan 2014. Ryska stridskrafter uppträder aggressivt och vårdslöst både på havet och i luften, det ryska försvaret har visat förmåga att på kort tid koncentrera stora militära styrkor och genomföra komplexa operationer. Transportvägarna över Östersjön har strategisk betydelse både för Ryssland som gjort stora investeringar i sina östersjöhamnar och för västliga stater i Nordeuropa (Raeder, 2018, ss. 122-123). Exempel på ryska provokationer i Östersjön är anflygningen mot Hagshult och Försvarets radioanstalt under långfredagen 2013, övningsanfall mot Öland och Bornholm samt kränkningar av finskt luftrum vid upprepade tillfällen 2014. Ytterligare kränkningar av finskt luftrum skedde 2016 och mycket närgånget uppträdande mot svenska och amerikanska flyg 2017. Ur ett rysk perspektiv är det uppenbart att Sverige och Finland är de svagaste säkerhetspolitiska länkarna i Östersjöområdet (Dahl, 2018, ss. 130-131). 2015 hotade Ryssland Danmark med kärnvapen om de skulle vara en del av Nato:s robotförsvar i Europa och samma år hotade Ryssland med att använda kärnvapen om Nato samlade stora styrkor i Baltikum (Persson, 2018, s. 25). Det framgår tydligt att Ryssland eftersträvar en maktposition i Östersjöområdet, det är också sannolikt att aggressionen som riktas mot Sverige och Finland syftar till att avskräcka dem från att ansöka om medlemskap i Nato.

Sveriges relation till Ryssland präglas av asymmetri. Ryssland är en stormakt och Sverige en småstat vilket innebär att Ryssland har en avsevärt större betydelse för Sverige än tvärt om (Kragh, 2018, s. 54). Enligt Ryssland är de svensk-ryska relationerna för närvarande de sämsta sedan det kalla kriget vilket enligt Ryssland beror på att Sverige efter 2014 bland annat har ställt in bilaterala militära samarbeten (Kragh, 2018, s. 68). Den svenska befolkningens syn på Ryssland är bland de mest negativa i Europa. Det är framförallt det svenska förtroendet för Putin och för mänskliga rättigheter i Ryssland som drar ner förtroendet. De främsta konfliktområdena mellan de två staterna är Sveriges närmande till Nato och ett eventuellt medlemskap, svenskt stöd till Östliga partnerskapet och deltagande i sanktioner efter Ukrainakrisen. Ryssland förklarar sin ökade militära närvaro i Östersjön med att det finns en hotbild från väst i ryskt närområde (Kragh, 2018, ss. 69-70). Ur ett historiskt perspektiv illustrerar de nuvarande relationerna en normalbild med utbyte inom handel och kultur på ena sidan och diametralt motstridiga uppfattningar kring mänskliga rättigheter, internationell rätt, geopolitik och intressesfärer på den andra sidan (Kragh, 2018, s. 71).

Traditionellt har Norges säkerhetspolitik byggts på två ben. Som småstat har det varit viktigt med starka internationella institutioner som kan säkerställa att rätt går före makt, den så kallade FN-linjen. Det andra benet är den så kallade Nato-linjen som utgår från erfarenheterna under andra världskriget. Norge insåg att de sannolikt skulle dras in i ett tidigt skede i en framtida konflikt mellan Sovjetunionen och väst vilket resulterade i att Norge anslöt sig till Nato vid bildandet av alliansen 1949 (Tamnes, 2015).

I Norges säkerhetspolitiska målsättningar är ”being a good and loyal alliance member” centralt (Pettersson, 2018, s. 362). Efter det kalla kriget har det varit viktigt för Norge att visa fortsatt lojalitet med Nato, norska försvaret har deltagit i alliansens internationella insatser och varit lojala mot framförallt USA. Till skillnad från exempelvis Danmark har Norge behållit en nationell agenda i säkerhetspolitiken utifrån sitt geografiska läge med gränsen mot Ryssland i Arktis (Pettersson, 2018, s. 363). Norge ställde om sitt försvar efter kalla kriget vilket innebar stora nerdragningar, de valde dock att behålla alla militära förmågor om än i liten skala för att kunna hantera en konflikt i Nordområdena. Syftet med att bibehålla militär förmågebredd är att kunna motstå ett begränsat angrepp en kortare tid och vid behov kunna eskalera en liten, men svårhanterlig konflikt så att Nato ingriper. Sedan konflikterna i Georgien och Ukraina har det inrikespolitiska stödet för att stärka det nationella försvaret ökat och inom Nato arbetar Norge aktivt för ett större territoriellt fokus i Europa (Pettersson, 2018, s. 371).

Ukrainakrisen fick Norge att tänka om och inkludera Östersjöområdet i sitt strategiska tänkande. Norska försvaret deltog med lednings- och minröjningsfartyg i Nato:s stående minröjningsstyrka och lät ett mekaniserat kompani öva i Litauen 2014. Norge deltog också i Nato:s snabbinsatsstyrka Very High Readiness Joint Task Force (VJTF) 2015. Ett mer aggressivt Ryssland i Europa innebar att det blev viktigt för Norge som småstat med gräns mot Ryssland att dels markera okränkbarheten av internationella lagar, men framför allt att markera att alla medlemmar i alliansen omfattas av det kollektiva försvaret (Saxi, 2018, s. 106).

I Nordområdena har den ryska militära aktiviteten ökat markant (Higgins, 2015), men Ryssland uppträder inte aggressivt och oförutsägbart som de gör i Östersjöområdet. Den ryska militära aktiviteten har snarare utvecklats gradvis i takt med modernisering och utveckling av Rysslands stridskrafter. Norge har inte identifierat några plötsliga förändringar efter att Ukrainakrisen startade (Saxi, 2018, s. 107). När krisen startade ställde Norge in allt militärt samarbete med Ryssland i norr, men övriga samarbeten rörande bland annat fisketillsyn, beredskap för oljeutsläpp och beredskap för sjöräddning fortsatte i stort sett oförändrat (Østhagen, 2016). Lars Rowe anser att den nuvarande relationen mellan Norge och Ryssland i många avseenden är en historisk normalsituation. Norge har länge haft en relation till Ryssland som kan illustreras med tre motsatsförhållanden: Natodiskurs och nabadiskurs, fruktan och förväntning samt avskräckning och lugnande. Kortfattat innebär det att Norge har försökt att balansera sina förväntningar på stort utbyte i relationen med Ryssland med en militär underlägsenhet. Den ryska militära överlägsenheten har hanterats genom att balansera avskräckning med hjälp av Nato och lugnande åtgärder som förbud mot kärnvapen och permanent stationering av utländsk militär personal i Norge (Rowe, 2018).

2.2 Strategisk kommunikation

Strategisk kommunikation är en långsiktig och medveten kommunikationsinsats med målsättning att nå organisationens övergripande mål (Falkheimer & Heide, 2014, s. 86). ”The purposeful use of communication by an organization to fulfill its mission” (Hallahan, Holtzhausen, Ruler, Verčič, & Sriramesh, 2007, s. 3).

Strategisk kommunikation omfattar ledning, planering och genomförande av kommunikationsprocesser och aktiviteter i relation till dels olika publikter,

---

intressenter och målgrupper, dels samhället som offentlighet, med syfte att uppnå övergripande organisatoriska verksamhetsmål (Falkheimer & Heide, 2014, s. 89).

Strategisk kommunikation är ett begrepp som använts under lång tid, men inte som ett sammanhållet forskningsfält (Hallahan et al., 2007, s. 4). Det har inte heller tillämpats för att undersöka effekten av småstaters strategiska kommunikation med en regional stormakt. I Statsvetenskapelig leksikon definieras politisk kommunikation som: ”Politisk kommunikation er betegnelsen for kommunikasjonen som har faktisk eller potensiell effekt på måten et politisk system eller deler av det fungerer på” (Østerud, 2007, s. 212). En liten stat som eftersträvar en optimering av sin egen säkerhetssituation försöker därmed kommunicera med omvärlden på ett sätt som styrker den målsättningen. En strategi i ett kommunikationshänseende är intimt förknippad med organisationens överlevnad och effektivitet, den baseras på tidigare erfarenheter och handlingar samt noggranna analyser av övriga aktörers målsättningar i det system där organisationen verkar (Hallahan et al., 2007, s. 13).

Enligt Falkheimer och Heide är ett av de största problemen för organisationer att de ”aldrig har kunnat kontrollera hur mottagare uppfattar och tolkar ett budskap” (Falkheimer & Heide, 2014, s. 103). Ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv kan teorier om internationella relationer nyttjas för att försöka förutse hur en annan stat kan förväntas tolka ett budskap. Det vill säga att en god strategi erhålls genom att tillämpa en vetenskaplig teori för internationella relationer som beskriver motståndarens förväntade agerande. Trenden inom kommunikationsforskningen pekar mot att en organisations kommunikation ”måste kopplas och relateras till organisationens verksamhet och övergripande mål och strategier” samt att gränsen mellan intern och extern kommunikation har suddats ut (Falkheimer & Heide, 2014, s. 106). För en stat innebär det att den externa kommunikationen gentemot andra stater påverkar den egna befolkningen och att den inrikespolitiska opinionen påverkar utrikespolitiken.

Hallahan et al., beskriver en modell som utgår från att kommunikation skapar ett meningsfullt utbyte mellan parterna som kommunicerar i form av aktioner och reaktioner. I den processen skapas det en verklighet som de som kommunicerar måste förhålla sig till (Hallahan et al., 2007, s. 20). Detta synsätt på kommunikation utvecklas vidare till att det enbart är mottagarens tolkning av det som kommuniceras som har betydelse. Mottagaren tolkar budskapet utifrån sin egen verklighet, en verklighet som är ett resultat av tidigare erfarenheter (Hallahan et al., 2007, s. 24). Detta är direkt översättningsbart till den säkerhetspolitiska kontext och den offensiva

---

realism som används som teoretisk utgångspunkt i studien. ”And it is the Russians, not the West, who ultimately get to decide what counts as a threat to them” (Mearsheimer, 2014b). I ett sådant synsätt på strategisk kommunikation skapas relationer ur tävling, konflikt, kamp och dominansförhållanden. En motståndares beteende kan enligt Hallahan et al., påverkas genom att övertalas, köpas, beskyddas eller tvingas (Hallahan et al., 2007, s. 24).

Sammanfattningsvis omfattar strategisk kommunikation de aktiva åtgärder som staten vidtar för att påverka sina samarbetspartners, allierade och motståndare i det internationella systemet i syfte att uppnå säkerhetspolitiska målsättningar. Den nära relationen mellan intern och extern kommunikation resulterar i att en analys av strategisk kommunikation måste inkludera inrikespolitisk påverkan.

2.3 Internationella relationer

Valet av Mearsheimers offensiva realism som teoretisk modell för analysen gjordes utifrån att den bedöms ha god förklaringskraft för konflikten i Ukraina och Rysslands säkerhetspolitiska tänkande. I artikeln ”Why the Ukraine crisis is the west's fault” (Mearsheimer, 2014b) redogör Mearsheimer för både orsakerna till konflikten och hur den kan lösas. Den teoretiska grunden för artikeln är att stormakters internationella relationer kan förklaras med offensiv realism. Mearsheimer argumenterar mot liberala föreställningar kring krig och fred i västvärlden vilket ger en relevant kontrast för att analysera konsekvenserna som liberala småstaters strategiska kommunikation kan ha på en stormakt. Denna redogörelse ska tillsammans med den säkerhetspolitiska kontexten ge en förståelse för Rysslands syn på internationella relationer och geopolitik.

Mearsheimer anser att USA med sina allierade i Europa bär ansvaret för konflikten genom att provocera Ryssland till att agera offensivt i sin intressesfär för att skydda nationella intressen. Väst har försökt frigöra Ukraina från ryskt inflytande genom att stödja demokratisering och integrera landet ekonomiskt i Västeuropa. Rysk fruktan för att Ukraina skulle bli ett Nato-land och att Krim skulle bli ett basområde för Nato tvingade Putin att agera. Mearsheimer anser att krisen i Ukraina visar att realpolitik i högsta grad är relevant och att stater som inte tar hänsyn till det gör det på egen risk. EU:s Östliga partnerskap ser Putin som en trojansk häst för utvidgning av Nato. Reformerna för demokrati och mänskliga rättigheter som krävs för att delta i partnerskapet och på sikt bli medlem i EU skrämmer Rysslands ledare och den ryska eliten fruktar därför att Ryssland står på tur för västerländsk hybridkrigföring (Mearsheimer, 2014b).

Mearsheimer ifrågasätter nyttan med sanktioner utifrån att de inte är kraftfulla nog. ”History shows that countries will absorb enormous amounts of punishment in order to protect their core strategic interests” (Mearsheimer, 2014b).

Västvärldens agerande innebär att Ryssland och väst får samarbetsproblem i kampen mot terrorism, i konflikten i Syrien och i arbetet med att förhindra spridning av kärnvapen (Mearsheimer, 2014b). Därmed kan konflikten även påverka samarbeten i Östersjön och i Nordområdena.

En lösning av Ukrainakonflikten enligt Mearsheimer kräver att EU och Nato deklarerar att Ukrainiskt medlemskap är uteslutet. Det innebär också att det Östliga partnerskapet avslutas och en kraftigt minskad påverkan från väst på Ukrainas inrikespolitik. Dessutom kan Ukraina inte ha ett fritt val för sin framtida säkerhetspolitiska riktning. Landet bör etableras som en neutral stat med goda relationer till både öst och väst. Ett ekonomiskt räddningspaket bör tas fram gemensamt av EU, USA, International Monetary Fund (IMF) och Ryssland. Det är dessutom viktigt att skyddet för den rysktalande minoriteten i Ukraina stärks (Mearsheimer, 2014b).

Som nämnts ovan har strategisk kommunikation både inrikes- och utrikespolitisk påverkan vilket gör att studien måste omfatta Sveriges och Norges medel och metoder för att påverka rysk inrikespolitik. Denna utökning av analysen ligger i linje med den kritik som framförts mot Mearsheimers analys av Ukrainakonflikten från den amerikanske tidigare ambassadören till Moskva, Michael McFaul. Han anser att en stor brist med Mearsheimers analys är att den inte ger tillräcklig tyngd till hur inrikespolitiska förhållanden påverkar rysk utrikes- och säkerhetspolitik (McFaul, 2014).

Det liberala tänkandet utgår traditionellt från en ekonomisk, en social och en politisk utgångspunkt. Ekonomisk liberalism baseras på att stater genom handel ”definierar sina intressen på ett sätt som gör krig mindre betydelsefullt för dem”. Det innebär att ekonomisk tillväxt ger staten möjlighet att påverka sin roll i den internationella politiken utan att tillgripa militära maktmedel (Nye, 2011, s. 63). Ur ett socialt perspektiv ska konflikter reduceras genom personliga kontakter som skapar förståelse mellan medborgare i olika stater (Nye, 2011, s. 64). Politisk liberalism kan delas in i en riktning som värderar internationella institutioners betydelse och en som framhåller demokratins roll för fred. Överstatliga institutioner skapar förväntningar som reducerar effekten av den internationella anarkin genom att främja kontinuitet,

---

ömsesidighet och insyn i mellanstatliga förehavanden samt ge möjlighet till förhandlingar som metod för konfliktlösning (Nye, 2011, ss. 65-66).

Demokratins roll för fred är omdiskuterad, förespråkarna för att demokratier inte går i krig med varandra hävdar att folket kan rösta mot krig, men att folket kan, betyder inte att de alltid gör det. En justering av teorin om demokratiers fredlighet är att liberala demokratier inte krigar mot andra liberala demokratier, att liberala demokratier förklarar krig mot icke-demokratier finns det gott om exempel på. Det är också mycket som talar för att mogna, väletablerade demokratier är fredligare än stater som är i en demokratiseringsprocess (Nye, 2011, ss. 67-68). I Europa utgår en beskrivning normalt från att ett ömsesidigt beroende och utbyte mellan demokratiska stater stabiliserar mellanstatliga relationer. Det gör krig för kostsamma humanitärt och ekonomiskt, vilket leder till att demokratier föredrar förhandlingar och avtal framför militärt våld. Den liberala världsordningen utgår från en multilateralism där liberala värderingar som demokrati, mänskliga rättigheter, jämlikhet, frihandel och ekonomiskt beroende mellan stater bidrar till fred och ekonomiskt välstånd (Baylis, 2014, s. 234).

De grundläggande teoretiska skiljelinjerna mellan Mearsheimers offensiv realism och Sveriges och Norges tillämpade liberalism utgör grunden för utmaningarna Sverige och Norge ställs inför i sin strategiska kommunikation gentemot Ryssland.

Utifrån offensiv realism har stormakter en tendens att agera offensivt när deras strategiska intressen upplevs som hotade vilket resulterar i försök att maximera makten i förhållande till andra stater (Mearsheimer, 2014a, s. 32). Ryssland upplever att deras strategiska intressen hotas av EU och Nato i Östeuropa, det leder till militär upprustning och försök att påverka västerländsk sammanhållning. Ur ett liberalt perspektiv utgör en demokratisering av Ukraina inget hot mot någon, tvärt om är det en utveckling som underbygger alla avseenden av hur en liberal världsordning ska sprida fred, stabilitet och välstånd. Det är ett likartat förhållande avseende Sveriges och Norges försök att påverka den inrikespolitiska utvecklingen i Ryssland. Det uppfattas som ett hot i Ryssland, men målsättningen ur ett liberalt perspektiv är att öka säkerhet och stabilitet genom ekonomisk tillväxt, socialt utbyte och respekt för internationella institutioner.

2.4 Operationalisering

En tillämpning av Falkheimer och Heides definition på denna studies säkerhetspolitiska kontext med statliga aktörer ger en renodling enligt följande:

Strategisk kommunikation omfattar statens kommunikation i relation till andra stater, med syfte att uppnå säkerhetspolitiska målsättningar.

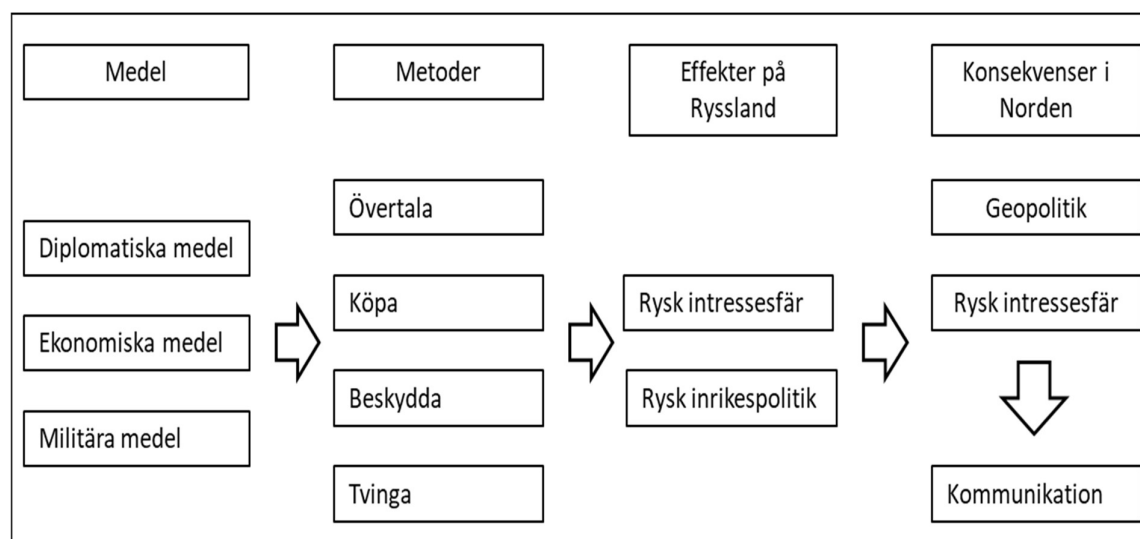
Den norska regeringen kategoriserar sina tillgängliga medel som ”politiske, militære, folkerettslige, diplomatiske og økonomiske virkemidler” (Regjeringen, 2016). I denna studie används den kategoriseringen förenklad genom att politiska, folkrättsliga och diplomatiska medel hanteras som en enhet betecknad som diplomatiska medel. Ekonomiska och militära medel kvarstår som självständiga faktorer.

De fyra kommunikativa metoderna övertala, köpa, beskydda och tvinga tillämpas i studien som de metoder en stat kan använda för att uppnå sina säkerhetspolitiska målsättningar. Metoderna definieras i denna studie enligt följande:

- Att övertala genom diplomati innebär att en stat använder retoriska verktyg i tal, debatter och artiklar för att framhålla styrkan i sin egna ståndpunkt i en fråga. Det kan också innebära arbete i internationella organisationer för att skapa en internationell opinion för en specifik målsättning eller bilaterala förhandlingar överenskommelser och mellan två stater.
- Att köpa är en metod som innebär att en stat använder ekonomiska medel i form av bistånd eller erbjudanden om frihandelsavtal i utbyte mot reformer eller andra förändringar.
- Att beskydda innebär att en stat skyddar en svagare stat eller alliansmedlem i syfte att förbättra sin egen säkerhet.
- Att tvinga innebär att en stat med ekonomiska tvångsåtgärder som sanktioner eller med våld eller hot om våld tvingar igenom sin vilja.

Studiens analysprocess beskrivs översiktligt i *Figur 1*. Analysens första två steg utgår från utrikesdeklarationer och regeringsdokument enligt beskrivningen i 2.5. Utifrån en induktiv genomgång sorteras dokumentens innehåll efter medel för att uppnå strategiska målsättningar och metoder för strategisk kommunikation. Detta utgör den huvudsakliga empirin för studien. Resultatet analyseras mot Mearsheimers lösning på Ukrainakonflikten för att identifiera

kommunikationens positiva, negativa eller verkningslösa effekter på rysk intressesfär och rysk inrikespolitik. Effekterna sätts därefter in i en nordisk kontext för en analys av konsekvenserna för nordisk geopolitik och ryska intressen i Norden. Den analysen ger hur den svenska och norska strategiska kommunikationen gentemot Ryssland kan ändras för ett förbättrat säkerhetsläge i Norden.

Figur 1. Studiens analysprocess.

2.5 Forskningsfrågor

Studien är uppbyggd i tre steg utifrån forskningsfrågorna som beskrivs i avsnitt 1.2. Varje kapitel presenteras nedan med en beskrivning av empiri, urval, avgränsningar och metod.

I det tredje kapitlet ska frågan om vilka säkerhetspolitiska medel och metoder Sverige och Norge använder för att uppnå sina strategiska målsättningar i förhållande till Ryssland besvaras. Strategiska målsättningar är statens överordnade målsättningar för utrikes- och säkerhetspolitiken. Säkerhetspolitiska medel identifieras genom en induktiv analys av Sveriges och Norges utrikesdeklarationer. Analysen är en systematiserande undersökning av utrikesdeklarationerna utifrån diplomatiska, ekonomiska och militära medel i syfte att identifiera medel som används för att uppnå utrikes- och säkerhetspolitiska mål. Utrikesdeklarationerna är regeringens utrikespolitiska målsättningar som utrikesministern inleder den årliga utrikespolitiska debatten med i Riksdagen respektive Stortinget. Deklarationerna fyller samma syfte i bägge staternas politiska system, det är tal som hålls i likartade sammanhang och vid ungefär samma tid på året. Utrikesdeklarationerna revideras

---

årligen och utgör ”regeringens mål och prioriteringar för utrikespolitiken” (Riksdagen, 2018). Det är ett tal som redogör för hur landet avser förhålla sig till aktuella händelser och problemställningar i omvärlden. Urvalet har avgränsats till att omfatta åren 2012 till och med 2018 i syfte att identifiera eventuella förändringar i regeringarnas syn på sina säkerhetspolitiska medel efter Ukrainakrisen startade 2014.

Beskrivningen av diplomatiska, ekonomiska och militära medel avgränsas till den strategiska kommunikation som bedöms vara relevant för påverkan på Rysslands inrikes- och utrikespolitik och kommunikationen som avhandlar det Mearsheimers anser ha provocerat fram konflikten i Ukraina. Det vill säga östlig utvidgning av EU och Nato samt stöd till demokratisering och mänskliga rättigheter i Ukraina.

Sveriges och Norges säkerhetspolitiska metoder i den strategiska kommunikationen beskrivs utifrån en induktiv analys av stats-, utrikes- och försvarsministrars tal, artiklar, uttalanden och avtal med andra stater. Först identifieras relevanta dokument från respektive regerings officiella hemsida www.regeringen.se och www.regjeringen.no. Sökorden som används är EU, NATO, Ukraina, Krim, Ryssland, Östliga partnerskapet, demokratisering och mänskliga rättigheter. Urvalet har begränsats genom att hemsidornas sökfilter har använts. På svenska regeringens hemsida användes innehållsfilter för artikel, debattartikel, tal och uttalande. Områdesfilter för demokrati och mänskliga rättigheter, försvar, utrikes- och säkerhetspolitik. Sökningen avgränsades till regeringskansliet, försvarsdepartementet och utrikesdepartementet. Slutligen avgränsades sökningen även i tid till 2014-01-01 till 2018-09-26. På den norska regeringens hemsida filtrerades på taler og inlegg, forsvar, utrikessaker samt från 2014-01-01 till och med 2018-09-26.

Efter genomläsningen av dokumenten behölls dokument som omnämnde Ryssland i kombination med en eller flera av följande faktorer: demokratisering, mänskliga rättigheter och rättsstat. Vidare så behölls dokument som omtalade utvidgning av EU och Nato samt det Östliga partnerskapet, Ukraina och sanktioner då det är faktorer från Mearsheimers analys av Ukrainakonflikten. Ur dessa dokument plockades relevanta citat till en sammanställning av använda metoder för strategisk kommunikation. I redovisningen sorterades empirin utifrån diplomatiska, ekonomiska och militära medel i syfte att kunna dra slutsatser utifrån hur dessa medel tillämpas enligt indelningen övertala, köpa, beskydda och tvinga.

I det fjärde kapitlet ska det besvaras vilken effekt den strategiska kommunikationen kan ha gentemot Ryssland. I analysen ska teserna i sammanfattningen från kapitel 3 i form av strategisk kommunikation som syftar till att övertala, köpa, beskydda och tvinga prövas mot hur den påverkar rysk intressesfär och rysk inrikespolitik. Beskydda fyller inget syfte vid en analys av effekt på rysk inrikespolitik och därmed avgränsas den bort. Diskussionen utgår från Mearsheimers lösning på konflikten som anger att Ukrainakonflikten kan få en fredlig lösning om västmakterna accepterar och förhåller sig till att Ukraina är en del av rysk intressesfär och att Ryssland därmed har reella säkerhetspolitiska motiv för sitt agerande samt att det kan finnas inrikespolitiska faktorer bakom Rysslands utrikespolitiska agerande. Den strategiska kommunikation riktad mot rysk inrikespolitik analyseras utifrån Sveriges och Norges stöd till demokratisering, mänskliga rättigheter och en fungerande rättsstat i Ryssland.

Frågeställningen sammanfattas utifrån den kommunikation som bedöms ha en positiv effekt, den som bedöms ha en negativ effekt och den som inte har någon effekt för en fredlig lösning på Ukrainakonflikten. Utgångspunkten för vad som förbättrar den strategiska kommunikationen är att den följer rekommendationerna som ges i Mearsheimers analys av hur Ukrainakonflikten kan lösas. Kommunikation som inte följer Mearsheimers rekommendationer och som rör inblandning i Rysslands inrikespolitiska förhållanden samt inte utgör ett stöd till den ryska regimen försämrar effekten av den strategiska kommunikationen. Kommunikation som inte bedöms påverka utvecklingen i Ukraina är strategisk kommunikation som inte har någon effekt. Sammanfattningen av denna analys vidareförs som empiri till kapitel 5.

I det femte kapitlet ska konsekvenserna av den strategiska kommunikationen för relationen till Ryssland och hur den kan förbättras diskuteras. Syftet är att dra slutsatser kring hur Sverige och Norge kan förändra sin strategiska kommunikation för att bidra till säkerhet och stabilitet i sitt eget närområde på ett bättre sätt. Diskussionen delas in i tre delar där effekterna av Sveriges och Norges strategiska kommunikation på Ryssland i förbindelse med Ukrainakonflikten från kapitel 4 sätts in i en nordisk kontext med fokus på Östersjön och Nordområdena. I den första delen beskrivs och diskuteras geopolitiska förutsättningar i Sveriges och Norges geografiska närområde samt deras påverkan på rysk inrikespolitik. I den andra delen beskrivs och diskuteras konsekvenserna av Sveriges och Norges strategiska kommunikation i förhållande till ryska intressen i Östersjön och Nordområdena. Slutligen diskuteras hur Sveriges och Norges strategiska kommunikation kan förbättras för att underbygga deras säkerhetspolitiska målsättningar.

2.6 Validitet och reliabilitet

Denna uppsats empiri baseras på en induktiv dokumentstudie som avgränsats till Sveriges och Norges utrikesdeklarationer samt stats-, utrikes- och försvarsministrars artiklar, tal och uttalanden. Styrkan med en dokumentstudie för tillförlitligheten är att den säger något om vad dessa makthavare faktiskt har sagt vid en viss tid (Jacobsen, 2015, s. 170).

En komparation mellan Sverige och Norge ger studien en större generaliserbarhet än vad som hade varit möjligt med en studie av en ensam småstats strategiska kommunikation. Sverige och Norge har likartade politiska system, nationella värderingar och ett omfattande bilateralt samarbete i alla politiska avseenden. Det innebär att deras ledande politiker normalt har kommenterat samma säkerhetspolitiska händelser och att båda regeringarna har liknande säkerhetspolitiska utmaningar att hantera. Stora kulturella likheter är gynnsamma för en komparation genom att empirin i allt väsentligt är jämförbar. Norges Nato-medlemskap och säkerhetspolitiska tyngdpunkt i Nordområdena och alliansfria Sverige med säkerhetspolitiskt fokus i Östersjön ger en kontrast som ökar studiens representativitet och stärker en analys av konsekvenserna av olika säkerhetspolitiska vägval.

En studies interna validitet, det vill säga hur väl slutsatserna överensstämmer med verkligheten beror av tre faktorer. För det första; ger studieobjekten en sann bild av fenomenet? Ingen studie är bättre än den empiri som ligger till grund för analys (Jacobsen, 2015, ss. 228-229). Här finns det en risk för att fel sorts dokument har valts ut och att något relevant dokument har missats i urvalet. Avgränsningen till stats-, utrikes-, och försvarsministrars ger en representativ bild av de två regeringarnas uppfattning. Vid sökningarna i databaserna har andra dokument med andra författare undantagslöst styrkt innehållet i regeringens kommunikation. Urvalet styrker därmed studiens reliabilitet.

För det andra; är innehållet tolkat och förstått på rätt sätt? (Jacobsen, 2015, ss. 228-229). Det innebär att resultatet inte nödvändigtvis är en objektiv sanning utan enbart är giltigt utifrån det teoretiska perspektivet. Det liberala perspektiv som beskriver Sverige och Norge bedöms ha god förklaringskraft för deras säkerhetspolitiska agerande. Samma förhållande gäller förklaringskraften hos Mearsheimers offensiva realism för att beskriva ryskt agerande. Eventuella teoretiska brister kan dock uppstå utifrån att de två teoretiska perspektiven ser på internationella relationer från diametralt skilda positioner och därmed använder begrepp och

---

aspekter på säkerhetspolitik som inte alltid är fullt ut jämförbara. Dessa skillnader hanteras genom att skillnaderna i förekommande fall diskuteras och motsättningar redovisas.

För det tredje; har riktiga slutsatser dragits ur analysen? Slutsatser som faktiskt beskriver den verklighet som studeras? (Jacobsen, 2015, s. 229). Studiens externa validitet utanför de studerade fallen kan prövas genom att slutsatserna prövas mot befintlig litteratur, om andra forskare har gjort liknande fynd stärks slutsatserna. Om liknande studier har genomförts eller kommer genomföras med andra metoder, men med liknande resultat stärker det också den externa validiteten i denna studie (Jacobsen, 2015, s. 237). Ingen liknande studie har hittats vid sökning i litteratur och databaser så det lämnas med varm hand till kritikerna av denna studie att överpröva dess resultat.

Kvalitativa studiers generaliserbarhet är stark utifrån teoretisk generaliserbarhet, när en teori nyttjas för att identifiera ett fenomen, hitta samband eller specifika förutsättningar för en viss effekt (Jacobsen, 2015, s. 237). Analysen i denna studie utgår från att Mearsheimers realism har god förklaringskraft för Ukrainakonflikten och antagandet att han har rätt angående hur Ryssland ser på säkerhetspolitik och internationella relationer. Visar det sig att det antagandet inte stämmer blir generaliserbarheten låg. Om teorin å andra sidan verkar ha hög giltighet blir generaliserbarheten god och slutsatserna kan vara användbara för analys av andra småstater i Rysslands närområde med liknande politisk och kulturell bakgrund som Sverige och Norge.

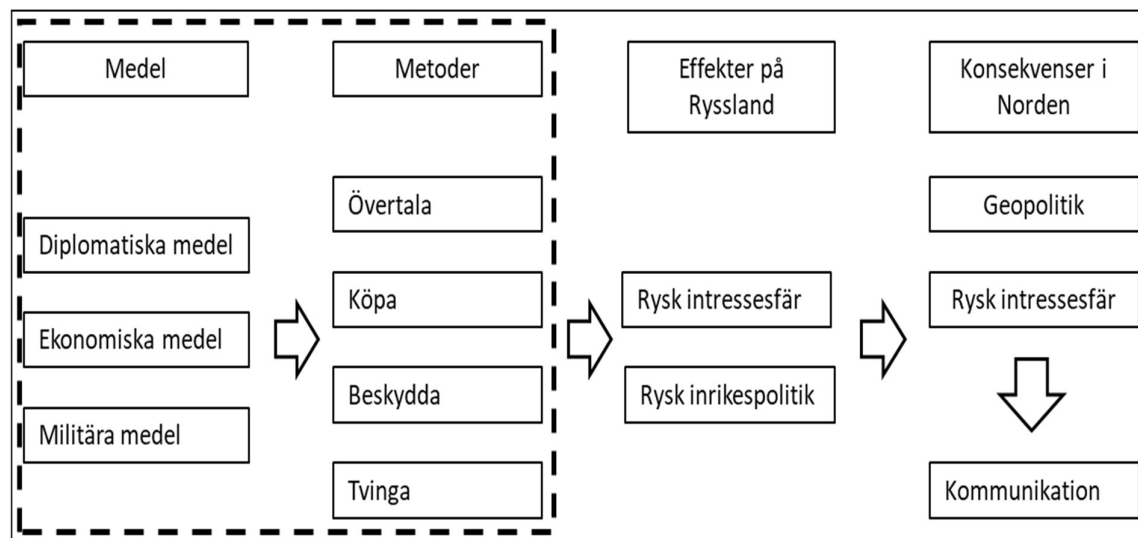
3 Mål, medel och metod

Detta kapitel beskriver de medel och metoder Sverige och Norge tillämpar för att uppnå strategiska målsättningar i säkerhetspolitiken. Målsättningarna för Sverige och Norge är formulerade något olika, men har innehållsmässigt likheter. ”Målet för Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik är att säkerställa vårt lands intressen i förbindelse med andra länder” (Regeringen, 2016). I Norge är motsvarande formulering att ”Sikkerhetspolitikens hovedmål er å ivareta Norges suverenitet, territorielle integritet og politiska handlefrihet” (Regjeringen, 2016).

De medel som de två småstaterna använder i sin strategiska kommunikation för att underbygga strategiska målsättningar beskrivs i Sveriges och Norges utrikesdeklarationer. Utifrån studiens operationalisering i avsnitt 2.4 indelas medlen i diplomatiska, ekonomiska och militära medel.

Metodbeskrivningarna är en redogörelse för hur Sverige och Norge använder diplomatisk, ekonomisk och militär strategisk kommunikation efter Ukrainakrisen för att *övertala* Ryssland att ändra sin politik, hur de med ekonomiska medel kan försöka *köpa* stöd för sin rysslandspolitik, hur de *beskyddar* sig själva och andra mot rysk aggression och slutligen hur de försöker *tvinga* Ryssland att ändra sin politik.

Kapitlets plats i analysen utifrån studiens forskningsdesign framgår i *Figur 2*.

Figur 2. Kapitlets plats i analysprocessen framgår av den streckade linjen.

Resultatet av denna redogörelse används som utgångspunkt för att diskutera den potentiella effekten på Ryssland från Sveriges och Norges strategiska kommunikation. Det utgör också underlag för en diskussion om hur kommunikationen kan utvecklas för att underbygga strategiska målsättningar i förhållande till Ryssland på ett bättre sätt.

3.1 Diplomatiska medel

De diplomatiska medlen är verktygen staten har för att påverka andra stater genom övertalning.

Sverige använder diplomati utifrån en tro på multilateralism och internationella institutioner. Den svenska regeringen vill vara en pålitlig och principfast röst för demokrati, mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och frihet (Bildt, 2013). Som småstat är Sveriges medel för att påverka rysk aggression företrädesvis ekonomiska och politiska (Wallström, 2015b).

För Sverige är internationella institutioner ett viktigt medel för internationellt inflytande. De sitter i FN:s Säkerhetsråd för perioden 2018-2019. I Säkerhetsrådet vill Sverige reformera organisationen i syfte att stärka FN:s internationella betydelse som ett medel för internationell fred och säkerhet (Wallström, 2016, 2018). EU är den mest betydelsefulla internationella organisationen för Sverige. För att EU ska vara effektivt är Sverige aktiva för att unionen ska vara stark, enad och öppen. För att sprida demokrati och mänskliga rättigheter i EU:s närområde förespråkar Sverige att EU ska utvidgas. Som ett medel för demokratisering och mänskliga rättigheter ska EU ställa krav på att nya medlemmar genomför reformer för demokratisering och mänskliga rättigheter (Bildt, 2014d; Wallström, 2015c). ”Vi förespråkar en fortsatt utvidgning, där fler länder fullt ut inkluderas i det europeiska samarbetet – vilket bidrar till fred, stabilitet och utveckling på vår kontinent” (Bildt, 2014d). Sverige är starka förespråkare för EU:s Östliga partnerskap i syfte att främja demokratisering och mänskliga rättigheter (Bildt, 2012, 2013; Wallström, 2015c, 2018). Sverige är positiva till den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken som utifrån en global strategi är ett medel som kan bidra till ett ökat internationellt inflytande för EU (Wallström, 2018). ”Vi välkomnar det utvecklade samarbetet mellan EU och Nato och vill att EU ska samverka ännu närmare FN” (Wallström, 2017d).

Sverige arbetar bilateralt för att upprätthålla en nära relation till USA och för att USA:s och EU:s samarbete ska vara ett medel för att lösa globala problem och försvara liberala normer och värderingar (Wallström, 2017d). I relationen med Ryssland är bilateralt samarbete och samarbete genom Europarådet och EU ett medel för att kunna påverka landet att genomföra

---

reformer för demokratisering och mänskliga rättigheter (Bildt, 2014d). EU används också av Sverige som ett medel för påtryckningar på Ryssland för att uppmana dem till dialog och samarbete. I Östersjöregionen är medlet bilateralt och multilateralt samarbete med Ryssland i frågor av gemensamt intresse (Wallström, 2018).

De diplomatiska medel Norge nyttjar i sin utrikes- och säkerhetspolitik utgår från en vilja att främja mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och demokrati globalt (Barth Eide, 2013). För Norge är ett starkt FN ett viktigt medel för att upprätthålla den liberala världsordningen där rätt går före makt och Norge kandiderar till en plats i Säkerhetsrådet för tidsperioden 2021-2022 (Brende, 2015b).

För goda relationer med Ryssland är internationella organisationer som Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och Europarådet viktiga medel för att bidra till demokratisering, respekt för mänskliga rättigheter och bättre möjligheter för den politiska oppositionen att verka (Barth Eide, 2013). Norge tillämpar diplomatiska medel mot Ryssland genom stöd till EU:s och Nato:s aktioner mot Ryssland avseende Ukraina, men har bilateralt en mjukare linje i Nordområdena. ”Denne krisen angår oss alle, men er likevel ikke et bilateralt spørsmål mellom Norge og Russland” (Brende, 2014e). ”Norge skal være forutsigbar, gjenkjennelig og tydelig i våre møter med russiske motparter” (Støre, 2012). I Nordområdena är regionala organisationer som Arktiska rådet viktiga medel för Norges ambition att uppnå en ökad öppenhet mellan Ryssland och väst och för att stärka respekten för havsrätten. ”Samtlige stater i regionen slutter seg både til at havretten skal legges til grunn og at Arktisk råd styrkes” (Barth Eide, 2013). Internationella överenskommelser och respekt för folkrätten är verkningslösa medel för stabilitet i Nordområdena om de inte respekteras av Ryssland. ”Godt og dypt samarbeid forutsetter gjensidig respekt for grunnleggende spilleregler og for demokratiske verdier” (Brende, 2015b).

Även för Norge är internationella organisationer som EU, FN och OSSE viktiga diplomatiska medel för att kunna påverka internationell politik. Det strategiska partnerskapet med övriga nordiska länder är ett viktigt och omfattande medel, en av huvudpunkterna är att verka för en gemensam nordisk röst i FN för arbetet med mänskliga rättigheter och demokratisering (Søreide, 2018b). Efter att Ukrainakrisen startade 2014 har lojaliteten till Nato, EU och USA fått större plats i utrikesdeklarationerna och Norge tar del i det västliga fördömandet av Rysslands agerande. ”Norge har sluttet opp om EUs tiltak og følger opp vedtakene i Nato”

(Brende, 2014e). Den transatlantiska länken är ett medel som bör stärkas både bilateralt mellan Norge och USA, och mellan EU och USA (Brende, 2017). Norge vill etablera likvärdiga, förutsägbara och långsiktiga ramavtal med EU som ett medel för att kunna bidra till säkerhetspolitisk förutsägbarhet och stabilitet i Europa (Støre, 2012).

3.2 Diplomatiska metoder

Med diplomatiska metoder ska andra stater påverkas genom förhandlingar och opinionsbildning. Påverkan görs enskilt eller tillsammans med andra stater. Kommunikationen som studerats sker i media, tal, genom arbete i internationella organisationer och som påverkan genom bilaterala överenskommelser och internationella organisationer. Diplomatiska metoder i utrikes- och säkerhetspolitiken beskrivs utifrån hur staten använder dem för att övertala andra stater.

För svensk säkerhetspolitik är det centralt att demokratiska stater håller ihop, det är gemensamma värderingar, ömsesidig solidaritet och ekonomiskt beroende som skapar fred (Hultqvist, 2016f; Wallström, 2014b). När Ryssland bryter mot internationella spelregler är det viktigt att Europa och USA står enade (Hultqvist, 2015). Enligt svensk kommunikation har Ryssland tagit avstånd från den europeiska värdegemenskapen vilket utgör ett fundamentalt hot mot säkerheten och inskränker andra staters möjlighet att själva utforma sin politik (Hultqvist, 2015; Wallström, 2014a). Att Ryssland inte kan acceptera Ukrainas önskan att närma sig väst har orsakat en konflikt som inleddes redan vid undertecknande av associerings- och frihandelsavtalet 2013 (Bildt, 2014b; Enström, 2014). Avtalen med väst såg Ryssland som ett första steg mot Nato-medlemskap (Enström, 2014). Agerandet går emot allt som EU står för vilket ger en bred internationell uppslutning bakom sanktionerna som införts (Bildt, 2014a). För Sverige är det extra allvarligt att folkrättsbrotten i Ukraina begås av en permanent medlem av Säkerhetsrådet (Wallström, 2014c) och Sverige tänker fortsätta med sitt stöd till Ukraina genom opinionsarbete i EU, OSSE och FN (Enström, 2014). Den negativa utvecklingen för demokratiska institutioner i Ryssland oroar Sverige (Wallström, 2015a). Deras förhoppning är att en framgångsrik demokratisk utveckling i Ukraina ska verka som en förebild i regionen och i förlängningen påverka Ryssland i en mer demokratisk riktning (Hultqvist, 2015).

De budskap som Sverige kommunicerar enskilt upprepas normalt tillsammans med andra nationer i gemensamma artiklar i dagspress. Sveriges och Polens utrikesministrar skriver om utveckling av det Östliga partnerskapet i EU och vikten av att dörren till EU står öppen för

---

stater som genomför reformer (Wallström & Waszczykowski, 2017). Med Finland argumenteras det för hur viktig EU:s utvidgning är för tillväxt och välstånd i Europa samt för yttrandefrihet och småstaters oberoende (Soini & Wallström, 2016a; Tuomioja & Wallström, 2014). Tillsammans med Finland kritiseras också Ryssland för att genom falsk propaganda och desinformation underminera ”konceptet objektiv information” (Soini & Wallström, 2016a). Med Norge kritiseras ryskt nyttjande av militära maktmedel och hur rysk säkerhetspolitik styrs av kontroll över intressesfärer (Hultqvist & Søreide, 2017). Tillsammans med Storbritannien har Sverige kritiserat det ryska agerandet i Ukraina och krävt att Ryssland ska lämna Krim (Fallon & Hultqvist, 2016).

Det centrala temat i Sveriges kommunikation kring det Östliga partnerskapet är att varje land själva ska ha ”rätt att välja sin egen väg och framtid” (Wallström, 2015b). Partnerskapet är ett viktigt instrument för stabilitet i Europa (Wallström, 2017a), där syftet är att sprida mänskliga rättigheter och demokrati till EU:s östra grannländer (Wallström, 2014b). Tillsammans med sina baltiska kollegor skriver den svenska utrikesministern om hur viktigt det är att säkra ”demokrati, stabilitet och ekonomisk tillväxt såväl i vårt södra, som i vårt östra grannskap” (Kaljurand, Linkevičius, Rinkēvičs, & Wallström, 2016). Tillsammans med Polen skriver Sverige att dialogen med partnerländerna bör inriktas mot att stärka det civila samhällets demokratiska institutioner genom satsningar på mänskliga rättigheter, ökad jämlikhet, minskad korruption och en transparent och effektiv byråkrati (Wallström & Waszczykowski, 2017). Sverige manifesterar även samhörighet med västliga stormakter som USA. ”Sweden and the U.S. are fully committed to the world order as it was established after the Second World War. We adhere to the established international institutions of the United Nations, the European Union and NATO” (Hultqvist, 2017b).

För Norge är Ukrainakonflikten mer än en strid om intressen, det är en strid om grundläggande värderingar, Norge har en världsordning att försvara (Brende, 2016d). Norge gynnas av en liberal världsordning där stormakter följer internationella spelregler. ”Norge er ikke litt for folkeretten. Vi er ubetinget for og avhengig av folkeretten” (Bakke-Jensen, 2018a). ”For Norge er det avgjørende at rett gir makt, og ikke omvendt” (Brende & Helgesen, 2014). I en osäker värld måste demokratier stå tillsammans. ”That is the purpose of NATO. And the idea of the EU” (Søreide, 2016c). Det var liberala demokratier som vann det kalla kriget, som kan generera den starkaste militära makten och de starkaste allianserna (Brende, 2016c). Nato:s utvidgning är en stor framgång för den liberala världsordningen (Søreide, 2014c) vilket gör att betydelsen

---

av EU och Nato för stabilitet och inkludering av stater i Syd- och Östeuropa kan inte överskattas (Søreide, 2015a). Rysslands vetorätt i Säkerhetsrådet gör att Norge vill se att EU och USA visar ledarskap ”i forsvaret av frihet og demokrati i verden” (Brende & Helgesen, 2014). För Norge har Ukrainakrisen visat att EU och Nato är två organisationer som kompletterar varandra i olika delar av konfliktspektrumet, därför bör samarbetet mellan organisationerna fördjupas. Detta är särskilt viktigt för att hantera utmaningar i Kaukasus, på Balkan och i Ukraina (Brende, 2016b; Helgesen, 2014a). Det är dock viktigt att EU och Nato fortsätter komplettera varandra och inte bygger upp parallella strukturer (Søreide, 2018c).

Det är viktigt att balansera förutsägbarhet och fasthet med öppenhet och samarbete. ”Norge skal være forutsigbar, konsekvent og tydelig overfor Russland” (Brende, 2016e). Statsministern uttrycker att det ryska säkerhetspolitiska tänkandet utifrån intressesfärer är oacceptabelt (Solberg, 2015). Det ligger i Norges intresse att ha en nära relation till Ryssland, men Ryssland har vänt sig bort från de grundläggande värderingar och internationella spelregler som reglerar mellanstatliga relationer (Brende, 2015a). Försvarsministern talar också om denna balansering ”På den ene siden må vi være et aktivt og tydelig NATO- medlem og følge opp våre forpliktelser som følge av medlemskapet. Samtidig må vi opprettholde vårt samarbeid med Russland i nord” (Søreide, 2014b). När Ryssland firar 70-årsjubileum för segern i andra världskriget väljer Norge att inte delta med hänvisning till landets aggression i Ukraina (Brende, 2015a). Norge uttrycker också en oro för den inrikespolitiska utvecklingen i Ryssland där lagändringar har inskränkt fri- och rättigheter i det civila samhället (Brende, 2014c). Situationen i Ryssland förs upp av Norge i bilaterala samtal, genom internationella organisationer och via människorättsorganisationer i både Norge och Ryssland (Brende, 2014b). Arbetet för mänskliga rättigheter i Ryssland är långt ifrån problemfritt. ”Hva vi kan oppnå må vurderes opp mot risikoen for å bidra til å eskalere en negativ demokratiutvikling i et land – og at vi dermed skyver land over i et interessefellesskap av mer autoritære regimer” (Søreide, 2018a).

Även Norge kommunicerar tillsammans med andra stater i utrikes- och säkerhetspolitiska frågor. De nordiska utrikesministrarna skriver att Ryssland utmanar säkerheten i Europa både i Ukraina och i Östersjöområdet (Brende, Wallström, Jensen, Soini, & Alfredsdottir, 2016). I en gemensam artikel fördömer den norska försvarsministern tillsammans med den danska hur Rysslands stormaktsambitioner har praktiserats i Ukraina (Søreide & Frederiksen, 2017). Norge har reagerat på Rysslands folkrättsbrott tillsammans med sina allierade i Nato och med staterna i EU (Søreide, 2014a). I en gemensam tidningsartikel visar de nordiska försvarsministrarna upp

---

enighet i fördömandet av Ryssland. Ministrarna skriver att det ryska agerandet är ett brott mot folkrätten och den största säkerhetspolitiska utmaningen i Europa (Søreide, Wammen, Haglund, Sveinsson, & Hultqvist, 2015).

3.3 Ekonomiska medel

Sverige och Norge använder ekonomiska medel för tre huvudsakliga syften i utrikes- och säkerhetspolitiken. Det är för eget nationellt välstånd, för att åstadkomma förändring och som tvångsåtgärder mot andra stater.

För nationellt välstånd är de främsta ekonomiska medlen frihandel, multilaterala samarbeten och motstånd mot protektionism. Ett annat viktigt medel är EU, ”Ett fungerande samarbete inom Europeiska unionen är en förutsättning för fred och välstånd” (Wallström, 2016). ”Ibland ifrågasätts fördelarna med frihandel och fri rörlighet, och protektionismen ökar. Vi går inte den vägen. Vi ska stå upp för frihandel, samtidigt som vi främjar social trygghet och en ambitiös miljöpolitik” (Wallström, 2018). Internationellt eftersträvas bland annat frihandelsavtal med USA och handelsavtal med Storbritannien efter Brexit som medel för nationellt välstånd (Wallström, 2018). ”Särskilt prioriterat är att slutföra förhandlingarna mellan EU och USA om ett handels- och investeringsavtal” (Wallström, 2015c).

För att åstadkomma förändring är det Östliga partnerskapet inom EU ett viktigt medel, EU erbjuder handelsavtal mot att länderna i partnerskapet genomför reformer för demokratisering och mänskliga rättigheter (Bildt, 2013). ”Sverige tog tillsammans med Polen initiativ till Östliga partnerskapet och vi fortsätter att vara pådrivande i arbetet” (Bildt, 2013). Medlemskap i EU är ett ekonomiskt medel även utanför Östeuropa. ”Genom att hålla dörren för EU-medlemskap öppen främjas viktiga reformprocesser till exempel på västra Balkan och i Turkiet” (Wallström, 2016). Sverige använder privata företag som ett medel för att påverka en demokratisk utveckling. ”Vi är också pådrivande i arbetet med att uppmärksamma företagens sociala ansvar i den globala ekonomin” (Bildt, 2013).

För den svenska regeringen är sanktioner tvångsåtgärder som kompletterar andra åtgärder inom diplomati och bistånd (Regeringen, 2014). Sverige tillämpar till exempel tvångsåtgärder mot Nordkorea och Iran för deras kärnvapenprogram och mot Ryssland för deras aggression i Ukraina (Wallström, 2018). ”Sverige fördömer Rysslands aggression mot Ukraina och illegala annektering av Krim. Sanktionerna ska ligga fast så länge skälen till att de infördes kvarstår”

(Wallström, 2017d). Sverige eftersträvar att använda sina ekonomiska medel tillsammans med andra nationer i EU eller utifrån FN-mandat. I relationen med Ukraina stödjer Sverige demokratiseringsprocesser med bistånd både bilateralt och genom EU. Om dessa reformer uteblir står Sverige redo att införa tvångsåtgärder med sanktioner mot Ukraina, ”om regimen i stället väljer repressionens och brutalitetens kortsiktiga väg” (Bildt, 2014d).

För nationellt välstånd är EU Norges viktigaste handelspartner med över 70 procent av den totala utrikeshandeln och 80 procent av exporten; ett ekonomiskt medel för att underbygga goda relationer är genom handelsavtal (Brende, 2014e; Søreide, 2018b). ”Vi er helt avhengig av økonomisk stabilitet i Europa” (Støre, 2012). ”Europa er vårt økonomiske og politiske kjerneområde. Vi utvider og fordyper våre relasjoner med EU” (Brende, 2015b). Som energileverantör är Norge en stormakt som står för en tredjedel av gasimporten till EU (Barth Eide, 2013). Bilaterala handelsavtal med USA är ett medel för att knyta länderna närmare varandra både säkerhetspolitiska och ekonomisk. ”USA er vår viktigste allierte. Norge er avhengig av et godt forhold til USA” (Brende, 2017).

Norge använder en aktiv biståndspolitik som ett medel för att åstadkomma förändring, de lämnar till exempel ekonomiskt bistånd till Ukraina i utbyte mot demokratiseringsreformer (Brende, 2015b). När den norska utrikestjänsten stödjer norska företag utomlands används företagen som ett medel för att motverka korruption, främja mänskliga rättigheter samt etablera goda arbetsvillkor och att det tas hänsyn till miljön (Brende, 2015b). Norge ger ekonomiska bidrag till EU som ett medel för att stödja arbete mot extremism, främja demokratisering och rättsliga principer. ”De mørkeste kapitlene i europeisk historie viser sammenhengen mellom økonomisk krise og politisk ustabilitet” (Barth Eide, 2013). Norge använder också IMF som ett medel för att ge bistånd till EU-stater som drabbats hårt av finanskrisen (Støre, 2012).

Norge använder tvångsåtgärder som ett medel mot stater som bryter mot internationella överenskommelser och mänskliga rättigheter som exempelvis Iran för deras kärnvapenprogram och Ryssland för deras aggression i Ukraina. Sanktionerna mot Ryssland genomförs tillsammans med EU (Brende, 2014e).

3.4 Ekonomiska metoder

Statens ekonomiska kommunikation ska skapa förutsättningar för nationellt välstånd, påverka andra stater genom införande av tvångsåtgärder som sanktioner eller för att åstadkomma

---

förändring i andra stater med ekonomiska incitament som frihandelsavtal i utbyte mot reformer. Ekonomiska metoder beskrivs utifrån om de används för att köpa stöd för utrikes- och säkerhetspolitiken eller om de används som ekonomiska tvångsåtgärder för att tvinga andra stater till förändring.

2017 anslår Sverige 225 miljoner specifikt till stöd för jämställdhet, fria medier, nedrustning och konfliktförebyggande i Ukraina (Wallström, 2017c). Sverige ska hjälpa Ukraina till att bli en fungerande marknadsekonomi genom stöd till reformer och ett närmande till EU (Wallström, 2014c). Sveriges statsminister tar upp att reformprocessen i Ukraina är strategiskt viktig, ”för Ukraina, för hela regionen, men också för EU” (Löfven, 2016). I november 2017 deltar Sveriges statsminister tillsammans med EU:s övriga statsministrar i det femte toppmötet med ledarna för det Östliga partnerskapet för att ”fördjupa relationerna, öka den ekonomiska integrationen mellan dem och EU och stärka reformviljan i länderna” (Regeringen, 2017).

Norge använder biståndspengar för att påverka och skapa förändring hos mottagarna. ”Vi vil holde mottakere av norsk bistand ansvarlige for å etterleve sine inngåtte menneskerettighetsforpliktelser, og alvorlige brudd vil få konsekvenser for samarbeidet” (Brende, 2014c). Norge för bilaterala samtal med Ukraina om vikten av att genomföra reformer för mänskliga rättigheter och för landets minoriteter. De upplever en viss framgång genom att Ukrainas regering ger uttryck för att vilja samarbeta med OSSE och Europarådet för att lösa dessa frågor (Brende, 2014a).

Norge börjar 2014 att sälja gas till Ukraina via en pipeline i Slovakien, ett stort framsteg för en stabil energiförsörjning och Ukrainas säkerhet (Helgesen, 2014b). Norska företag har investerat stort i gasförsörjning till Europa som minskar det ryska inflytandet över den europeiska gasmarknaden. Bland annat med en gasterminal i Litauen som minskar Baltikums beroende av rysk gas (Brende, 2016a).

2014 ger Norge 145 miljoner kronor som stöd till organisationer som arbetar för att stärka civila samarbeten mellan Ryssland och Norge. 40 av dessa miljoner går direkt till organisationer i Ryssland som arbetar för demokrati och mänskliga rättigheter (Brende, 2014b).

Sverige använder ekonomiska metoder som tvångsåtgärder mot stater som bryter mot internationella spelregler. I förbindelse med Ukrainakrisen eftersträvar Sverige att genomföra sanktioner tillsammans med EU (Wallström, 2014c). ”EU:s sanktioner mot Ryssland ska

---

upprätthållas tills de uppställda kraven uppfyllts” (Löfven, 2016). Nordisk och nordisk-baltisk enighet mot Ryssland manifesteras i en tidningsartikel där utrikesminister Margot Wallström tillsammans med utrikesministrarna för Estland, Litauen, Lettland, Finland och Danmark slår fast att sanktionerna mot Ryssland ska upprätthållas så länge anledningen till dem finns kvar (Jensen et al., 2016). Wallström skriver i Svenska Dagbladet tillsammans med sina kollegor från Estland, Lettland och Litauen att ”EU:s dialog med Ryssland måste vara tydlig och principfast och sanktionerna kvarstå tills Ryssland uppfyller sin del av Minsk-avtalet” (Kaljurand et al., 2016).

Norge vill inte att Ryssland ska kunna använda energiförsörjning som ett politiskt påtryckningsmedel (Brende, 2016a). Gas som ett strategiskt påverkansmedel är inget nytt fenomen. Redan under det kalla kriget ville USA:s president Ronald Reagan påskynda exploateringen av Trollfältet för att minska Västeuropas beroende av Sovjetisk gas och underminera den Sovjetiska ekonomin (Oljedirektoratet, 2012).

Norge står tillsammans med EU i deras ekonomiska sanktioner mot Ryssland och har i likhet med sina allierade i Nato suspenderat alla militära samarbeten (Bakke-Jensen, 2018a). Utrikesministrarna i Norden skriver 2016 en gemensam krönika där de framhåller sin enighet med övriga västliga stater i stödet för Ukrainas territoriella integritet och sanktionerna som införts mot Ryssland (Brende et al., 2016). I ett tal i Berlin 2015 säger Norges försvarsminister att EU:s sanktioner mot Ryssland, vilka Norge valt att följa, är ett bra exempel på hur det internationella samhället sätter upp regler för hur stater ska förhålla sig till varandra. ”You cannot bully your way to influence or power” (Søreide, 2015f). Året efter upprepar hon budskapet med andra ord genom att framhålla hur Norge står enade med EU och Nato i fördömandet av Rysslands agerande i Ukraina. Hon tillägger också att Norge deltar både i EU:s ekonomiska sanktioner och ”NATOs assurance measures” (Søreide, 2016c). Motsvarande budskap upprepas vid ett flertal tillfällen under åren 2015 till 2018 (Brende, 2016d; Søreide, 2015b, 2015c, 2018c).

3.5 Militära medel

De militära medlen används traditionellt av Sverige och Norge för att hävda territoriell integritet, för att försvara landet mot en angripare och för att kunna motstå påtryckningar från en främmande makt. Militär makt används också för att uttrycka lojalitet med andra nationer, organisationer eller allianser i insatser utanför det egna territoriet.

Sverige framhåller militär alliansfrihet som ett medel för nationell säkerhet utifrån sin solidaritetsförklaring, militärt samarbete i Norden och vikten av internationella samarbeten. ”Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Sveriges säkerhet byggs solidariskt med andra” (Bildt, 2012). ”Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Hot mot freden och vår säkerhet avvärjs bäst i gemenskap och samverkan med andra länder” (Wallström, 2015c).

Före Ukrainakrisen är retoriken relativt allmänt hållen, men under 2014 sker det en förändring med ett tydligare närmande till Nato. Från att vilja vara en trovärdig samarbetspartner för internationella insatser till ett uppgraderat partnerskap. Det är tydligt att Sverige ser närhet till Nato som ett viktigt medel för avskräckning i Norden. ”I det senare fallet tar vi nu, tillsammans med bland andra Finland, nya steg inom ramen för ett uppgraderat partnerskap” (Wallström, 2015c). Lojalitet mot FN och EU är två andra framträdande medel för att visa samhörighet med andra stater. ”Vi vill vara en trovärdig samarbetspartner, oavsett om insatserna leds av FN, EU eller Nato” (Bildt, 2012). ”Sverige ska fortsätta det aktiva engagemanget och deltagandet i internationella insatser inom ramen för FN, EU, Nato och OSSE.” (Wallström, 2015c). Nationella satsningar på försvaret är ett medel som bidrar till avskräckning tillsammans med fördjupade samarbeten i Norden och med Baltikum. En bred politisk uppslutning bakom satsningar på försvaret är ett medel för att förespegla politisk stabilitet vilket också bidrar till avskräckningen (Wallström, 2016).

EU har en ökande betydelse som ett säkerhetspolitiskt medel som Sverige efter 2014 vill förstärka genom att utveckla EU:s gemensamma utrikes och säkerhetspolitik med krishanteringsförmåga. Sverige vill också ha ett närmare militärt samarbete mellan Nato och EU. ”EU behöver ett bredare internationellt engagemang, en samlad global strategi och en förstärkt krishanteringsförmåga” (Wallström, 2015c). ”Vi välkomnar det utvecklade samarbetet mellan EU och Nato och vill att EU ska samverka ännu närmare FN” (Wallström, 2017d). Det bilaterala avtalet med USA är ett militärt medel för avskräckning som framstår som mer och mer betydelsefullt. ”Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik bygger på sammanhållning i EU och ökat samarbete på bred front: i Norden och Östersjöområdet, inom FN och OSSE, med Nato och genom en stark transatlantisk länk” (Wallström, 2017d, 2018).

Nato utgör fundamentet för Norges militära medel. ”Historiens mest vellykkede allianse vil fortsatt være grunnpilaren i vår sikkerhetspolitikk” (Brende, 2014e). Innan Ukrainakrisen talas det om att arbeta internt i Nato för att knyta partnerskapsländerna närmare och att Nato ska vara

---

starkt i Europa (Støre, 2012). Ett större fokus i Nato på Nordområdena är ett viktigt medel för avskräckning. ”Vi har også med hell arbeidet for å øke forståelsen av utviklingen i Arktis innad i Nato” (Barth Eide, 2013). Norge har en hög tro på sina egna militära medel innan Ukrainakrisen. Norges utrikesminister anser 2013 att Norge har ”Europas mest moderne og best omstilte forsvar” (Barth Eide, 2013).

Efter Ukrainakrisen ökar tyngden på avskräckning med militära medel för Norge. Då framhålls allianssolidaritet, behov av att stärka samarbetet i Nato, öka säkerheten i Norden, satsa på det nationella försvaret, betydelsen av bilaterala band till USA och ett utökat samarbete med Baltikum (Brende, 2015b). De viktigaste militära medlen är det egna försvaret och förpliktelserna till Nato (Brende, 2016e). ”Allianssolidaritet er en grunnleggende forutsetning for norsk sikkerhet” (Brende, 2015b). Det är viktigt för Norge att Nato:s militära medel bidrar till avskräckning och balansering av Ryssland i Nordområdena, framförallt avseende maritim förmåga (Søreide, 2018b). För att öka trovärdigheten för sina militära medlen vill norska regeringen ha fler Natoövningar i Norge och de prioriterar deltagande i Nato:s Enhanced Forward Presence (EFP) i Baltikum (Brende, 2017). Förhandslagring av amerikansk materiel är ett exempel på hur Norge ökar trovärdigheten för alliansens militära medel i Norge (Søreide, 2018b). Ett medel för att komma närmare EU är att vara en del i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och ha fler nordiska samövningar (Brende, 2017). I norr använder regeringen militära medel som ett politiskt protestverktyg genom att ställa in militära samarbeten med Ryssland som ett svar på rysk aggression i Ukraina (Brende, 2016e). Norge har efter 2014 påbörjat en återgång till strategin från kalla kriget med balansering av ”avskrekking og beroligende” (Brende, 2017) samt upprätthållande av baspolitiken (Søreide, 2018b).

3.6 Militära metoder

Den strategiska kommunikationen ska vara en metod för att förstärka de militära medlens trovärdighet för territoriell integritet, försvar av landet mot en angripare och för att motstå påtryckningar från främmande makt. Kommunikationen ska också vara förtroendeskapande genom att underbygga statens internationella åtaganden i allianser och avtal med andra stater. Militära metoder beskrivs utifrån om de bidrar till att beskydda andra stater eller om de bidrar till en förmåga som kan tvinga en motståndare att förändra sina säkerhetspolitiska ambitioner, antingen genom avskräckning eller genom offensiva operationer.

Sverige och Finland har deltagit i samtliga EU-insatser (Tuomioja & Wallström, 2014). I samarbetet med Finland förbereder de för att kunna agera tillsammans även när det inte är fred (Hultqvist, 2016c). Sveriges, Estlands, Lettlands och Litauens utrikesministrar är mycket positiva till ”den gemensamma deklARATIONEN av EU:s och NATO:s ledare vid NATO-toppmötet i Warszawa” och ”sätter stort värde på det nordisk-baltiska försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet” (Kaljurand et al., 2016). Nato:s European Security initiative och EFP nämns dessutom som helt avgörande för regional stabilitet i Östersjön (Hultqvist, 2017b).

Norge anser att Rysslands agerande skapar osäkerhet, det innebär att Östeuropeiska stater har tvingats att omvärdera sin säkerhetssituation och att militär makt åter är ett nödvändigt säkerhetspolitiskt verktyg (Søreide, 2017a). Enligt norsk uppfattning är den största framgången för Nato sedan det kalla kriget integreringen av tolv partnerländer i alliansen (Brende, 2014d), men utvidgningen har skapat utmaningar med fler förpliktelser och minskande budgetar (Søreide, 2014b).

Nato:s reaktion på annekteringen av Krim kom på toppmötet i Wales 2014 och det tog mindre än två år för alliansen att genomföra åtgärderna i form av förstärkta nationella försvarsbudgetar, höjd reaktionsförmåga och en tredubbling av snabbinsatsstyrkan. Norge deltog aktivt i alla tre delarna (Brende & Søreide, 2016). I ett inlägg i Stortinget lyfter försvarsministern hur viktigt det är att Norge har deltagit i Nato:s militära förstärkning i Baltikum och att norska förband har stått i beredskap och varit ledande i alliansens snabbinsatsstyrka tillsammans med Holland och Tyskland (Søreide, 2016a). Genom att ta ansvar i Nato:s förstärkningsinsatser i Östeuropeiska länder bidrar Norge till alliansens trovärdighet (Forsvarsdepartementet, 2015). Norges och Danmarks försvarsministrar skriver att det är viktigt att bidra till Nato:s kollektiva försvarsförmåga med militära förband i Nato:s förstärkningsinsats i Baltikum (Søreide & Frederiksen, 2017).

Östersjöområdets säkerhetspolitiska betydelse innebär att nordisk-baltiska samarbeten fördjupas. Norge stödjer Sveriges och Finlands nära partnerskap med Nato och ser stor potential i en tätare integrering mellan Nato och EU (Hattrem, 2015). De nordiska utrikesministrarna vill driva en gemensam agenda i så stor utsträckning som möjligt inom FN, OSSE, Europarådet, PfP och EU. Samarbetet grundas på en gemensam säkerhetspolitisk situation och gemensamma värderingar som möjliggör ett tätare samarbete mellan EU och Nato (Brende et al., 2016).

Svensk säkerhetspolitik består av de tre beståndsdelarna bibehållen alliansfrihet, satsning på en höjd nationell militär förmåga och fördjupning av militära samarbeten (Wallström, 2017b). Den svenska alliansfriheten är fundamentet för Sveriges militära samarbeten inom ramen för EU, OSSE, regionalt i Norden och med Baltikum samt för partnerskapet med Nato (Hultqvist, 2016e). Det finns en beröringsskräck i Sverige för att diskutera medlemskap i Nato (Bildt, 2014c). Medlemskap i Nato är uteslutet, men partnerskapet med Nato ska utvecklas och den nationella förmågan stärkas. Ett argument som framförs mot medlemskap är att en ändring av den svenska säkerhetspolitiska doktrinen skulle förändra säkerhetsläget i norra Europa (Hultqvist, 2016d). Samarbetet med Nato har fördjupats genom propositionen Samförståndsavtal om värdlandsstöd den 17 mars 2016 (Försvarsdepartementet, 2018).

För Sverige är det viktigt att Nato, EU och USA försvarar sina gemensamma värderingar tillsammans för att kunna möta globala säkerhetsutmaningar (Hultqvist, 2015, 2016g). Sverige stödjer att EU och Nato fördjupar sina samarbeten. På Nato:s toppmöte i Warszawa uttalar Sveriges försvarsminister stöd för ett nära samarbete mellan EU och Nato (Hultqvist, 2016b; Regeringen, 2018). I ett annat tal under toppmötet bjuder han in Nato till den svenska övningen VIKING 18 (Hultqvist, 2016a). Under den svenska konferensen Folk och försvar 2018 deltar Nato:s generalsekreterare Jens Stoltenberg för att diskutera värdlandsstöd, partnerskap och samarbete mellan EU och Nato med Sveriges utrikesminister (Fivrin, 2018).

Försvarsminister Hultqvist anser att den nationella försvarsförmågan förstärks genom att en mekaniserad bataljonsstridsgrupp placeras på Gotland 2016 (Hultqvist, 2016e).

För Sverige är militära samarbeten mellan västliga stater viktigt för att upprätthålla avskräckningen av Ryssland i Europa. Försvarsminister Hultqvist framhåller svenska samarbeten med Finland, de nordiska och de baltiska staterna, Storbritannien, Polen och Tyskland samt USA. Den transatlantiska länken är särskilt viktig för att balansera Ryssland militärt (Hultqvist, 2017b). Genom avtal och avsiktsförklaringar har bilaterala försvarssamarbeten med USA, Tyskland och Storbritannien förstärkts. Sverige och Storbritannien inleder 2016 ett bilateralt säkerhetssamarbete där Sveriges fördjupade partnerskap med Nato och att Sverige ratificerat värdlandsavtalet ska bidra till att Sverige och Storbritannien får högre interoperabilitet, bättre operativ förståelse och förmåga till gemensamt agerande. Försvarsministrarna från Sverige och Storbritannien uppvisar en gemensam positiv syn på EU:s ambition att stärka krishanteringsförmågan (Fallon & Hultqvist, 2016). Sverige

---

och Finland har skrivit på för att delta i den brittiskeledda Joint expeditionary force (JEF). Övriga länder i JEF är Natoländerna Danmark, Estland, Lettland, Litauen, Nederländerna och Norge (Nyh Radebo, 2017a).

Sverige och Norge fördjupar sitt bilaterala militära samarbete som ett komplement till samarbetena inom Nordefco, Nato, FN och EU (Hultqvist & Søreide, 2017). Sverige har undertecknat en avsiktsförklaring med USA som bland annat omfattar interoperabilitet, militär materiel och forskning (Försvarsdepartementet, 2016). Sverige har även tecknat en avsiktsförklaring om ett fördjupat försvarssamarbete med Tyskland (Nyh Radebo, 2017b). Tillsammans med Danmark har Sverige undertecknat ett samförståndsavtal som ska ”öka den operativa effekten inom maritima insatser och flyginsatser i fredstid” (Hultqvist, 2016f). Det fördjupade samarbetet är ett svar på den ryska annekteringen av Krim och aggressionen i Ukraina samt rysk hybridkrigföring riktad mot väst. Tillsammans välkomnar regeringarna både det permanenta strukturerade samarbetet (PESCO) i EU och Nato:s EFP i Östersjöområdet (Frederiksen & Hultqvist, 2018).

Ryskt provokativt agerande i östersjöregionen ökar betydelsen av det svensk-finska försvarssamarbetet för att ”stabilisera den säkerhetspolitiska situationen” (Hultqvist, 2017a). Finland och Sverige har ”valt medlemskap i EU, men inte i Nato. I egenskap av medlemsstater stödjer vi att EU uttalar sig kraftfullt för säkerhet, värderingar och en regelbaserad säkerhetsordning” (Soini & Wallström, 2016b). ”Sverige och Finland har ett nära samarbete med Nato. [...] Detta visade sig på Natotoppmötet i Warszawa, där Sverige och Finland deltog i överläggningar på högsta nivå” (Soini & Wallström, 2016b).

Nato utgör fundamentet för norsk säkerhetspolitik, ”alliansetillhörigheten gir oss en trygghet og mulighet til å føre en aktiv og konsekvent sikkerhets- og forsvarspolitik” (Søreide, 2014a). Ryssland är dimensionerande för säkerhets- och försvarspolitik (Bakke-Jensen, 2018a). Norge ser inte Ryssland som ett aktuellt militärt hot i norr, men konstaterar att det är en stat som bedriver subversiv verksamhet mot väst och som har återinfört ett öst-västligt motsatsförhållande i Europa (Søreide, 2017a).

USA är Norge viktigaste allierade (Søreide, 2018c). Norska försvarsministern har fört samtal med sin amerikanska motsvarighet om hur viktigt samarbetet mellan USA och Norge är för Nato:s maritima satsning (Bakke-Jensen, 2018b). Norge kan inte ta goda transatlantiska

---

relationer för givet utan måste prioritera uppbyggnad av egna militära styrkor för att ta sin del av ansvaret för Nato:s kollektiva säkerhet (Solberg, 2015).

Norge är och har alltid varit för litet för att kunna försvara sig själv, därför är alliansens kunskap om Nordområdenas betydelse en central prioritering för norsk säkerhetspolitik (Søreide, 2017c). Det är viktigt för Norge att genomföra övningar på norskt territorium med sina allierade. Det förändrar inte den norska baspolitiken (Søreide, 2016b). Att allierade förband övar och har en rotationsbaserad stationering i Norge ska inte ge Ryssland någon saklig grund för protester (Bakke-Jensen & Søreide, 2018). ”At allierte styrker øver og trener i Norge er med andre ord en forutsetning for at avskrekkingen skal virke” (Søreide, 2017b). 2018 beslutar den norska regeringen om att förlänga amerikanska marinkårens rotationsbaserade övningar i Norge med ytterligare fem år (Bakke-Jensen & Søreide, 2018).

Sveriges och Norges gemensamma övningsverksamhet bidrar till att den nationella försvarsförmågan stärks och ”gir et sterkt signal til omverdenen om at de nordiske land ivaretar egen sikkerhet. ”Ett fördjupat försvarssamarbete mellan Sverige och Norge är ett komplement till Nordefco och de bägge ländernas samarbeten inom EU, Nato och FN” (Søreide & Hultqvist, 2017). Länderna i Norden har ett ansvar för att upprätthålla stabilitet och säkerhet i sin egen region (Søreide, 2017a). Norge och Danmark vill fördjupa nordiska samarbeten och integrera Sverige och Finland närmare Nato (Søreide & Frederiksen, 2017). Det nordiska samarbetet är dock inte ett alternativ till Nato då det aldrig kan ge samma säkerhetsgarantier (Brende & Søreide, 2017). Islands och Norges försvarsministrar skriver att de bidrar till det kollektiva försvaret med situationsförståelse i Nordatlanten. Samarbetet ska utvecklas inom ramen för Nato och Nordefco (Søreide & Thórdarson, 2017).

Joint Expeditionary Force (JEF) är ett gott exempel på hur Nato- och partnerländer gemensamt kan sätta upp en styrka utifrån respektive stats säkerhetspolitiska förutsättningar. En styrka som JEF skickar en tydlig signal till potentiella motståndare om att de deltagande länderna är beredda att försvara sig (Bakke-Jensen, 2018c). Norge har valt att fördjupa det säkerhetspolitiska samarbetet med Tyskland, Storbritannien, Holland och Frankrike. Samma värdegemenskap ger också anledning till ett fördjupat samarbete i Norden (Søreide, 2018c). De nordiska försvarsministrarna skriver att Ryssland försöker splittra den västliga sammanhållningen, både inom EU och Nato. Denna hotbild möts med fördjupat samarbete och solidaritet inom EU och Nato (Søreide et al., 2015).

För Norge är det viktigt att hålla sig nära utvecklingen av EU:s gemensamma utrikes och säkerhetspolitik (Mathisen, 2014). Norge är det enda landet utanför EU som deltar i EU:s förberedande program för försvarsforskning. EU och Nato har olika säkerhetspolitiska verktyg och ett nära samarbete är gynnsamt för Norge (Bakke-Jensen & Røsland, 2017). Norge deltar bland annat i EU:s svenskledda stridsgrupp 2015 (Helgesen, 2014c). Norska försvaret deltar också i EU:s insatser i Palestina, Djibouti samt Kosovo med intention om att delta i den civila insatsen i Ukraina. Norge är dessutom en av de största bidragsgivarna till European Defence Agency (EDA) (Helgesen, 2015).

Norge eftersträvar stabilitet och förutsägbarhet i relationen med Ryssland, samtidigt vill regeringen styrka Nato:s maritima förmåga och sätta ett större fokus på Nordområdena (Søreide, 2015e). Nordområdena är ett gränsområde där Nato:s och Rysslands strategiska intresser möts. Det råder stor asymmetri mellan ryska och norska styrkeförhållanden vilket innebär att Ryssland kan upprätta ett Anti-Access/Area Denial (A2/AD) område som kan hota allierad trafik över Atlanten (Søreide, 2015d).

3.7 Resultat

Resultatet utgör den empiriska grunden för nästa kapitel där den potentiella effekten av Sveriges och Norges strategiska kommunikation ska diskuteras utifrån Mearsheimers analys av Ukrainakonflikten.

I kapitlet besvaras vilka säkerhetspolitiska medel och metoder som Sverige och Norge använder för att uppnå sina strategiska målsättningar i förhållande till Ryssland. Både Sveriges och Norges strategiska kommunikation har en tydlig liberal prägel med tyngd på diplomatiska medel och metoder. Båda regeringarna kommunicerar en stor tilltro till internationella organisationer där de driver opinionsbildning. Sverige och Norge arbetar dessutom både bi- och multilateralt med andra västliga stater för att sprida demokrati och mänskliga rättigheter utifrån en övertygelse om att det bidrar till fred och stabilitet. I den strategiska kommunikationen används ekonomiska medel och metoder för att främja nationellt välstånd, för att påverka demokratiseringsreformer i andra stater och som tvångsåtgärder i form av sanktioner. Norges regering är tydligast med att ställa krav på mottagare för bistånd och är mer specifika med målsättningarna för ekonomiskt stöd till organisationer i Ryssland. Både Sverige och Norge kommunicerar lojalitet med EU och USA när de sätter in sanktioner mot ryska intressen till följd av annekteringen av Krim. Det som skiljer mest mellan Sverige och Norge

---

är hur militära medel och metoder kommuniceras. Sveriges regering kommunicerar tydligt att ett medlemskap i Nato är uteslutet, men har sedan 2014 kontinuerligt underminerat alliansfriheten genom ett tydligt närmande till Nato och omfattande bilaterala samarbeten. Norges medlemskap i Nato är fundamentet för säkerhetspolitiken. Norska regeringen driver en tydlig kommunikation för sin roll på alliansens norra flank och för att öka medvetenheten i Nato om Nordområdenas ökande säkerhetspolitiska betydelse.

De centrala målsättningarna för Sverige och Norge är att sprida mänskliga fri- och rättigheter samt demokrati. Diplomatskt arbetar bägge länderna med internationell opinionsbildning, bilaterala och regionala överenskommelser samt som aktiva medlemmar i internationella organisationer som EU, FN och OSSE. Ekonomiska medel används för att främja nationellt välstånd och som ett maktmedel för att stödja det diplomatiska arbetet. Detta görs dels genom att med ekonomiskt gynnsamma incitament påverka andra stater till demokratisering och respekt för mänskliga fri- och rättigheter. Dels görs det genom att införa tvångsåtgärder mot stater i form av sanktioner och uteblivna avtal vid frånvaro av demokratiska framsteg.

Utifrån denna genomgång av utrikesdeklarationerna är likheterna mycket stora mellan Sverige och Norge avseende utrikes- och säkerhetspolitiska målsättningar och inställning till diplomatiska och ekonomiska medel för att uppnå dessa målsättningar. Bägge länderna har dessutom kommunicerat en militär omställning med ett större fokus på territoriellt försvar och avskräckning efter Ukrainakrisen. Bilateralt är den transatlantiska länken det viktigaste samarbetet för båda småstaternas militära säkerhet, men Sverige och Norge framhåller också att nordiskt samarbete skapar säkerhet i Nordeuropa.

Svenska regeringen framhåller militär alliansfrihet med solidaritetsförklaringen som grund, men också att militära samarbeten eftersträvas, framförallt i Norden och norra Europa. En naturlig utveckling är därmed ett stegvis närmande till Nato genom anslutning till det utökade partnerskapet och avtalet om världlandsstöd som inte nämns i Utrikesdeklarationerna. Inom EU vill Sverige fördjupa den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och de militära samarbetena.

För Norge är Nato fundamentet för den militära förmågan, men de vill också vara en del i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Internationella och regionala säkerhetspolitiska institutioner har blivit viktigare efter Ukrainakrisen. Det sker en konvergering av Sveriges och Norges säkerhetspolitik där båda rör sig mot varandras organisationer utan att lyfta

---

medlemskapsfrågan; Sverige integreras mer och mer i Nato, men fortsätter vara alliansfria och Norge söker en närmare integrering med EU. Framförallt avseende den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Sveriges och Norges säkerhetspolitiska målsättningar utgår från en övertygelse om att demokratier som har stort ekonomiskt och kulturellt utbyte inte går i krig med varandra. Ju fler liberala demokratier som finns i världen, desto fredligare värld. Deras värderingar och världsbild formar en strategisk kommunikation där säkerhet byggs genom spridning av demokrati.

Den strategiska kommunikationen mot Ryssland förändras efter Ukrainakrisen, det sker en skärpning i retoriken och det är en större tydlighet. Den avgörande skillnaden är att Ryssland tidigare hanterades som en partner och en stat som på sikt skulle vara en del av den europeiska värdegemenskapen. Efter Ukrainakrisen ses Ryssland som revisionistiskt och som det största hotet mot den liberala ordningen i Europa. Det är en motståndare som bryter mot värderingarna som allt europeiskt samarbete bygger på. Ryssland utpekas av både Sverige och Norge som en aggressiv aktör som har visat både vilja och förmåga att använda militärt våld för att uppnå sina säkerhetspolitiska målsättningar.

Som liberala demokratier så eftersträvar Sverige och Norge att övertala genom internationell opinionsbildning med diplomatiska medel. Båda staternas regeringar arbetar aktivt för en välfungerande liberal världsordning baserad på västorienterade värderingar som frihet, jämlikhet, fungerande rättsstat, demokrati och mänskliga rättigheter. Detta tydliggörs i den strategiska kommunikationen genom att liberala verktyg som opinionsbildning och förhandlingar i internationella organisationer som EU, FN och OSSE premieras för att påverka omgivningen både regionalt och globalt. Syftet är att försöka bygga en internationell opinion för en liberal världsordning och stärka samhörigheten med andra liberala stater.

Både Sverige och Norge är medvetna om Rysslands krav på en intressesfär, men kommunicerar vid upprepade tillfällen alla staters fria rätt att välja sin egen säkerhetspolitiska och ekonomiska väg. Deras tro på den fredsskapande kraften i den liberala världsordningen driver dem i arbetet att knyta stater i den ryska intressesfären närmare EU och Nato. De använder liberala värderingar som huvudargument för rätten att utforma en självständig säkerhetspolitik, inte nationella intressen som överlevnad eller välstånd.

När Ryssland bryter mot det internationella regelverket protesterar Sverige och Norge högljutt. Både enskilt och tillsammans med företrädare för andra stater, oftast andra små liberala demokratier i sin geografiska närhet, fördömer de Rysslands agerande och lyfter fram styrkan med det demokratiska systemet. Regeringsmedlemmar håller tal, både hemma och utomlands, på konferenser, universitet och i internationella organisationer där fördömande av folkrättsbrott normalt följs av att de framhåller samhörigheten i väst och styrkan i den liberala världsordningen.

Sverige och Norge har för små ekonomier för att på egen hand kunna påverka Ryssland och agerar därför ihop med andra stater. När EU och USA inför sanktioner mot Ryssland får det en helt annan tyngd än om Sverige eller Norge gör det enskilt. Norge som icke EU-land är här lojala med EU och följer sanktionerna som EU sätter upp. Denna lojalitet är viktigt för Norge som är beroende av tillgång till EU:s inre marknad för sin export av olja, gas och fisk.

Sverige och Norge använder ekonomiskt bistånd och handelsavtal som ett medel i sin opinionsbildning. Genom ekonomiska incitament ska mottagaren övertygas om att den liberala världsordningen är det bästa alternativet för fred och välbefinnande. Norge ställer tydliga krav på reformer för demokratisering och mänskliga rättigheter för att bistånd ska betalas ut. Bägge länderna använder bilaterala och multinationella handelsavtal för att uppnå sina målsättningar. Sverige är tillsammans med Polen initiativtagare till EU:s Östliga partnerskap som specifikt handlar om att knyta forna Sovjetrepubliker i rysk intressesfär närmare EU, både ekonomiskt och genom liberala reformer.

Väl medvetna om att den ryska ledningen provoceras av inrikespolitiska demokratiseringsrörelser så väljer både Sverige och Norge att stödja sådana organisationer ekonomiskt. Norge är tydligast när de kommunicerar att medlen uttryckligen ska användas för att påverka den inrikespolitiska utvecklingen genom organisationer som arbetar för demokratisering, mänskliga rättigheter och sexuella minoriteter. Sverige vill att Ukraina ska utvecklas till ett föregångsland för demokratisering med målsättning att visa befolkningen i Ryssland ett bättre alternativ för statsbyggande.

Norge har byggt upp infrastruktur för leverans av naturgas till både Ukraina och Baltikum. Det ger Norge en möjlighet att konkurrera med ryska gasleveranser vilka är en central exportvara i den ryska ekonomin och ett påtryckningsmedel mot framförallt Ukraina. Norge underminerar på det sättet Rysslands möjligheter att använda gasleveranser som ett strategiskt verktyg mot

---

Ukraina och Baltikum. På sikt kan en fortsatt utbyggning även påverka Rysslands ekonomi och inflytande i EU negativt.

Varken Sverige eller Norge har militära förutsättningar för att enskilt kunna beskydda en annan stat eller ens sig själva från ryska påtryckningar. Sverige och Norge saknar dessutom politisk vilja att använda militära medel för att tvinga Ryssland till att överge eller förändra sina säkerhetspolitiska målsättningar.

De väljer därför att beskydda tillsammans med andra vilket framgår tydligt i genomgången av kommunikationen. För bägge länderna har transatlantiska säkerhetsgarantier en avgörande betydelse för avskräckningens trovärdighet. Sverige stödjer Nato:s förstärkning i Baltikum, men deltar inte i den vilket Norge gör. En stark avskräckning i Baltikum fungerar som en buffert mot Ryssland för både Sverige och Norge.

Sveriges säkerhetspolitik utgår från alliansfrihet och egen militär förmåga, men med stora inslag av bilaterala och multilaterala militära samarbeten. Svenska militära enheter deltar aktivt i Nato:s övningsverksamhet i närområdet, i insatser utanför Europa och stödjer de Baltiska staterna. Den svenska solidaritetsförklaringen kan tolkas som att Sverige genom att uppvisa solidaritet mot länderna i EU och Norge när en förhoppning om att de ska visa samma solidaritet om det krävs.

Norges Nato-medlemskap är fundamentet för den norska avskräckningen. Regeringen är mycket mån om att kommunicera lojalitet med Nato och med andra småstater i alliansen. Det är ett sätt för Norge att visa att alliansen tar hand om det små, vilket styrker trovärdigheten för både Nato:s och Norges avskräckning. Norge är också förespråkare för Sveriges och Finlands nära relation med Nato, vilket innebär att Norge bidrar till att beskydda de två alliansfria länderna.

Sverige, som hävdar militär alliansfrihet står formellt sett ensamma med sina militära medel i avskräckningen av Ryssland. Regeringen försöker förstärka avskräckningen genom ett nära samarbete med Nato, men förhållandet är komplext. Sverige kommunicerar att ett medlemskap i Nato är uteslutet, men uppvisar ändå en stor realpolitisk lojalitet med alliansen och etablerar nära relationer till Nato-länder. Svenska försvaret bidrar till Nato:s och EU:s internationella insatser, de deltar i övningar och regeringen bjuder in Nato-länder till nationella övningar. Sverige har skrivit under ett avtal om värdlandsstöd med Nato för att underlätta att ge och ta

---

emot militär hjälp och har ansträngt sig till det yttersta för att anpassa sina väpnade styrkor till alliansen. Regeringen har dessutom etablerat bilaterala och multilaterala militära samarbetsavtal med staterna i Norden, Nordeuropa och USA.

Det bilaterala samarbetet med Finland skiljer sig ut, där kommuniceras en intention om att det ska kunna gå bortom fred. Sverige kommunicerar att den nationella försvarsförmågan är viktig och stärks, genom att återmilitarisera Gotland visas en vilja att försvara en strategiskt utsatt del av landet. För Sverige är EU den viktigaste utrikespolitiska arenan för både utrikes- och säkerhetspolitik. De är mycket positiva till utvecklingen av PESCO och har vid flera tillfällen tagit ansvar för att sätta upp EU:s egen snabbinsatsstyrka. Regeringen är också odelat positiv till ett nära samarbete mellan EU och Nato.

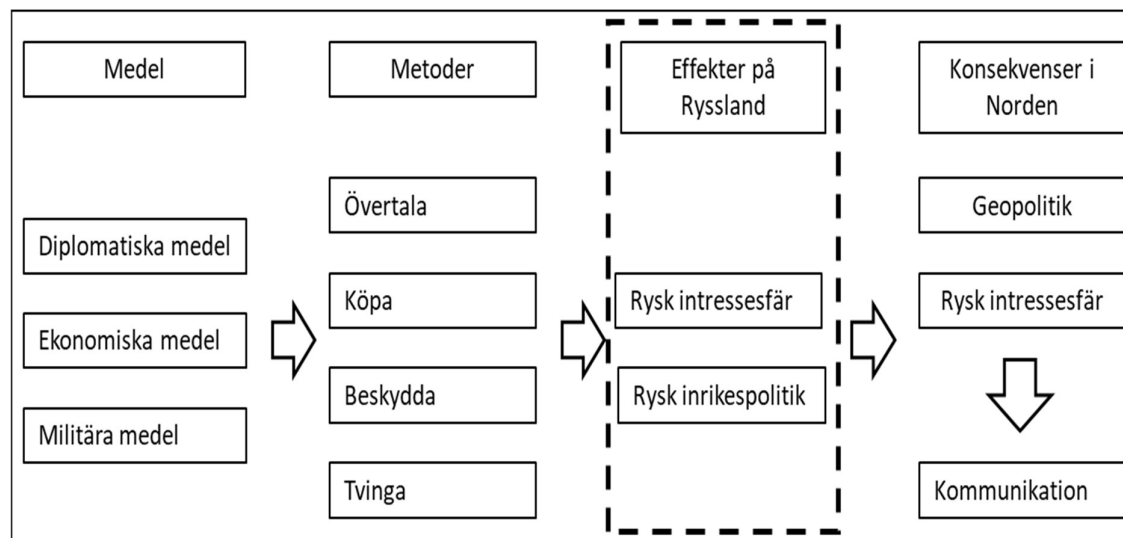
Norge har genom sitt medlemskap i Nato en betydande förmåga till avskräckning med både konventionella militära medel och kärnvapen. Nato är i norsk retorik ett verktyg för att sprida demokrati och mänskliga rättigheter. Regeringen anser att Nato:s utvidgning till de forna Öststaterna är den största framgången i alliansens historia. Norges strategiska kommunikation internt i alliansen syftar till att öka fokus på den norra flanken för att balansera Ryssland. För att säkerställa att alliansen är trovärdig vid en konflikt och förstärka avskräckningen bjuds alliansmedlemmar in för att öva i Norge. Den amerikanska marinkårens rotationsbaserade övningar är ett sådant exempel. Norge visar stor lojalitet med åtgärderna som Nato beslutade om under toppmötet i Wien 2014. Extra tydligt blir detta när det gäller militär förstärkning till småstater som precis som Norge gränsar till Ryssland. Genom att visa stor lojalitet mot andra småstater i Nato vill Norge säkerställa eget stöd vid en kris eller krig. Norge visar också lojalitet med EU genom att delta i EU:s säkerhetspolitiska arbete och i EU:s internationella insatser, både civila och militära.

4 Effekter

I detta kapitel ska den potentiella effekten av Sveriges och Norges strategiska kommunikation gentemot Ryssland analyseras. Enligt denna studies beskrivning av strategisk kommunikation i avsnitt 2.2 är det mottagaren av ett budskap som ger det mening genom att sätta det i en kontext utifrån tidigare erfarenheter. Rysslands tolkningsföreträdare innebär att oavsett vilka intentioner EU, Nato och USA har med sin verksamhet i Östeuropa så baseras alltid Rysslands säkerhetspolitiska analys och agerande på Rysslands perception av verksamheten.

Analysen indelas i de två delarna effekt på rysk intressesfär utifrån Mearsheimers analys i avsnitt 2.3 och effekt på rysk inrikespolitik utifrån beskrivningen i avsnitt 2.1 av hur Ryssland anser att västerländsk inblandning ses som subversiv hybridkrigföring. I båda delarna används empirin från diskussionen i kapitel 3 indelad efter övertala, köpa, beskydda och tvinga som utgångspunkt för analys. Resultatet i form av effekter som är positiva, negativa och verkningslösa tas med som empiri till kapitel 5 där de sätts in i en nordisk kontext.

Kapitlets plats i analysen utifrån studiens forskningsdesign framgår i *Figur 3*.

Figur 3. Kapitlets plats i analysprocessen framgår av den streckade linjen.

4.1 Rysk intressesfär

Enligt Mearsheimer kan Ukrainakrisen få en fredlig och långsiktig lösning om västmakterna accepterar och förhåller sig till att Ryssland har ett reellt säkerhetspolitiskt motiv för sitt

---

agerande i Ukraina. Detta säkerhetspolitiska motiv utgår från Rysslands självbild som en stormakt med rätt till en egen intressesfär med Ukraina som en viktig del av denna intressesfär. När EU, USA och Nato utvidgar sina intressen in i Ukraina innebär det ett hot mot Rysslands grundläggande säkerhetspolitiska värden, vilket Ryssland inte kan acceptera (Mearsheimer, 2014b).

Både Sverige och Norge nämner Rysslands anspråk på en intressesfär i sin kommunikation vilket indikerar en förståelse för Rysslands säkerhetspolitiska agerande, men samtidigt är båda regeringarna tydliga med att de inte accepterar den. Svenska och norska ministrar argumenterar i tal och artiklar för alla staters rätt att göra självständiga säkerhetspolitiska vägval. Sverige och Norge uppmanar Ukraina till en självständighet och västorientering som Ryssland inte kan acceptera. Det bidrar till att den ryska interveneringen fortsätter och att relationen med Ryssland försämras. En återkommande ståndpunkt från norsk sida är att rätt ska gå före makt. Enligt Mearsheimer råder dessvärre ofta det omvända förhållandet när stormaktspolitik påverkar småstater (Mearsheimer, 2014b).

Enligt Mearsheimers analys av Ukrainakonflikten har Ryssland ett reellt säkerhetspolitiskt motiv för ockupationen av Krim och interveneringen i östra Ukraina. Orsaken till konflikten är att väst har utvidgat sin inflytande österut, in i rysk intressesfär med både EU och Nato. Dessutom stödjer västmakterna demokratiseringsrörelser och västvänliga oppositionsgrupper vilket Ryssland ser som ett hot med potential att migrera från rysk intressesfär till Ryssland (Mearsheimer, 2014b).

För att lösa konflikten och normalisera relationen mellan Ryssland och väst anser Mearsheimer att EU och Nato måste deklarerat att ett ukrainskt medlemskap i organisationerna är uteslutet. Det innebär framför allt att det Östliga partnerskapet i EU måste avslutas eftersom Ryssland ser det som en väg mot Nato-medlemskap. Ukraina kan inte välja sin framtid själv utan måste förhålla sig till att vara ett gränsland mellan Ryssland och Västeuropa och ett strategiskt intresse för Ryssland. Mearsheimer förespråkar att Ukraina utvecklas till en neutral och självständig stat med goda relationer till både öst och väst. Dessutom måste väst minska stödet till civilsamhället i Ukraina avseende demokratisering, mänskliga rättigheter och handelsavtal. Denna omdaning av Ukraina ska initieras med ett ekonomiskt räddningspaket som tas fram gemensamt mellan EU, USA, IMF och Ryssland. Det är också viktigt att Ukraina respekterar sin ryskspråkiga minoritet för att inte ge Ryssland ett incitament för fortsatt intervenering (Mearsheimer, 2014b).

Den nära relationen mellan EU och Nato gör att Ryssland inte kan acceptera att ett land i deras intressesfär närmar sig EU. Alla sådana närmanden minskar Rysslands inflytande och därmed är det oförenligt med deras säkerhetspolitiska målsättningar (Mearsheimer, 2014b). Norge tar i sin strategiska kommunikation upp de två organisationerna som komplementära utifrån samma liberala värderingar (Søreide, 2016c). Av de tio stater som anslutit EU och Nato efter 1989 har fem gått med i Nato först och därefter EU. De andra fem har gått med i bägge organisationerna samma år (EU, 2018; Nato, 2018b). EU och Nato har inte några uttalade offensiva ambitioner mot Ryssland, det pågår dock en process i EU och Nato där organisationerna knyts närmare varandra säkerhetspolitiskt. Processen inleddes med Berlin plus-arrangemanget 2002 där det beslutades att EU kan använda Nato:s strukturer och resurser för insatser. I Lissabonfördraget 2009 skapas den europeiska utrikestjänsten och de institutionella ramarna för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP). EU deltar i Nato:s toppmöte i Warszawa 2016 där det beslutas om ett fördjupat samarbete mellan EU och Nato på grund av säkerhetsutmaningarna i öst och syd. Ett permanent strukturerat försvarssamarbete (PESCO) beslutas i december 2017 med målsättning att förbättra samarbetet inom bland annat utbildning, utveckling av kapaciteter och den operativa beredskapen. I samband med inrättandet av PESCO säger Europarådets president Donald Tusk. "Ett starkt europeiskt försvar kommer att stärka Nato" (Europeiska rådet, 2018).

Sverige och Norge är för små för att kunna påverka internationell politik utifrån en fysisk maktposition. Enligt Christine Ingebritsen har de historiskt haft ett oproportionerligt stort internationellt genomslag för sina idéer i förhållande till vad deras militära och ekonomiska styrka egentligen tillåter. Under det kalla kriget drev både Sverige och Norge en säkerhetspolitik som balanserade avskräckning och avspänning mellan de två supermakterna. Sverige och Norge har med tiden etablerat sig som internationella entreprenörer för multilateralism, mänskliga rättigheter och demokratisering (Ingebritsen, 2006, ss. 279-281, 284). I den aktuella konflikten i Ukraina fortsätter båda regeringarna på den inslagna vägen, i deras strategiska kommunikation utgör liberala värderingar och mänskliga rättigheter grunden för att Ryssland är en aggressor som har orsakat konflikten och att Ryssland måste dra sig tillbaka för att en fredlig lösning ska vara möjlig. Sveriges och Norges kritik av Ryssland i förhållande till Ukraina har varit konsekvent oavsett regeringsföreträdare sedan 2014.

Som tidigare nämnts anser Mearsheimer att västs ambitioner att sprida demokrati och västliga värderingar till Ukraina och andra före detta Sovjetrepubliker orsakat den ryska aggressionen.

USA har sedan 1991 investerat mer än 5 miljarder dollar i riktat stöd till Ukraina. De har skapat organisationen National Endowment for Democracy (NED) som aktivt stödjer över 60 olika demokratiseringsprojekt. När den ryssvänlige Viktor Yanukovych valdes till president i Ukraina 2010 intensifierades stödet till oppositionen och till organisationer som arbetade för demokrati (Mearsheimer, 2014b). I relation till USA:s påverkan i Ukraina är den svenska och norska försvinnande liten, men regeringarna visar genom sitt deltagande lojalitet med USA som är den viktigaste säkerhetspolitiska aktören för dem i deras eget närområde. I utbyte ger deras deltagande större internationell legitimitet för USA:s agerande.

Ur ett liberalt perspektiv är det logiskt att länderna öster om EU uppmuntras att förhålla sig till västerländska värderingar och integreras i EU:s ekonomi. Både Sverige och Norge anser att EU är centralt för multilateralism, frihandel och mänskliga rättigheter. De framhåller dessutom att både EU:s och Nato:s utvidgning till de forna öststaterna har varit positivt för ett fredligt Europa. Norge anser att Nato:s utvidgning österut är den största framgången i alliansens historia. Sveriges linje är att Ryssland har lämnat den europeiska värdegemenskapen och för en aggressiv utrikespolitik som begränsar möjligheterna för EU:s östra grannländer att forma sin egen framtid. Sverige fortsätter att driva en politisk linje både inom EU och internationellt som stödjer partnerskapsländernas närmande till väst. Händelseutvecklingen i Ukraina sedan 2013 talar för att liberal expansion inte alltid bidrar till fred och stabilitet.

Ekonomiska incitament som nationellt välstånd och frihandel är ofta huvudargument i kommunikationen för den liberala världsordningen. Både Sverige och Norge kopplar ekonomiskt välstånd och ekonomisk integrering till mellanstatlig fred och argumenterar återkommande för de ekonomiska och humanitära vinsterna som det västliga samarbetet innebär för Ukraina. När Ukraina närmar sig EU minskar Rysslands inflytande vilket är ett hot mot deras säkerhetspolitiska intressen.

Sveriges och Polens initiativ till det Östliga partnerskapet 2008 är ett exempel där Sverige använder EU för att få större effekt av bistånd och handelsavtal i syfte att uppmuntra reformer för demokratisering och mänskliga rättigheter. Partnerskapet lanserades med intentionen att integrera tidigare Sovjetrepubliker i EU:s ekonomi (Regeringen, 2017). Skapandet av det Östliga partnerskapet uppfattades som en fientlig handling av Ryssland. Utrikesminister Sergey Lavrov anklagade EU för att skapa en egen intressesfär i Östeuropa (Mearsheimer, 2014b).

Ryssland och Norge är de största leverantörerna av naturgas till Europa med 37 procent vardera av den totala importen 2017. Stater i östra EU är mer beroende av rysk gas än de västra med undantag av Tyskland som står för 20 procent av EU:s totala gasimport varav 50-75 procent är från Ryssland (Eurostat, 2018). Norge vänder sig mot att Ryssland använder naturgas som ett påtryckningsmedel och har investerat stort i infrastruktur för gasexport till EU. En fortsatt norsk utbyggnad kan på sikt underminera både ryska exportinkomster och ett av Rysslands viktigaste säkerhetspolitiska påtryckningsmedel i Europa. Norge är ett litet land med en liten militärmakt och en liten befolkning, men för EU:s energibehov är landet en stormakt och för Ryssland är det en allvarlig konkurrent som potentiellt kan hota en av deras viktigaste inkomstkällor och underminera det ryska inflytandet i Europa.

Som ett svar på EU:s östliga utvidgning bygger Ryssland 2014 upp den Eurasiska ekonomiska unionen tillsammans med Vitryssland och Kazakstan. Idag ingår även Kirgizistan och Armenien i samarbetet som är ett sätt för Ryssland att knyta tidigare Sovjetrepubliker närmare ekonomiskt. Tullunionen är ”ett ryskt geopolitiskt svar på EU:s utvidgningsprocesser och det Östliga partnerskapet [...] som innebär hegemonisk kontroll över regionens utveckling, vilket varit mest tydligt vid landets gasexporter” (Nilsson & Silander, 2015).

Sedan slutet på det kalla kriget har Nato utvidgats österut med före detta sovjetrepubliker och Warszawapaktsmedlemmar i två omgångar, 1999 med Tjeckien, Ungern och Polen och 2004 med Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Slovenien, Slovakien och Rumänien. I december 2008 beslutade Nato:s utrikesministrar på toppmötet i Bukarest att Ukraina och Georgien skulle stödjas i reformarbetet för att kunna bli medlemmar (Nato, 2018a). Enligt Mearsheimer har Ryssland protesterat mot de östeuropeiska ländernas medlemskap i Nato. I en reaktion på beslutet angående Ukraina och Georgien uttalade sig Rysslands biträdande utrikesminister Alexander Grushko: ”Georgia’s and Ukraine’s membership in the alliance is a huge strategic mistake which would have most serious consequences for pan-European security”. Putin kallade Georgiens och Ukrainas potentiella medlemskap i Nato för ett direkt hot mot Ryssland. I ett samtal med den amerikanske presidenten George Bush ska Putin ha sagt ”if Ukraine was accepted into NATO, it would cease to exist”. Mearsheimer anser att Ryssland agerat defensivt i Ukraina för att säkra sina säkerhetspolitiska intressen i ett geografiskt område som historiskt använts av Rysslands fiender (Mearsheimer, 2014b).

De före detta östeuropeiska stater som nu är en del av EU och Nato är geografiskt inom Rysslands intressesfär, men som medlemmar i Nato är de en del av alliansens kollektiva skydd. Det utgör en betydelsefull skillnad för förmågan till avskräckning baserat på Nato:s ointresse för att använda militär makt för att beskydda PFP-landet Ukraina (Mearsheimer, 2014b). Som medlemmar i EU är de ekonomiskt integrerade i Västeuropa och därmed mindre mottagliga för ekonomiska påtryckningar från Ryssland. Detta innebär ett dramatiskt minskat inflytande i Europa för dagens Ryssland jämfört med Sovjetunionens inflytande under det kalla kriget. Den tidigare amerikanske ambassadören till Ryssland, Stephen Sestanovich anser att Nato:s utvidgning till Östeuropa har en stabiliserande verkan på regionen. Tack vare att så många stater som tidigare var inom Rysslands intressesfär beskyddas av Nato:s kollektiva försvar har Rysslands handlingsutrymme begränsats. Det ger stabilitet genom att båda sidor vet var gränsen går för Nato:s åtaganden (Sestanovich, 2014).

Varken Sverige eller Norge uttrycker någon vilja att använda militära medel för lösa Ukrainakonflikten. Tvärt om så återkommer deras ministrar ofta till att konflikten ska lösas med diplomatiska medel. Militärt är Ryssland en regional stormakt, med global betydelse tack vare sina kärnvapen. Sverige och Norge kan inte mäta sig militärt med Ryssland vilket innebär att deras militära medel inte är användbara för att fysiskt tvinga Ryssland att ändra sin utrikes- och säkerhetspolitik.

Sanktionerna mot Ryssland avseende Ukraina är riktade mot individer som förskingrat ukrainska statsmedel och anklagas för brott mot mänskliga rättigheter. De avser frysning av tillgångar och reserestriktioner mot utpekade individer och företag samt specifika ryska sektoriella sanktioner. Sanktionerna reglerar också förbud mot investeringar samt import och export av varor till och från Krim samt förbud av turismrelaterade tjänster (Regeringen, 2015). Det är värt att notera att USA var först att införa sanktioner till följd av annekteringen av Krim och att EU:s sanktioner infördes först efter stora amerikanska påtryckningar. Många EU-länder, däribland Ungern och Finland, var motvilliga till att införa sanktionerna då deras ekonomiska beroende av Ryssland är stort (Matlary, 2016, s. 52).

Mearsheimer tar upp sanktioner i sin artikel och anser att det sannolikt inte kommer få Putin att ändra sin strategi eftersom stater generellt kan hantera omfattande sanktioner när deras säkerhetspolitiska kärnvärden hotas (Mearsheimer, 2014b).

Sverige och Norge deltar i EU:s sanktioner mot Ryssland för att tvinga dem att dra sig ur Ukraina. Det kan ifrågasättas hur verkningsfulla sanktionerna är, men att Sverige och Norge ändå framhåller sanktionerna i sin kommunikation kan bero på att det är ett medel för att visa handlingskraft för den egna befolkningen och därmed vinna inrikespolitiska poäng. Det sänder fördelaktiga signaler inrikespolitiskt när ekonomiska sanktioner sätts in mot någon som bryter mot värderingarna som staten och folket står för. Deltagande i sanktionerna bidrar också till att visa upp enighet med andra liberala demokratier vilket stärker försvaret av den liberala världsordningen. I kommunikationen framhålls sanktionerna som kraftfulla åtgärder, men det finns motstånd inom EU mot allt för hårda sanktioner från länder som är beroende av rysk naturgas. Sanktionerna kan få en omvänd effekt genom att Putin kan använda dem för att ena landet inrikespolitiskt, som bevis på att EU, Nato och USA är Rysslands fiender.

4.2 Rysk inrikespolitik

Det finns en oro i Ryssland för att USA med sina allierade i EU och Nato försöker underminera den nuvarande regimen. Ryssland fruktar att väst, genom stöd till organisationer som arbetar för demokrati och mänskliga rättigheter, försöker starta en färgrevolution i Ryssland liknande den Orange revolutionen i Ukraina (Mearsheimer, 2014b).

Som beskrivits ovan utmålar den ryska eliten västs inrikespolitiska påverkan i landet som fientlig hybridkrigföring som syftar till att underminera det ryska samhället. Sverige och Norge vill använda en uppbyggnad av ett fritt, demokratiskt och ekonomiskt starkt Ukraina med nära band till EU som ett positivt exempel för den ryska befolkningen. Syftet är att stärka det folkliga stödet för demokratiska reformer som ett starkare civilsamhälle, mänskliga rättigheter och demokrati i Ryssland. Det är en strategisk kommunikation från två småstater som är direkt riktad mot den inre ordningen i Ryssland. Det är en kommunikation som inte ligger i linje med den ryska elitens målsättningar och som därmed sannolikt fördjupar motsättningarna mellan Ryssland och väst. Norge ser en risk med för hård påverkan på rysk inrikespolitik, om påverkan går för långt kan det driva Ryssland ännu längre bort från väst och uppmuntra dem till koalitioner med auktoritära stater.

I det tidigare kapitlet om ekonomiska metoder beskrevs hur Sverige och Norge ger ekonomiskt stöd till demokratiseringsrörelser i Ryssland. Sverige uttrycker ofta en oro över den inrikespolitiska utvecklingen i Ryssland, men studien har inte funnit några konkreta uppgifter om specifika satsningar i Ryssland. Norge är mer specifika i sin kommunikation avseende

---

Rysslands inrikespolitiska förhållanden. Regeringen lyfter fram sitt ekonomiska stöd till både demokratisering, civilsamhälle och sexuella minoriteter. Det är en kommunikation som den ryska eliten kan använda för att både visa på västerländsk hybridkrigföring och som varnande exempel på europeisk dekadens och moraliskt förfall för den ryska befolkningen. Det förstärker därmed motsättningarna utifrån ett perceptions- och värderingsperspektiv som kan ge mer djupgående och långsiktiga konsekvenser för relationerna än ekonomiska sanktioner riktade mot eliten.

Sverige och Norge deltar i de ekonomiska sanktioner som USA och EU har infört på grund av Ukrainakrisen. Själva har Norge och Sverige för små ekonomier för att kunna göra någon direkt skillnad. Norge som icke EU-land har valt att delta i sanktionerna för att visa lojalitet med den union som de är beroende av för export av olja, gas och fisk. För Ryssland är exporten av olja och gas den viktigaste inkomstkällan och EU är den viktigaste kunden. Sanktioner som drabbar denna export skulle innebära ett allvarligt problem för Ryssland, men EU ländernas beroende av rysk energi har gjort att denna handel inte påverkats i någon större utsträckning av sanktionerna. Tvärt om så ökade importen av rysk gas till EU sommaren 2018 med 8,1 procent från 2017 till en ny toppnotering. Internt i EU debatteras beroendet av rysk gas, men det är inget som fått genomslag i den förda energipolitiken (Foy, 2018).

För Sverige och Norge är deltagandet i sanktionerna mot Ryssland viktigt för att visa utrikespolitisk handlingskraft för hemmaopinionen, lojalitet med EU och dessutom kan sanktionerna användas i den internationella opinionsbildningen som ett medel genom att visa en stor internationell samhörighet i protesterna mot Rysslands agerande i Ukraina. Den breda internationella uppslutningen ger därmed legitimitet till sanktionerna och en känsla bland de deltagande staterna att de gör rätt.

4.3 Resultat

Resultatet utgör den empiriska grunden för nästa kapitel. Där ska konsekvenserna av Sveriges och Norges strategiska kommunikation för säkerhetsläget kring Östersjön och i Nordområdena diskuteras i syfte att dra slutsatser kring hur kommunikationen kan utvecklas för en förbättrad säkerhet och stabilitet.

I kapitlet besvaras vilken effekt Sveriges och Norges strategiska kommunikation kan ha gentemot Ryssland. Analysen visar att varken sanktioner, fördömanden eller diplomatisk

---

opinionsbildning har haft någon märkbar effekt på Rysslands agerande i Ukraina. Det innebär att Sveriges och Norges föredragna medel och metoder för strategisk kommunikation i stort sett varit verkningslösa. Kommunikation som inte tar hänsyn till Rysslands säkerhetspolitiska intressen och minskar Rysslands inflytande bidrar till en negativ utveckling i Ukraina. Det samma gäller för stöd till det Östliga partnerskapet samt bidrag till demokratisering i Ukraina och Ryssland. Den svenska och norska dualismen som kommuniceras i form av en vilja att normalisera relationerna till Ryssland i Östersjön och Nordområdena bidrar positivt till en konstruktiv dialog. Ur analysen framträder två huvudsakliga teman med skilda synsätt mellan Ryssland och västvärlden. Det är inställningen till Rysslands intressesfär och konsekvenserna av västs påverkan på rysk inrikespolitik. Dessa två teman vidareförs till nästa kapitel för att sättas in i en nordisk kontext i syfte att diskutera hur Sveriges och Norges strategiska kommunikation kan förbättras i förhållande till Ryssland för att stärka fred och stabilitet i Östersjöområdet och i Nordområdena.

Det finns en motsättning i perception mellan hur Sverige och Norge på den ena sidan och Ryssland på den andra sidan ser på både orsaker till Ukrainakonflikten och dess lösning. Detta motsatsförhållande blir tydligt när Mearsheimers realpolitiska lösning på konflikten används för att värdera den svensk-norska kommunikationens potentiella effekt på Ryssland. Den strategiska kommunikationen indelas i denna sammanfattning utifrån vad som ger en negativ och vad som ger en positiv effekt samt vad som är verkningslöst för att Ukraina ska återfå sin territoriella integritet.

Sverige och Norge har tagit upp den ryska intressesfären i sin strategiska kommunikation och är tydliga med att det är ett oacceptabelt säkerhetspolitiskt tankesätt. Båda regeringarna argumenterar återkommande mot intressesfären och framhåller att alla stater har rätt att fatta sina egna självständiga säkerhetspolitiska beslut. Sverige är en drivande kraft inom EU för integrering av staterna i det Östliga partnerskapet i unionen vilket Ryssland tydligt har uttalat sitt motstånd mot. Genom att Sveriges och Norges strategiska kommunikation bidrar till att utmana den ryska intressesfären kan den potentiellt användas av Ryssland som ett argument för att intervensera i andra stater i närområdet, framförallt i stater i det Östliga partnerskapet som visar tendenser till att vilja närma sig väst.

Både Sverige och Norge stödjer demokratiseringsrörelser, utveckling av mänskliga rättigheter och ett stärkande av rättsstaten i Ukraina. Det är en verksamhet som syftar till att omforma

---

Ukraina till en västlig liberal demokrati vilket Ryssland inte kan acceptera utifrån en fruktan att det ska sprida sig och påverka rysk inrikespolitik och för att det innebär ett minskat ryskt inflytande. Ekonomisk integration med EU, reformer för demokratisering och mänskliga rättigheter försvagar också det ryska inflytandet i Ukraina och det strider mot Mearsheimers lösning på konflikten. Det innebär en risk att exkludera Ryssland från inflytande i Ukraina och de övriga staterna i det Östliga partnerskapet. När det ryska ekonomiska och politiska inflytandet minskar har de till slut bara militära maktmedel kvar för att säkerställa sina säkerhetspolitiska målsättningar.

Sverige anser att Rysslands aggressiva politik i Ukraina begränsar möjligheterna för andra stater i partnerskapet att närma sig EU. Om Ryssland innan Ukrainakrisen såg ett medlemskap i EU som ett första steg mot Nato så talar mycket för att det är en uppfattning som stärkts av västs agerande och som därmed är en faktor som förvärrar krisen. Genom att det förvärrar krisen i Ukraina så kan det också försämra relationerna mellan Ryssland och väst. Enligt Mearsheimer är den huvudsakliga målsättningen med den ryska aggressionen i Ukraina att behålla inflytande i intressesfären och förhindra ett närmande till väst. Sverige, Norge och Ryssland har därmed gjort samma analys, men utfallet av analyserna visar tydligt den fundamentala skillnaden mellan de två narrativen. För Sverige och Norge är det ett aggressivt brott mot internationella regler och den liberala världsordningen. För Ryssland är det en säkerhetspolitisk nödvändighet för att bibehålla kontroll i intressesfären och inte bli inringade av Nato. Ur ett liberalt perspektiv har Sverige rätt, men ur ett realistiskt perspektiv skapar Mearsheimers analys förståelse för Rysslands agerande. När den svenska och norska regeringen inte tar hänsyn till ryska motiv för agerandet i Ukraina bidrar båda staterna till att förlänga Ukrainakonflikten och dessutom kan resultatet bli att andra stater i rysk intressesfär går samma öde till mötes.

Sverige och Norge fortsätter med det som Ryssland kallar för hybridkrigföring genom stödet till demokratiseringsrörelser och organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter, mot korruption och för en starkare rättsstat i Ryssland. Den ryska oron för att demokratiseringsrörelser och krav på mänskliga rättigheter ska migrera från länder i intressesfären till Ryssland måste väst ta på allvar. Demokratisering underminerar den ryska elitens makt och hanteras därmed som ett säkerhetspolitiskt hot mot Ryssland. Detta förhållande förvärras av att väst stödjer opposition och organisationer i Ryssland som arbetar för att stärka civilsamhället avseende mänskliga rättigheter, rättsstatliga principer, jämlikhet, rättigheter för sexuella minoriteter och minskad korruption. Ryska ledningen använder detta som exempel på

---

det moraliska förfallet i väst. Norge uttrycker en oro för att inblandning i Rysslands inre angelägenheter kan innebära en risk för att de orienterar sig mot samarbeten med auktoritära regimer som inte ställer krav på demokratisering.

Något som skapar möjlighet för en fortsatt dialog mellan Sverige och Ryssland är att Sverige eftersträvar goda bilaterala relationer i Östersjöområdet för att hantera gemensamma frågor och utmaningar. Norge uppvisar en motsvarande tydlig och långsiktig vilja för Nordområdena och Arktis. Rysslands pragmatiska hållning till utrikes- och säkerhetspolitiken bidrar sannolikt här till att möjliggöra fungerande relationer i norra Europa, trots omfattande kritik och sanktioner mot deras agerande i Ukraina. Ryssland har inte använt militära medel för att påverka tidigare sovjetrepubliker i den ryska intressesfären som numera är Nato-medlemmar. Det är en indikator för att Nato:s avskräckning fungerar.

Sveriges och Norges politiska ledning kritiserar Ryssland för brott mot internationella överenskommelser och mot värderingarna som utgör fundamentet för fred i Europa. Båda regeringarna försöker skapa en internationell opinion mot Rysslands agerande genom framförallt internationella organisationer. Ryssland utgår från en väsensskild syn på konfliktens orsaker. De har redan hela västvärlden emot sig och kommer sannolikt inte att påverkas i någon större utsträckning av om Sverige och Norge lyckas med att förstärka den internationella opinionen ytterligare mot deras agerande i Ukraina. Det ryska samhället baseras inte på liberala värderingar utan på mer ortodoxa där staten är överordnad individen i betydligt större omfattning än i väst.

Sanktionerna som EU och USA har infört och som Sverige och Norge stödjer är riktade mot ryska medborgare med ekonomiska intressen i Ukraina, mot ekonomin på Krim och mot ukrainska medborgare som företräder ryska intressen i Ukraina. Inga sanktioner är riktade mot fundamentala ryska ekonomiska intressen och förblir därmed sannolikt ineffektiva. Det europeiska beroendet av rysk olja och gas förhindrar åtgärder som slår mot Rysslands ekonomiska tyngdpunkt. Att Norge investerar stort i infrastruktur för att kunna distribuera gas till EU uppfattas sannolikt som ett hot i Ryssland. Det underminerar en av Rysslands största inkomstkällor och ett av de starkaste påtryckningsmedlen som Ryssland har för inflytande i Europa. Sannolikt så bidrar det inte till en förbättrad relation mellan Norge och Ryssland. En positiv sida med att sanktionerna inte slår mot Rysslands stora importinkomster från olja och gas är att landet kan upprätthålla en balanserad ekonomi. Utan dessa inkomster ökar den

---

inrikespolitiska pressen på den ryska ledningen ytterligare vilket kan tvinga fram ett större inrikespolitiskt förtryck och en mer kompromisslös utrikespolitik.

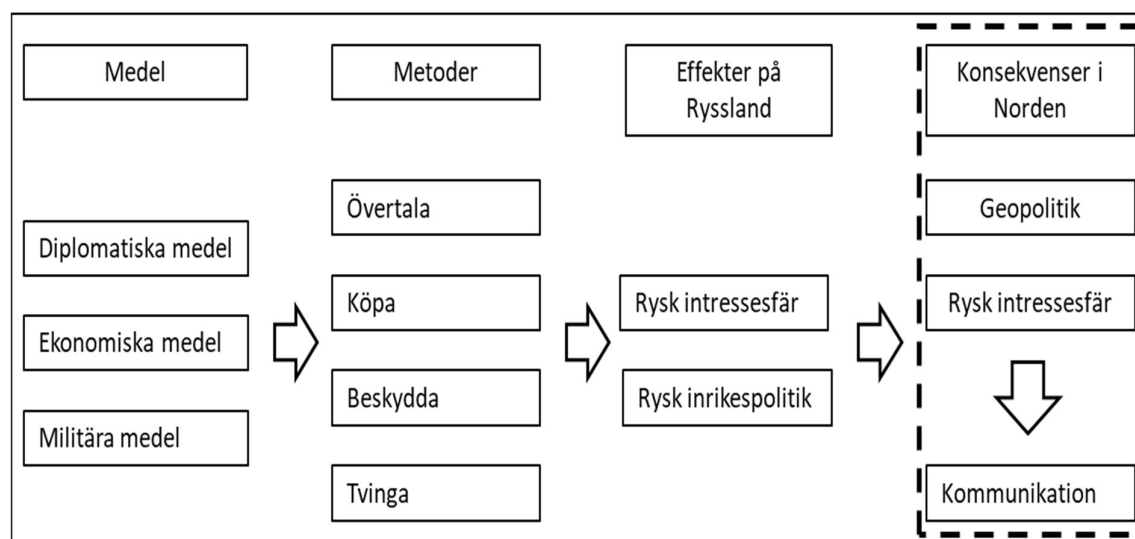
Det har inte skett några framsteg avseende en lösning av Ukrainakonflikten från 2014 och fram till hösten 2018 vilket är en tydlig indikator på att västs förda politik för att lösa konflikten inte har fungerat. Sverige och Norge har inte förändrat eller försökt anpassa sin strategiska kommunikation för att komma närmare en lösning. Det stärker bilden av en västlig kompromisslöshet som utifrån en idealistisk bild av den liberala världsordningen omöjliggör kreativ konfliktlösning. Risken är också stor att stater i EU som var motståndare till att sanktionerna infördes nu arbetar för att de ska lättas. Resultatet kan mycket väl bli att Ryssland låter tiden gå, sanktionerna tas bort och Krim fortsätter att vara ryskt.

5 Konsekvenser

Konflikten i Ukraina bottnar i att Ryssland och västvärlden har en väsensskild perception av hur fred och säkerhet uppnås. I detta kapitel ska det utifrån identifierade effekter diskuteras vilka konsekvenser Sveriges och Norges strategiska kommunikation får för relationen till Ryssland och hur den kan förbättras. Den strategiska kommunikationens effekt på Ryssland och Rysslands intressesfär tillämpas därmed på geopolitiska förutsättningar i Östersjöområdet och Nordområdena. Syftet med kapitlet är att undersöka hur svensk och norsk strategisk kommunikation i förhållande till Ryssland kan förändras för att bidra till ökad stabilitet och säkerhet i Sveriges och Norges närområde.

Ine Eriksen Søreide kommenterade omvärldsläget i ett tal på Norwegian Shipowners' Associations årliga konferens 2016. En kommentar som på ett utmärkt sätt anger tonen för detta kapitel, "the situation is more serious than it has been in a long time. In my opinion, it is vital that we as politicians and decision makers see the world as it is – not as we wish it were" (Søreide, 2016c).

Kapitlets plats i analysen utifrån studiens forskningsdesign framgår i *Figur 4*.

Figur 4. Kapitlets plats i analysprocessen framgår av den streckade linjen.

5.1 Geopolitiska förutsättningar i Norden

Sverige och Norge vill påverka Ryssland i en demokratisk riktning utifrån övertygelsen att den liberala världsordningen skapar bäst förutsättningar för fred. Bägge staterna vill ha en öppen dialog med Ryssland, men regeringarna oroas av rysk upprustning, offensiv militär verksamhet och ett mer och mer auktoritärt styre. Ryssland har visat att de är redo att bryta mot internationella överenskommelser, använda vapenmakt och subversiva metoder för att underminera den europeiska säkerhetsordningen och splittra västmakterna (Olsen, 2018, s. 5). När det uppstår konflikter som bottnar i olika synsätt på vad som skapar säkerhet blir det tydligt att militär makt fortfarande är ett betydelsefullt säkerhetspolitiskt medel i Europa; vilket Norges försvarsminister tar upp i ett tal 2017 "the last three years have showed us that military power remains an indispensable part of our security policy tool box" (Søreide, 2017a). Nato:s avskräckning i Östeuropa verkar ha fungerat. Ryssland har inte visat några offensiva ambitioner mot stater som Polen, Estland, Lettland och Litauen vilka tidigare varit en del av rysk/sovjetisk intressesfär, men som nu är medlemmar i Nato. Det är därmed rimligt att samma förhållande gäller vid en potentiell konflikt i Östersjön eller Nordområdena.

Både Sverige och Norge framhåller i sin kommunikation att en mellanstatlig konflikt i Norden sannolikt är en del i en större konflikt och därmed inte drabbar en enskild stat. "Det er viktig å se Nordområdene og Østersjøen i sammenheng. Dersom en krise skulle oppstå i disse områdene vil det få konsekvenser for hele regionen" (Søreide & Hultqvist, 2017).

Efter Ukrainakrisen utgör Ryssland det största hotet mot stabiliteten i Norden baserat på deras vilja och kapacitet att använda militär makt. Det talar för att Ryssland kan fortsätta längs den vägen i andra sammanhang där de upplever att deras centrala säkerhetspolitiska intressen är hotade. Sverige och Norge föredrar att använda diplomatiska och ekonomiska medel i sin utrikes- och säkerhetspolitik med militära medel som en defensiv sista utväg. Denna skillnad innebär en strategisk asymmetri mellan Sverige, Norge och Ryssland. När diplomati och sanktioner inte påverkar Ryssland måste de två småstaterna revidera sin kommunikation så att diplomatiska och ekonomiska medel bidrar till militär avskräckning. Genom en effektiv avskräckning skapas nationell handlingsfrihet och Ryssland tvingas att begränsa sina ambitioner i deras närområde. Avskräckningen av Ryssland omfattar därmed inte enbart militära medel utan det är kombinationen av diplomatiska, ekonomiska och militära medel som ska säkerställa fred och stabilitet i Norden. Janne Haaland Matlary lyfter fram rysk

---

hybridkrigföring som ett av de sannolikaste hoten mot Europa. Hon anser att det är ett hot som kan vara för litet för Nato:s artikel 5 vilket innebär att USA inte blandar sig i och därmed måste europeiska stater själva kunna både avskräcka och vid behov hantera det (Matlary, 2016, s. 50).

De nordiska länderna är för små för att på egen hand kunna bygga upp en tillräcklig avskräckande förmåga. Tillsammans kan de däremot, utifrån respektive lands styrkor och svagheter bygga en hög regional förmåga (K. Andrén, 2014, s. 54). Sveriges och Norges avskräckande förmåga bör därför värderas i ett ”samlat regionalt sammanhang”. I ett sådant perspektiv står Norge genom sitt medlemskap i Nato för den största avskräckande förmågan av de två. Det innebär att den norska analysen av nivån på den nationella avskräckningen är ytterst relevant som en indikator för en lägstanivå även för Sverige (K. Andrén, 2014, s. 13). ”Det är rimligt att anta att behovet av svenska nationella förberedelser för att bädda för stöd från omvärlden är större än för Norge, som ju i förväg har vidtagit sådana förberedelser tillsammans med sina NATO-allierade” (K. Andrén, 2014, s. 13).

Utgångspunkten för både Sveriges och Norges tröskelförmåga är FN-stadgans rätt till självförsvar. De kan med sina begränsade resurser aldrig utgöra ett hot mot Ryssland, men tillsammans kan de bygga upp en tillräckligt stark avskräckande förmåga för att ha ”effektiva möjligheter att besvara varje försök till militär press på sätt som gör att sådana försök aldrig ska te sig frestande”. Militärt kan avskräckningen byggas upp på två olika sätt. Antingen genom att förhindra en potentiella angripare genom närvaro eller genom att ha förmåga att kunna slå tillbaka mot angriparen på djupet (K. Andrén, 2014, s. 49). Sverige och Norge kan också försöka påverka Ryssland med diplomatiska och ekonomiska medel för att antingen bidra till avspänning eller underbygga militär avskräckning.

Sverige och Norge vill påverka Rysslands utrikespolitik så att de respekterar internationella överenskommelser och folkrätten. Bakgrunden till denna inblandning i rysk politik ligger i den återkommande svenska och norska argumentationen för den liberala världsordningen där liberala demokratier eftersträvar en fredlig samvaro.

När Sverige och Norge kommunicerar att Ryssland är odemokratiskt och stödjer organisationer som arbetar för demokratisering, stärkande av rättsstaten och för mänskliga rättigheter är risken att den ryska ledningen använder det som bevis på västlig hybridkrigföring mot landet. Konsekvensen kan bli att den inrikespolitiska toleransen för utrikespolitisk aggression ökar. Det kan också skapa ett hårdare förtryck i Ryssland då staten måste ta till skarpare maktmedel

---

för att bibehålla kontrollen. Slutligen kan det som nämnts ovan innebära att Ryssland väljer att liera sig med mer auktoritära stater vilket bidrar till en ökande polarisering och konfliktrisk både regionalt och globalt. För kraftfullt stöd till denna typ av rörelser i Ryssland kan också leda till att Ryssland genomför motåtgärder för att försvaga det civila samhället i Sverige och Norge. Tänkbara motåtgärder kan vara att stödja politiska rörelser som inte har samma syn på demokrati, jämlikhet och mänskliga rättigheter som etablerade politiska partier. Det kan också tänkas försöka genomföra eller stödja kampanjer i sociala media som undergräver förtroendet för politiker, valsystem och media.

Sanktionerna mot ryska medborgare och ryska intressen kan användas som ett inrikespolitiskt medel av den ryska ledningen för att ena folket, motivera fortsatt militär rustning och ytterligare skärpning av restriktionerna för det civila samhället. I värsta fall kan Ryssland motiveras att ta större säkerhetspolitiska risker i Östersjöområdet eller i Nordområdena för att dra bort uppmärksamheten från inrikespolitiska förhållanden och striderna i Ukraina, något som definitivt kan påverka Sverige och Norge.

5.2 Rysk intressesfär i Norden

Östersjön och Nordområdena ingår i Rysslands intressesfär utifrån både ekonomiska och strategiska intressen. Det innebär att Ryssland eftersträvar att etablera ett inflytande som regional stormakt i dessa områden. Om Ryssland isoleras från handel och andra samarbeten på grund av sanktioner kan det innebära att de, precis som i Ukraina, tvingas att hävda sitt inflytande med militära medel.

Östersjön är ett säkerhetspolitiskt och ekonomiskt intresseområde där Ryssland har förlorat mycket inflytande genom den tyska återföreningen och Baltikums och Polens anslutning till EU och Nato. Ryssland markerar sitt intresse i Östersjön genom hög närvaro och provokationer mot framförallt alliansfria Sverige och Finland. Sverre Diesen skriver att användande av begränsad militär makt är ett sätt att uttrycka politisk vilja, "we can see that an amount of force, which must be described as purely tactical in military terms, would take on a strategic role and significance in the larger political scheme" (Diesen, 2008, s. 54). I Östersjön kan ryska provokationer sammankopplas med en politisk retorik som kraftfullt avråder Sverige och Finland från att ansöka om medlemskap i Nato.

Ett ryskt anfall på Sverige är osannolikt, men med kontroll över exempelvis Gotland kan ett ryskt A2/AD område försvåra Nato:s försvar av Baltikum. Sveriges avtal om värdlandsstöd och djupgående integrering med Nato kan efter regeringsbeslut möjliggöra för Nato att använda svenskt territorium för operationer i Baltikum (Raeder, 2018, s. 124). Värdlandsavtalet är en återkommande del i Sveriges strategiska kommunikation som manifesterar samhörighet med Nato, innehållet i avtalet övades under den nationella försvarsövningen Aurora 2017. I Jane's Defence Weekly kommenterar försvarsminister Hultqvist övningen "It raises the deterrent threshold against different types of incidents". Det var en nationell övning med deltagande från Finland och Nato-länderna Estland, Danmark, Norge, Frankrike, Litauen och USA. Från USA deltog både Marinkåren och luftvärnsförband med Patriotrobotar vilka förflyttades från Göteborg ut till Gotland. Aurora 17 utgör en strategisk förändring för det svenska försvaret (Jones, 2017). Genom att placera amerikansk trupp och långräckviddiga luftvärnsförband på Gotland under en övning visar Sverige tillsammans med Nato militär förmåga och politisk vilja att kunna etablera ett A2/AD område i Östersjön som i stor utsträckning begränsar rysk handlingsfrihet. Det kan verka avskräckande, men det kan också skapa ett strategiskt incitament för Ryssland att vara först på Gotland vid en hotande kris eller konflikt.

Den svenska strategiska kommunikationen beskriver ett försämrat regionalt säkerhetsläge, men svenska politiker har valt att inte finansiera en stärkt avskräckande förmåga. I efterdyningarna efter att överbefälhavare Sverker Göransson 2012 deklarerade att det svenska försvaret kunde försvara en plats i en vecka 2019, om det tillfördes mer pengar (Holmström, 2012), kallade Sveriges dåvarande statsminister Fredrik Reinfeldt försvaret för ett särintresse (Wolodarski, 2013). Finland har innan Ukrainakrisen och det försämrade säkerhetsläge som den medfört uttryckt skarp kritik mot Sveriges negligering av försvaret. De anser att Sverige påverkar säkerhetsläget runt Östersjön negativt. "Ett land som i århundraden har bidragit till regional säkerhet har på mindre än ett halvt årtionde blivit en konsument av säkerhet". Finland beskriver Sveriges roll som ett "destabiliserande militärt vacuum" (Holmström, 2013). Även Estland och Danmark har kritiserat hur Sverige negligerat säkerheten i Östersjöområdet. Ur grannländernas perspektiv destabiliserar Sverige norra Europa genom avsaknad av trovärdig militär förmåga och politisk vilja till självhjälp (Holmström, 2014).

Som alliansfri kan inte Sverige räkna med att få militär hjälp från Nato, det innebär rimligen att den svenska avskräckningen bör vara mer solid än den norska för att vara trovärdig (K. Andrén, 2014, s. 65). Sverige och Norge har i sin strategiska kommunikation sedan Ukrainakrisen

---

startade framhållit att de satsar mer på det nationella försvaret, men någon sådan satsning är inte synlig i den svenska försvarsbudgeten. I Norge har däremot satsningen på territoriellt försvar lämnat ett tydligt avtryck i budgeten. Från 2013 till 2017 ökade försvarets andel av BNP från 1,4 till 1,6 procent. Under samma tidsperiod minskade det svenska försvarets andel av BNP från 1,1 till 1,0 procent (SIPRI, 2018). Omsatt i pengar ökade det norska anslaget i tidsperioden från 5578 miljoner dollar till 6330 miljoner dollar. I Sverige har ökningen varit från 5002 miljoner dollar 2013 till 5470 miljoner dollar 2017 (SIPRI, 2018). Det innebär att Nato-landet Norge med artikel 5 i ryggen avsätter mer pengar till försvaret än alliansfria Sverige, både som del av BNP och i faktiska pengar.

För svensk avskräckning mot Ryssland och för den samlade nordiska avskräckningen innebär det en osäkerhet att Sverige står utanför Nato. Ann-Sofie Dahl skriver att ett svensk-finskt medlemskap skulle innebära att båda staternas bidrag till den regionala säkerheten ökar dramatiskt. Genom ett medlemskap kan de bidra substantiellt till de baltiska staternas avskräckning och omedelbart blockera alla ryska försök att skapa ett A2/AD område i Östersjön. Det skulle också visa på en enighet som effektivt motverkar ryska försök att splittra västmakterna (Dahl, 2018, ss. 136-137). Sverige kommunicerar en nära samhörighet med Nato vilket kan bidra till att stärka de svenska strategiska målsättningarna om stabilitet och säkerhet i närområdet. Samtidigt innebär alliansfriheten en osäkerhet genom att Nato kan, men inte måste försvara Sverige.

Ryssland är uttalat negativa till ett svenskt medlemskap i Nato. Enligt en artikel i *National Review* 2017 har Putin uttalat sig om ett potentiellt svenskt medlemskap, "We will interpret that as an additional threat for Russia and we will think about how to eliminate this threat" (Nordlinger, 2017). En svensk ansökan om medlemskap förutsätter att Sverige har byggt upp den nationella avskräckande förmågan till en nivå där Ryssland inte har möjlighet att påverka landet under ansökningstiden. Det kan göras genom kraftfulla investeringar i nationell försvarsförmåga och/eller genom bilaterala bindande återförsäkringsavtal med företrädesvis USA. Ett ytterligare hinder för medlemskap är Nato:s krav på att försvarsbudgeten ska utgöra 2 procent av BNP, en nivå som för Sverige innebär en fördubbling. USA ställer allt hårdare krav på medlemmarna att uppfylla 2 procentsmålet vilket sannolikt innebär att nya medlemmar inte accepteras om de inte uppfyller kraven. Norge kritiseras av USA för att inte uppfylla sina åtaganden i alliansen genom att underskrida 2 procentsmålet. President Donald Trump hotar

---

med att USA ska överväga att omfördela sina militära resurser om inte Europa tar ansvar för sin del av kostnaden (Schmitt, 2018).

Nato är en konsensusorganisation där alla nya medlemmar måste godkännas av de nuvarande medlemmarna. Det kan finnas stater i alliansen som förhindrar eller fördröjer en anslutning för att de anser att ett svenskt medlemskap provocerar Ryssland (Dahl, 2018, s. 137). Det utvecklade partnerskapet har för närvarande ett brett politiskt stöd, men kan inte tas för givet och ger inga försvarsgarantier. Om Sverige har kommit så nära Nato som det är möjligt utan att ta steget till fullt medlemskap finns det en risk för att relationen inte kan utvecklas mer och med tiden minskar i betydelse. Den ryska retoriken kring ett eventuellt svenskt medlemskap i Nato har många likheter med den ryska retoriken kring Ukrainas eventuella medlemskap och Ukraina vet numera allt som är värt att veta om skillnaden mellan partnerskap och medlemskap. Östersjön är dock ett strategiskt viktigt område för Nato på ett helt annat sätt än Ukraina. Svenskt territorium är mycket användbart för försvaret av Baltikum vilket ökar sannolikheten för att Sverige trots allt kan få stöd vid en kris eller krig.

En direkt konsekvens av Rysslands aggression i Ukraina, militära upprustning och förändrade övningsmönster i Östersjön är att Nato har ökat sitt fokus på avskräckning och återförsäkring med närvaro i Baltikum. I Norge finns det ett brett politiskt stöd för att delta och norska försvaret har bidragit med stridskrafter från armén, flygvapnet och marinen (Saxi, 2018, s. 108). Norges engagemang i Baltikum ska ses i ljuset av att Norge som en liten stat i Nato är beroende av att alliansen uppvisar trovärdighet i sin avskräckning avseende små stater med gräns mot Ryssland (Saxi, 2018, s. 110). I Norges strategiska kommunikation lyfts EFP fram i många sammanhang som ett viktigt bidrag till avskräckning, stabilitet och säkerhet i norra Europa. Sestanovich hävdade i sin kritik mot Mearsheimer att Nato:s utvidgning till Östeuropa hade stabiliserat regionen genom att både Ryssland och Nato vet exakt var gränsen går för Nato:s säkerhetspolitiska åtaganden (Sestanovich, 2014). I Östersjön är den gränsen inte lika klar på grund av alliansfria Sveriges och Finlands mycket nära relationer till Nato. I Nordområdena är gränsen däremot glasklar och har så varit sedan 1949 vilket sannolikt är en bidragande orsak till lugnet i norr.

Norge är ett litet land vars stora ekonomiska intressen i Nordområdena är beroende av att havsrätten respekteras. Norska ekonomiska anspråk i norr är ett resultat av internationella överenskommelser och säkras genom medlemskapet i Nato. Från ett ryskt perspektiv är Norge

---

Nato:s norra flank, den rysk-norska bilaterala relationen i norr färgas i stor utsträckning av stämningläget mellan Ryssland och större Nato-makter som USA och Storbritannien (Rowe, 2018). Norge och Ryssland har många gemensamma intressen i norr och ett välfungerande samarbete kring frågor som exempelvis fiske, sjöräddning och gränskontroll (Tamnes, 2018, s. 11). Det råder en stor asymmetri mellan norska och ryska stridskrafter. Norge har därför sedan 1970-talet arbetat aktivt i Nato för att öka medvetenheten om områdets strategiska vikt för försvaret av Europa (Tamnes, 2018, s. 8). För Norge är det viktigt att balansera Ryssland genom en avskräckning som utgår från medlemskapet i Nato, ett starkt eget försvar samt att bygga förtroende med en öppen dialog (Tamnes, 2018, ss. 15-16). Norges närvaro i norr är ett nödvändigt bidrag till Nato:s underrättelseinhämtning och beredskap (Saxi, 2018, s. 108). Krister Andrén skriver 2014 att general Sverre Diesen, tidigare norsk försvarschef beskrev utgångspunkten för det norska försvarets förmåga som, ”Norge måste tillse att det inte finns något tomrum mellan vad som är för stort för Norge och vad som är för litet för NATO” (K. Andrén, 2014, s. 61). Det innebär att Norges nationella försvar måste ha en egen förmåga att hantera kriser och incidenter samt kunna skapa förutsättningar för att ta emot allierat stöd (K. Andrén, 2014, s. 60).

Enligt Rolf Tamnes bör Norge göra två saker för att säkerställa en framgångsrik säkerhetspolitik i Nordområdena. Det första är att norska operationer och norsk närvaro etablerar en normalbild som är förutsägbar och därmed inte provocerar Ryssland. Det innebär ökad närvaro med framförallt fregatter och flyg för underrättelseinhämtning och situationsförståelse. Det andra är medel som styrker Norges förmåga till avskräckning genom ”mobilitet, uforutsägbarhet og stor ildkraft”. Tamnes lyfter fram F-35 och nya ubåtar som exempel på vapensystem som har den önskvärda kombinationen av dolt uppträdande och hög eldkraft (Tamnes, 2015). Med dessa vapensystem har Norge skaffat sig förmåga till avskräckning genom att kunna slå mot ryska strategiska mål på djupet (K. Andrén, 2014, s. 61). Den militära förmågan nationellt och som del i Nato kan dock inte stå ensam. Relationen med Ryssland måste baseras på ett aktivt samarbete kring gemensamma intressen (Tamnes, 2015).

För Sverige är samarbete i norr genom deltagande i Barentsrådet och det Arktiska rådet prioriterat framför militär närvaro. Överste Jonny Lindfors anser att Sverige, Finland och Nato har ett ”Gotlandsproblem” i norr. Hans jämförelse av norra Sverige och Finland med Gotland utgår från att territoriet är svagt beskyddat och har mycket stor A2/AD potential för en stormakt vid en kris. Lindfors föreslår att ett divisionsförband sätts upp i norr med komponenter från

---

Sverige, Finland, USA och Norge (Lindfors, 2018). Ett sådant samarbete skulle på ett mycket tydligt sätt bidra till avskräckning genom närvaro samt lösa Norges och Nato:s logistikproblem med försörjning och transport till inre Troms och Finnmark. Ryssland skulle säkerligen protestera mot ett sådant förband och argumentera för att det bryter mot Norges långvariga beroligesstrategi och mot baspolitiken. Genom att sätta upp ett sådant multinationellt förband där Sverige och Finland ingår tillsammans med USA och Norge undviks den politiskt känsliga frågan om Nato-medlemskap i Sverige. Om förbandet skulle hamna i strid engageras Nato genom artikel 5 vilket innebär att Sverige omedelbart är en del i konflikten som om de hade varit ett Nato-land. Utifrån Lindfors liknelse mellan Norden norr om polcirkeln och Gotland kan det tänkas att ett motsvarande förband sätts upp på Gotland. Sannolikt skulle även det generera stora protester från Ryssland, men det är också en möjlig lösning för att säkra Sverige under ansökningstiden för ett Nato-medlemskap. Ett avsevärt mindre provocativt alternativ är att samordna markstridskrafterna i norr mellan Sverige, Norge och Finland och utelämna USA. Det norska deltagandet ger Sverige och Finland del i Nato:s avskräckning och Norge får bättre möjligheter att hantera det som är för litet för Nato. Genom att utelämna den transatlantiska inblandningen kan eventuella protester från Ryssland hanteras politiskt och samarbetet motiveras genom befintliga strukturer för nordiskt samarbete.

5.3 En bättre kommunikation

I detta kapitel besvaras vilka konsekvenser den strategiska kommunikationen har för relationen till Ryssland och hur den kan förbättras.

Analysen ger att Sverige och Norge ska fortsätta med en liberal diplomatisk och ekonomisk kommunikation för att tillfredsställa den inrikespolitiska opinionen och stärka den västliga samhörigheten. Både Sverige och Norge bör ha en strategisk kommunikation som hanterar asymmetrin med Ryssland genom att inkludera dem och bekräfta deras roll som regional stormakt. På det sättet kan relationen baseras på diplomatiska och ekonomiska medel snarare än militära. Samtidigt måste den militära kommunikationen utvecklas för att avskräcka och begränsa Rysslands möjligheter att påverka svensk och norsk politik med makt. Fokus för en förbättrad strategisk kommunikation för Sverige och Norge bör därmed vara att förstärka delarna som är verksamma för avskräckning av Ryssland och tona ner delarna som provocerar utan att ge effekt.

Sveriges och Norges relation med Ryssland präglas av asymmetri avseende diplomatiska, ekonomiska och militära medel. De två småstaternas strategiska kommunikation måste förhålla sig till den asymmetrin för att kunna bidra till säkerhet och stabilitet i sitt eget närområde. För att påverka Ryssland krävs det att diplomatisk och ekonomisk kommunikation stöds av trovärdiga militära maktmedel. Rysslands realpolitiska syn på internationella relationer innebär att en trovärdig avskräckning är grunden för att blir respekterad av Ryssland som en relevant motpart. Kombinerat med avskräckningen bör Ryssland inkluderas i både diplomatiska och ekonomiska sammanhang i en utsträckning som passar den ryska självbilden som stormakt.

När Sverige framhåller sin alliansfrihet och säger att ett medlemskap i Nato är uteslutet så bidrar det sannolikt till en förbättrad relation till Ryssland. Detta budskap kan förstärkas genom att Sverige trappar ner på samarbeten och integrering med Nato. Som den svenska regeringen agerar nu med fördjupande av samarbete och integration kombinerat med strategiska samövningar på exempelvis Gotland så bidrar Sverige till att öka osäkerheten i Östersjön. Osäkerheten förstärks av att verksamheten minskar Rysslands inflytande, indikerar ett svenskt närmande till Nato och att Sverige har otillräcklig nationell avskräckning. För att förbättra säkerheten bör Sverige tillse att den diplomatiska kommunikationen ensas med den militära. Antingen genom att ta steget fullt ut med ett medlemskap i Nato eller genom fortsatt alliansfrihet med en tydlig minskning av västliga militära samarbeten. Båda alternativen ger en tydlig säkerhetspolitik, men förutsätter en politisk vilja att prioritera en uppbyggnad av den militära förmågan så att den antingen är stor nog för att uppfylla Nato:s krav eller ännu större för att avskräcka Ryssland utan Nato. Dessutom måste Ryssland integreras i besluten som fattas och den verksamhet som bedrivs för att motivera dem till att använda diplomatiska och ekonomiska medel i så stor utsträckning som möjligt i relationen med andra stater runt Östersjön.

Diplomatiskt driver både Sverige och Norge en värderingsbaserad linje för en liberal världsordning. Båda regeringarna förespråkar värderingar som den ryska ledningen inte delar och som minska deras politiska och ekonomiska inflytande. Att fortsätta kräva en rysk anpassning kommer sannolikt bara öka avståndet mellan länderna. För att förbättra den diplomatiska kommunikationen bör därför både Sverige och Norge tona ner den liberala retoriken och försöka finna andra vägar för att påverka Ryssland. Det ekonomiska stödet till organisationer som arbetar för demokratisering och mänskliga rättigheter är en medveten provokation av Ryssland. Stödet fyller dock en funktion för hemmaopinionen och för att

---

upprätthålla imagen som förkämpar för den liberala världsordningen vilket stärker relationerna till andra liberala demokratier i Europa. Både Sverige och Norge kan nyansera sin kritik av den inrikespolitiska utvecklingen i Ryssland för att förbättra relationerna. Den nuvarande kritiken och stödet till oppositionella grupper kan verka kontraproduktivt genom att den ryska maktapparaten kan känna sig tvingade att öka den inrikespolitiska kontrollen för att motarbeta västerländskt inflytande. Det kan också verka enande för en aggressiv utrikespolitik med försök till inblandning i Sveriges och Norges inrikespolitik samt bidra till ett fortsatt stöd till militär upprustning.

Sveriges och Norges kommunikation i förhållande till Ukrainakonflikten är tydlig med att alla stater ska ha rätt att utforma sin egen politik. Den friheten verkar inte gälla för Ryssland, utan enbart för stater som vill utvecklas i en demokratisk riktning och inordna sig i den liberala världsordningen. För att förbättra relationen till Ryssland kan det vara klokt att ta till sig Søreides ord och börja förhålla sig till hur verkligheten ser ut, snarare än hur Sveriges och Norges regeringar vill att den ska vara. Att fortsätta försöka förändra Ryssland, väl medvetna om att det uppfattas som ett hot mot rysk säkerhet skapar bara ytterligare motsättningar. En sådan diplomatisk väg kan vara möjlig men behöver i så fall en trovärdig militär avskräckning för att säkerställa att Sverige kan fortsätta att utforma sin egen politik och behålla sin utrikespolitiska handlingsfrihet trots hotfulla ryska motåtgärder.

Norge har en tydlig roll på Nato:s norra flank. Där bidrar Norska försvaret till alliansens avskräckning och situationsförståelse genom att bedriva underrättelseinhämtning och upprätthålla beredskap. I Norge innebär en satsning på försvaret att det, till skillnad från i Sverige, faktiskt tillförs ekonomiska medel. De har dessutom Nato:s återförsäkring i ryggen och en långsiktig rysslandspolitik med balansering mellan avskrekking og beroligande. Norges trovärdighet dras ner av att de tillsammans med andra europeiska Nato-länder får kritik från USA för att underskrida 2 procentsmålet, en kritik som skapar osäkerhet kring USA:s säkerhetspolitiska engagemang för Europa. Utmaningen för Norge är att ha ett försvar som är tillräckligt starkt för att kunna hantera incidenter och kriser som är för små för Nato, att ha förmåga att kunna eskalera en kris så att Nato griper in och att samtidigt kunna säkra mottagande av allierat stöd. Norge har långvariga goda relationer som etablerades under det kalla kriget med både alliansens stormakter och med Ryssland. Sammantaget bedöms norsk säkerhetspolitik och strategisk kommunikation vara en stor bidragande faktor till stabiliteten i Nordområdena. För att minska osäkerheten är det viktigt att Norge fortsätter på sin

---

allianslojalitetslinje och tydligt visar att de inte bara har en ambition att uppnå 2 procentmålet utan att regeringen faktiskt tillrättalägger politiken för att nå dit. En sådan politik skapar både långsiktig stabilitet och minskar tvivlen kring USA:s ambitioner i Europa.

Ett potentiellt konfliktområde mellan Norge och Ryssland utgår från rollerna som exportörer av olja och gas till EU. Norge kritiserar Ryssland för att använda gasleveranser som ett påtryckningsmedel och bygger ut ett distributionsnät både inom EU och in i den ryska intressesfären i Östeuropa vilket minskar ryskt politiskt inflytande och ryska exportinkomster. Norge bör söka överenskommelser med Ryssland om hur den framtida exporten till Europa ska se ut och därigenom visa att de respekterar Ryssland säkerhetspolitiska intressen. Det är ett sätt att stärka Rysslands diplomatiska och ekonomiska medel vilket bidrar till att tona ner bruket av militära medel i säkerhetspolitiken.

Det geopolitiska läget i Norden ger Sverige och Norge två säkerhetspolitiska problem som deras strategiska kommunikation måste bidra till att hantera. Båda hoten utgår från asymmetrin mellan den revisionistiska regionala stormakten Ryssland och de små liberala demokratierna Sverige och Norge. Det första är hot som är för stora för deras nationella resurser, men för små för att i Norges fall Nato, eller i Sveriges fall att andra nationer utifrån solidaritetsdeklarationen ska komma till deras hjälp. Det andra hotet härleds från Rysslands överlägsna militära medel, deras politiska vilja att använda dessa medel och en allomfattande tillämpning som går mot det liberala samhället största sårbarheter. Båda problemen kräver en trovärdig politisk satsning på militära medel som kan avskräcka och hantera en mindre konflikt. Det första problemet innebär att Norge behöver förmåga att vid behov kunna eskalera en konflikt så att artikel 5 aktiveras samtidigt som de säkerställer att allierade förstärkningar kan tas emot. Sverige måste ha militära medel som ger trovärdighet till solidaritetsdeklarationen. Grannländerna måste vara säkra på att Sverige har något att bidra med till dem för att de ska vara beredda att ställa upp för Sverige. Det andra problemet kan hanteras genom att omfattande satsningar på nationella totalförsvaret förstärks med fördjupade bilaterala samarbeten mellan Sverige och Norge. Genom att kombinera två staters samhällsresurser skapas en robusthet och uthållighet som är svår att uppnå för en ensam småstat. Det kan exempelvis gälla samarbeten för datasäkerhet, kraftförsörjning och skydd av försörjningsvägar.

---

6 Slutsatser

Målsättningen med studien var att bidra med ökad kunskap om hur Sverige och Norge nyttjar strategisk kommunikation för att underbygga sina säkerhetspolitiska målsättningar. I studien har det genomförts en analys av hur säkerhetsläget i Norden påverkas av svensk och norsk strategisk kommunikation gentemot Ryssland under Ukrainakrisen. Genom att beskriva Sveriges och Norges medel och metoder för att uppnå strategiska målsättningar skapades en empirisk bas för att både analysera den strategiska kommunikationens effekt på Ryssland och hur den kan förbättras för att bidra till säkerhet och stabilitet i Östersjöområdet och Nordområdena.

6.1 Studiens resultat

Studien visar att Sveriges och Norges föredragna medel och metoder för strategisk kommunikation avseende Ukrainakonflikten inte bidrar till att lösa konflikten. Båda regeringarna har valt en strategisk kommunikation som går emot Mearsheimers analys av konflikten och hur konflikten kan lösas. Sverige och Norge fortsätter trots ryska protester att stödja det Östliga partnerskapet, bidra till att knyta Ukraina närmare väst och stödja oppositionen i Ryssland. Frånvaron av framsteg stärker Mearsheimers analys av konflikten vilket är positivt för studiens validitet, men negativt för Ukraina. Den liberala kommunikationen har också, i linje med Mearsheimers analys varit i stort sett verkningslös och bidragit till att försämra förhållandet mellan Ryssland och väst. En grundläggande orsak är att Sverige och Norge inte har tagit hänsyn till Rysslands säkerhetspolitiska intressen. Sveriges och Norges regering litar i mycket hög grad till diplomatiska och ekonomiska medel i en strategisk kommunikation som utgår från liberala värderingar. Det är värderingar som inte delas av Ryssland. När säkerhetspolitiken baseras på värderingar som likställs med nationella intressen blir det svårt att kompromissa. Ett tydligt exempel är när Sverige och Norge argumenterar för att alla stater ska ha rätt att utforma sin egen säkerhetspolitik, så verkar det endast gälla om önskan är att utforma en säkerhetspolitik som utgår från liberala värderingar. Regeringarna i Sverige och Norge eftersträvar ett konstruktivt samarbete med Ryssland i Östersjön och Nordområdena vilket fungerar bättre för Norge än för Sverige. Det säkerhetspolitiska läget är också stabilare i Nordområdena än vad det är i Östersjön. Sveriges solidaritetsförklaring ger dem ett trovärdighetsproblem eftersom de varken har militära styrkor

---

för att försvara sig själva eller bidra till någon annan. Norges medlemskap i Nato ger dem en större trovärdighet även om de får kritik från USA för att inte uppfylla 2 procentmålet.

Sveriges och Norges målsättningar för utrikes- och säkerhetspolitiken kommuniceras genom återkommande kopplingar till demokrati, överstatliga organisationer för konflikthantering, spridning av rättsstatliga principer, jämlikhet, rättvisa, frihandel och ekonomiskt beroende mellan stater. De grundläggande värderingarna och argumenten i kommunikationen har inte förändrats under studieperioden vilket talar för att Sverige och Norge själva anser att de bidrar konstruktivt till fred och säkerhet.

Den viktigaste faktorn för att Sveriges och Norges strategiska kommunikation ska bidra till säkerhet och stabilitet i Norden är trovärdighet. Diplomatiska medel måste balanseras med ekonomiska och militära medel till en fungerande helhet. En liten stat har inte förutsättningar för att driva en självständig säkerhetspolitik om den inte kan säkra sitt oberoende mot stater som vill dra nytta av dess sårbarheter. Sveriges och Norges utrikes- och säkerhetspolitik har många likheter, men också avgörande skillnader för hur de har valt att bygga denna trovärdighet och hur de valt att hantera sina svagheter. Ett tydligt exempel är Sveriges politiska ovilja att finansiera en militär förmåga som kan komplettera och skapa förutsättningar för deras diplomatiska och ekonomiska medel. Norge gör detta bättre med en fungerande Nordområdespolitik och medlemskap i Nato som en realistisk bottenplatta, men regeringen får kritik från sin viktigaste partner USA för att inte ta sin del av den ekonomiska bördan i alliansen.

Sveriges och Norges strategiska kommunikation visar att båda länderna har svårt att förhålla sig till att framgångarna för den liberala världsordningen efter Sovjetunionens fall har stoppat upp och att realpolitiken har kommit tillbaka till Europa. Båda staterna argumenterar för den liberala världsordningen som om alla andra alternativ är otänkbara och visar ingen vilja att kompromissa med länder som har andra värderingar och målsättningar. Opinionsbildningen sker i internationella organisationer som FN, EU och OSSE, det görs av enskilda ministrar i tal och artiklar och tillsammans med andra stater, företrädesvis från sitt eget regionala närområde. Den ideologiska basen för kommunikationen är förankrad inrikes- och utrikespolitiskt i Norden och till stor del i övriga Europa och USA vilket ger legitimitet för kritiken mot Ryssland. Kommunikation förstärker därmed samhörigheten i väst och bidrar till att väst framstår som enade. Avsidsidan är att den ökar det ideologiska avståndet till Ryssland och att den kan bidra

---

till ett ideologiskt gruppänkande bland västliga stater som kan försvåra konstruktiv konfliktlösning och avspänning.

Både Sverige och Norge deltar i sanktioner mot Ryssland till följd av Ukrainakrisen tillsammans med EU och USA. Sanktionerna har två stora svagheter, dels så är de inte riktade mot centrala ryska ekonomiska intressen och dels är stödet för dem svagt i EU. För Norge som är beroende av export till EU är sannolikt nationella ekonomiska intressen en viktig grund för att visa enighet med EU. Norges ökande gasleveranser till EU och till stater i Östeuropa stöttades redan från starten av USA som såg det som en möjlighet att underminera Sovjetunionens ekonomi. Det är ett strategiskt ekonomiskt medel som på sikt kan ha större påverkan på Rysslands politiska inflytande i Europa och nationella ekonomi än sanktioner, vilket kan skapa en grogrund för framtida konflikter.

Både Sverige och Norge lyfter fram den transatlantiska länken som det viktigaste bilaterala säkerhetspolitiska samarbetet. USA anses vara en allierad i kampen för den liberala världsordningen vilket bedöms öka trovärdigheten för båda ländernas militära avskräckning. Det har skett en säkerhetspolitisk konvergering mellan Sverige och Norge sedan Ukrainakrisen startade. Sverige har stegvis närmat sig Nato och Norge har närmat sig EU genom ett ökande intresse för att delta i PESCO och andra europeiska säkerhetspolitiska initiativ. Ingen av dem verkar dock var på väg mot medlemskap. Säkerhetspolitiskt håller Sverige fast vid en mer och mer ihållig alliansfrihet. Norge vidhåller att Nato är fundamentet för nationens säkerhet, men det är viktigt att EU och Nato samarbetar och behåller sin respektive särart.

Den liberala fredstanken att demokratier inte går i krig med varandra är trots det svaga teoretiska stödet återkommande i båda ländernas kommunikation. Denna premis är utgångspunkt för att spridning av demokrati och liberala värderingar är det bästa alternativet för internationell fred, säkerhet och stabilitet. Liberala motiv ligger bakom stödet för EU:s och Nato:s utvidgning, initiativet till det Östliga partnerskapet, stödet till oppositionen i Ryssland och till det civila samhället i Ukraina. Sverige och Norge använder både diplomatiska och ekonomiska medel för att influera stater i demokratisk riktning i Rysslands närhet. Handelsavtal och bistånd byts mot reformer i syfte att knyta dessa stater närmare Västeuropa. Denna studie har visat att det är en utrikespolitik som provocerar Ryssland genom att skapa inrikespolitisk oro och marginalisera Rysslands inflytande. Sverige och Norge accepterar inte Rysslands anspråk på en intressesfär utan argumenterar återkommande om att alla stater har rätt att

---

utforma sin egen utrikes- och säkerhetspolitik. Rysslands frihet att forma sin egen politik nämns dock inte, friheten att välja verkar endast gälla om valet är liberal demokrati.

Rysk revisionism och aggression i Ukraina har förändrat hur Sverige och Norge ser på sina militära maktmedel och hur dessa kommuniceras. Det har skett en återgång till att prioritera territoriellt försvar, Sverige har återmilitariserat Gotland, Norge arbetar internt i Nato för ökat fokus på Nordområdena och bägge länderna kommunicerar satsningar på försvaret för att avskräcka Ryssland. Även om kommunikationen utgår från liberala värderingar så finns det tecken på att viss realism tillämpas i säkerhetspolitiken. Dualismen i förhållandet till ryskt agerande i Ukraina och vårdandet av relationen i sitt eget närområde är ett sådant exempel där Norge utifrån den stabilitet som råder i Nordområdena verkar mest framgångsrika. I Nordområdena finns det en trovärdig avskräckning i form av bilateralt samarbete med USA, återförsäkring genom Nato och en fungerande dialog för att hantera gemensamma intressen.

Situationen i Östersjön är en helt annan. Sverige har ingen återförsäkring i Nato och ingen egen trovärdig avskräckning vilket sannolikt bidrar till att Ryssland kan uppträda provocerande utan att det får konsekvenser. Sverige kommunicerar att de vill ha en konstruktiv dialog med Ryssland kring gemensamma frågor, men så länge de inte säkerställer militära medel som kan balansera den ryska militära makten så kommer inte Ryssland ta dem på allvar och provokationerna kan fortsätta.

Sveriges största säkerhetspolitiska trovärdighetsproblem är solidaritetsdeklarationen. Grannländerna runt Östersjön hade redan innan Ukrainakonflikten ett mycket lågt förtroende för svensk försvarsförmåga och Sveriges bidrag till säkerhet och stabilitet i Norden. Sverige hävdar att ett militärt angrepp på en enskild stat i regionen är osannolikt, men om det sker så drabbar konflikten även Sverige. Utifrån solidaritetsförklaringen ska Sverige stödja EU-länder och Norge militärt vid ett angrepp. I solidaritetsförklaringen ligger också en förhoppning om att andra länder ska stödja Sverige om landet utsätts för ett angrepp. Ett land som lovar stöd till sina grannländer utan att ha några resurser att skicka och som kommunicerar satsning på eget försvar med en minskad budget underminerar både sin avskräckning i förhållande till potentiella fiender och förtroendet hos sina allierade. Det är ansvarslöst, nonchalant och respektlöst mot stater som förväntas komma till hjälp. Sverige kommunicerar att alla stater ska ha rätt att utforma sin egen politik, men har själva de facto frånsagt sig den möjligheten. Det är inte säkerhetspolitik, det är naiv och farlig politik. Sverige har ersatt småstatsrealismen från det

---

kalla kriget med identitetspolitik som världens moraliska samvete och glömt bort hur Östen Undén beskrev Sverige under det kalla kriget ”Sverige är ett litet land i en hård och ond värld [...] och borde därför ligga lågt och inte dra på sig stormakternas missnöje” (Dalsjö, 2010, s. 220).

6.2 Framtida forskning

Efter att ha genomfört denna studie av hur Sveriges och Norges strategiska kommunikation påverkar säkerhetsläget i Norden kan det konstateras att det finns fler möjligheter och andra perspektiv som kan tillföra ny kunskap om säkerhetspolitiska relationer mellan stora och små stater. För att ytterligare fördjupa bilden av hur Sverige och Norge använder strategisk kommunikation kan ett ekonomiskt perspektiv på konflikten ge nya insikter. Genom att se på Rysslands ekonomiska inflytande och beroendeställning till kringliggande småstater och EU kan andra motiv för bruk av säkerhetspolitiska medel identifieras och analyseras som har påverkan på säkerhetsläget i Norden. En sådan studie kan också ge nya insikter i hur konflikter i Europa kan förebyggas.

En studie av strategisk kommunikation ur ett konstruktivistiskt perspektiv ger ytterligare en dimension på potentiella konflikter. En sådan studie kan genomföras i ett nerifrån och upp perspektiv utifrån hur medborgare i olika stater påverkar säkerhetspolitiska vägval. Det ger möjligheter att bland annat analysera påverkan av informationsteknologi, medier, kultur och ekonomi på säkerhetsläget i en region. En intressant frågeställning för en sådan studie utgår från de inrikespolitiska och sociala mekanismerna som påverkar en stat att välja sida i en bipolar eller multipolär världsordning.

En fördjupande komparativ studie av Östersjöområdet och Nordområdena utifrån det rådande säkerhetspolitiska klimatet kan ge värdefulla insikter i de bakomliggande orsakerna till vad som skapar säkerhetspolitisk stabilitet. Lugnet i Nordområdena står i kontrast till den betydligt oroligare Östersjön trots stora yttre likheter avseende ekonomisk och strategisk betydelse för Nato, Ryssland och småstaterna i regionen.

---

7 Referenser

Litteratur

- Andersson, Jan Joel. (2018). Finland and Sweden. I H. Meijer & M. Wyss (Red.), *The handbook of European defence policies and armed forces* (New product edition. uppl.). New York, NY: Oxford University Press.
- Andrén, Krister. (2014). Krigsavhållande tröskelförmåga - Det svenska försvarets glömda huvuduppgift? (ss. 73). Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut.
- Andrén, Nils. (2002). *Säkerhetspolitik : analyser och tillämpningar* (2. uppl. uppl.). Stockholm: Norstedts Juridik.
- Bacon, Edwin. (2014). *Contemporary Russia* (3rd. uppl.). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Baylis, John. (2014). International and global security. I S. Smith, J. Baylis & P. Owens (Red.), *The Globalization of world politics : an introduction to international relations* (6th ed. uppl.). Oxford: Oxford University Press.
- Dahl, Ann-Sofie. (2018). Sweden and Finland: Partnership in Lieu of NATO Membership. I A.-S. Dahl (Red.), *Strategic Challenges in the Baltic Sea Region* (ss. 129). Washington, DC: Washington, DC: Georgetown University Press.
- Dalsjö, Robert. (2010). *Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Diesen, Sverre. (2008). *High North: high stakes : security, energy, transport, environment*. Bergen: Fagbokforl.
- Falkheimer, Jesper, & Heide, Mats. (2014). *Strategisk kommunikation : en introduktion* (2. uppl. uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Hallahan, Kirk, Holtzhausen, Derina, Ruler, Betteke, Verčič, Dejan, & Sriramesh, Krishnamurthy. (2007). *Defining Strategic Communication* (Vol. 1).
- Heier, Tormod. (2016). The Logic of Asymmetry: Russia's Approach Towards NATO. I T. Heier & J. H. Matlary (Red.), *Ukraine and Beyond : Russia's Strategic Security Challenge to Europe*. Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Ingebritsen, Christine. (2006). Norm Entrepreneurs: Scandinavia's role in World Politics. I C. Ingebritsen, I. B. Neumann, S. Gstöhl & J. Beyer (Red.), *Small states in international relations*. Seattle, Wash: University of Washington Press.
- Jacobsen, Dag Ingvar. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg. uppl.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Matlary, Janne Haaland. (2016). Realpolitik Confronts Liberal Democracy: Can Europe Respond? I T. Heier & J. H. Matlary (Red.), *Ukraine and Beyond : Russia's Strategic Security Challenge to Europe*. Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Mearsheimer, John J. (2014a). *The tragedy of Great Power politics* (Updated ed. uppl.). New York: Norton.
- Nye, Joseph S. (2011). *Att förstå internationella konflikter*: Harlow : Prentice Hall.
- Olsen, John Andreas. (2018). Introduction: Security in Northern Europe. I J. A. Olsen (Red.), *Security in Northern Europe: Deterrence, Defence and Dialogue* (Vol. 93, ss. 4-7): Routledge.
- Persson, Gudrun. (2018). Russia and the Baltic Sea Security: A Background. I A.-S. Dahl (Red.), *Security Challenges in the Baltic Sea Region*. Washington, DC: Georgetown University Press.
- Pettersson, Magnus. (2018). Denmark and Norway. I H. Meijer & M. Wyss (Red.), *The handbook of European defence policies and armed forces* (New product edition. uppl.): Oxford University Press.

-
- Raeder, Johan. (2018). The Strategic Role of Gotland. I A.-S. Dahl (Red.), *Strategic Challenges in the Baltic Sea Region* (ss. 117). Washington, DC: Washington, DC: Georgetown University Press.
- Saxi, Håkon Lunde. (2018). Norwegian perspectives on Baltic Sea Security. I A.-S. Dahl (Red.), *Strategic Challenges in the Baltic Sea Region*. Washington, DC: Georgetown University Press.
- Tamnes, Rolf. (2018). The High North: A Call for a Competitive Strategy. I J. A. Olsen (Red.), *Security in Northern Europe: Deterrence, Defence and Dialogue* (Vol. 93, ss. 8-22): Routledge.
- Zyśk, Katarzyna. (2018). Russia. I H. Meijer & M. Wyss (Red.), *The handbook of European defence policies and armed forces* (New product edition. uppl.). New York, NY: Oxford University Press.
- Østerud, Øyvind. (2007). *Statsvitenskapelig leksikon* ([Rev. utg.]. uppl.). Oslo: Universitetsforl.

Artiklar

- Higgins, Andrew. (2015). Norway Reverts to Cold War Mode as Russian Planes Reappear.(Foreign Desk) (ss. A1).
- Jones, Bruce. (2017). 'Aurora 17' manoeuvres mark strategic change in Sweden's military stance. *Jane's Defence Weekly*, 54(38), 13-13.
- Kragh, Martin. (2018). Sveriges relationer med Ryssland: kontinuitet och förändring historiskt och idag. *Nordisk Østforum*, 32, 54-74. doi: 10.23865/noros.v32.1155
- McFaul, Michael. (2014). Moscow's Choice. *Foreign Affairs*, 93(6), 167-171.
- Mearsheimer, John J. (2014b). Why the Ukraine Crisis Is the West's Fault (Vol. 93, ss. 77-89): *Foreign Affairs*.
- Nilsson, Martin, & Silander, Daniel. (2015). Demokratins förutsättningar i Ukraina: EU, Ryssland och den nationella politiska elitens roll. *Nordisk Østforum*, 28(02), 191-219.
- Nordlinger, J. A. Y. (2017). Sweden, Jolted Awake. *National Review*, 69(23), 22-24.
- Rowe, Lars. (2018). Fornuft og følelser: Norge og Russland etter Krim. *Nordisk Østforum*, 32, 1-20. doi: 10.23865/noros.v32.1037
- Sestanovich, Stephen. (2014). How the West Has Won. *Foreign Affairs*, 93(6), 171-175.
- Tamnes, Rolf. (2015). Et lite land i stormaktspolitikken. *Internasjonal Politikk*, 72(03), 384-393.
- Østhagen, Andreas. (2016). High North, Low Politics—Maritime Cooperation with Russia in the Arctic. *Arctic Review*, 7(1). doi: 10.17585/arctic.v7.255

Källor

- Bakke-Jensen, Frank. (2018a). Forsvarsministerens tale i Oslo Militære Samfund 8. januar 2018. «Vi må bygge et sterkt og motstandsdyktig samfunn». Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/forsvarsministerens-tale-i-oslo-militare-samfund-8.-januar-2018/id2584171/>
- Bakke-Jensen, Frank. (2018b). Innlegg i Nordnorsk debatt: Norge er Nato i nord. Nordnorsk debatt 22. mars 2018. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norge-er-nato-i-nord/id2594872/>
- Bakke-Jensen, Frank. (2018c). The Joint Expeditionary Force represents a new contribution to European crisis management. Tale på IFS 2018-05-30. Hämtad 2018-09-24, från <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/jef/id2602780/>

-
- Bakke-Jensen, Frank, & Røsland, Marit Berger (2017). Vi har et nært forhold til EU. Sandefjords blad. Dato: 08.12.2017. Hämtad 2018-09-21, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/eu/id2581463/>
- Bakke-Jensen, Frank, & Søreide, Ine Eriksen. (2018). Sammen er vi sterke. Publisert i Nordlys, 13. juni, VG 14.06.2018. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/sammen-er-vi-sterke/id2606215/>
- Barth Eide, Espen (2013). Utenrikspolitisk redgjørelse 2013. Hämtad 2018-08-10, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/redegjorelse1302/id714380/>
- Bildt, Carl. (2012). Utrikesdeklarationen 2012. Hämtad 2018-08-10, från <https://www.regeringen.se/49b754/contentassets/72a070ae4357403bb6e19ce1dbb623c3/regeringens-deklaration-vid-2012-ars-utrikespolitiska-debatt-i-riksdagen-onsdagen-15-februari-2012>
- Bildt, Carl. (2013). Utrikesdeklarationen 2013. Hämtad 2018-08-10, från <https://www.regeringen.se/49b753/contentassets/3f435e49030a4954a799aa5d8e044c9a/regeringens-deklaration-vid-2013-ars-utrikespolitiska-debatt-i-riksdagen-onsdagen-13-februari-2013>
- Bildt, Carl. (2014a). It is not a question of choosing between East and West, tal i Kiev den 11 april 2014. Hämtad 2018-10-03, från <https://www.regeringen.se/49bb50/contentassets/95b87c8927754dd1b1e4890e91fa4e2d/tal-2010-2014---carl-bildt>
- Bildt, Carl. (2014b). Tal vid Summit on the Future of Europe. Hämtad 2018-10-03, från <https://www.regeringen.se/49bb50/contentassets/95b87c8927754dd1b1e4890e91fa4e2d/tal-2010-2014---carl-bildt>
- Bildt, Carl. (2014c). Tal vid Utrikespolitiska instituttet 29 september 2014. Hämtad 2018-10-03, från <https://www.regeringen.se/49bb50/contentassets/95b87c8927754dd1b1e4890e91fa4e2d/tal-2010-2014---carl-bildt>
- Bildt, Carl. (2014d). Utrikesdeklarationen 2014. Hämtad 2018-08-10, från <https://www.regeringen.se/49b753/contentassets/37a11b11aa6c488abfc789b30402910a/utrikesdeklarationen-2014>
- Brende, Børge. (2014a). Dramatisk skjebnetid for Ukraina. Kronikk i Dagens Næringsliv, 10. mars 2014. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/skjebnetid/id752819/>
- Brende, Børge. (2014b). Interpellasjonsdebatt i Stortinget om menneskerettigheter i Russland, 4. februar 2014. Hämtad 2018-09-26, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/debatt_mr_russland/id750451/
- Brende, Børge. (2014c). Menneskerettigheter må øverst på dagsorden. Kronikk i VG, 13. desember 2014. Hämtad 2018-09-25, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kronikk_mr/id2344666/
- Brende, Børge. (2014d). Nato i en ny tid. Kronikk i Dagens Næringsliv, 25. juni 2014. Hämtad 2018-09-25, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nato_nytid/id764410/
- Brende, Børge. (2014e). Utenrikspolitisk redgjørelse 2014. Hämtad 2018-08-10, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/redgoerelse_stortinget/id753809/
- Brende, Børge. (2015a). Forholdet mellom Russland og Norge. Artikkel i VG, 10. april 2015. Hämtad 2018-09-25, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/innlegg_russland/id2405437/
- Brende, Børge. (2015b). Utenrikspolitisk redgjørelse 2015. Hämtad 2018-08-10, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/redegjorelse_150305/id2398550/

-
- Brende, Børge. (2016a). Energy in a changing geopolitical setting. Utenriksminister Børge Brendes tale ved "the Energy Security Summit" i Stavanger, 28. august 2016. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ons-tale/id2509948/>
- Brende, Børge. (2016b). Frihet og ansvar i Europa. Tale Oslo, 13. september 2016. Hämtad 2018-09-25, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/forelesning_arena/id2511137/
- Brende, Børge. (2016c). Meeting Europe's Security Challenges Together. Leangkollkonferansen Oslo, 1. februar 2016. Hämtad 2018-09-25, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/speech_leangkollen/id2473261/
- Brende, Børge. (2016d). Tale Oslo militære samfunn. Dato: 03.10.2016. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/tale-oslo-militare-samfunn/id2515935/>
- Brende, Børge. (2016e). Utenrikspolitisk redgjørelse 2016. Hämtad 2018-08-10, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/redegjoerelse_160301/id2477557/
- Brende, Børge. (2017). Utenrikspolitisk redgjørelse 2017. Hämtad 2018-08-10, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/redegjoerelse_170307/id2541960/
- Brende, Børge, & Helgesen, Vidar. (2014). Atlantisk allianse. Artikkel i Bergens Tidende, 26. mars 2014. Hämtad 2018-09-26, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/atlantisk_allianse/id753890/
- Brende, Børge, & Søreide, Ine Eriksen. (2016). Nato og EU sikrer en verdensorden basert på folkeretten. Innlegg i Aftenposten, 21. juli 2016. Hämtad 2018-09-25, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/verdensorden_folkerett/id2508072/
- Brende, Børge, & Søreide, Ine Eriksen. (2017). En forutsigbar utenriks- og sikkerhetspolitikk. Innlegg i VG, 8. juli. Hämtad 2018-09-26, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/forutsigbar_politikk/id2564346/
- Brende, Børge, Wallström, Margot, Jensen, Kristian, Soini, Timo, & Alfredsdottir, Lilja. (2016). Arbeid for en stabil og sikker Østersjøregion. Felleskronikk i den finske avisen Hofvudstadsbladet 3. mai 2016. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nordisk-kronikk/id2499155/>
- Enström, Karin. (2014). Försvarsminister Karin Enströms tal på Folk och Försvars seminarium den 7 april. Hämtad 2018-10-03, från <https://www.regeringen.se/49bb4e/contentassets/cfcc47fcdf844b6cba013ebee500505/tal-2010-2014---karin-enstrom>
- EU. (2018). Länder. Hämtad 2018-10-25, från https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_sv#tab-0-1
- Europeiska rådet. (2018). Tidslinje: EU-samarbete om säkerhet och försvar. Hämtad 2018-10-18, från <https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/defence-security/defence-security-timeline/>
- Eurostat. (2018, April 2018). EU imports of energy products - recent developments. Hämtad 2018-10-23, från https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/EU_imports_of_energy_products_-_recent_developments#Main_suppliers_of_natural_gas_and_petroleum_oils_to_the_EU
- Fallon, Michael, & Hultqvist, Peter. (2016). Sverige och Storbritannien fördjupar försvarssamarbetet. Debattartikel av försvarsminister Peter Hultqvist och Storbritanniens försvarsminister Michael Fallon i Dagens Nyheter den 27 september 2016. Hämtad 2018-09-17, från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2016/09/sverige-och-storbritannien-fordjupar-forsvarssamarbetet/>
- Fivrin, Pezhman. (2018). Utrikesministern träffar Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg. Hämtad 2018-09-16, från

-
- <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/01/utrikesministern-traffar-natos-generalsekreterare-jens-stoltenberg/>
- Forsvarsdepartementet. (2015). Forsvarsministermöte i NATO 5. februar: Et sterkere NATO. Hämtad 2018-09-20, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/-et-sterkere-nato/id2394301/>
- Foy, Henry. (2018). Russia's gas exports to Europe rise to record high. Hämtad 2018-10-23, från <https://www.ft.com/content/7b86f4be-f08e-11e7-b220-857e26d1aca4>
- Frederiksen, Claus Hjort , & Hultqvist, Peter. (2018). ”Vårt samarbeite är ett svar på den försämrade säkerhetspolitiska situationen i vårt närområde.” Debattartikel av försvarsminister Peter Hultqvist och Danmarks försvarsminister Claus Hjort Frederiksen, Sydsvenskan, 22 maj 2018. Hämtad 2018-09-20, från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2018/05/vart-samarbete-ar-ett-svar-pa-den-forsamrade-sakerhetspolitiska-situationen-i-vart-naromrade/>
- Forsvarsdepartementet. (2016). Fördjupat försvarspolitiskt samarbete med USA – försvarsministern undertecknade avsiktsförklaring. Hämtad 2018-09-17, från <https://www.regeringen.se/artiklar/2016/06/fordjupat-forsvarspolitiskt-samarbete-med-usa--forsvarministern-undertecknade-avsiktsforklaring/>
- Forsvarsdepartementet. (2018). Fördjupat internationellt samarbete. Hämtad 2018-09-16, från <https://www.regeringen.se/sveriges-regering/forsvarsdepartementet/fordjupat-internationellt-samarbete/>
- Hattrem, Tore. (2015). Russia and the Nordic Countries – Relations and Cooperations. Oslo, Lysebu,tale 26. oktober 2015. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/russland-norden-tale/id2459215/>
- Helgesen, Vidar. (2014a). Innlegg på konferansen "Ti år siden utvidelsen. Norsk arbeidslivspolitik mot 2020". Fafo østforum, Oslo, 29. april 2014. Hämtad 2018-09-25, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/fafo_arbeidsliv/id758076/
- Helgesen, Vidar. (2014b). Innlegg på Norwegian–Ukrainian Business Forum. Kiev, 18. november 2014. Hämtad 2018-09-25, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ukraina_energi/id2342579/
- Helgesen, Vidar. (2014c). Redegjørelse om viktige EU/EØS-saker. Stortinget, 20. november 2014. Hämtad 2018-09-25, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/eos_stortinget_november/id2340957/
- Helgesen, Vidar. (2015). Redegjørelse om viktige EU/EØS-saker. Stortinget, 26. mai 2015. Hämtad 2018-09-25, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/eu_stortinget/id2413190/
- Holmström, Mikael. (2012). Försvar med tidsgräns. Hämtad 2018-11-03, från <https://www.svd.se/forsvar-med-tidsgrans>
- Holmström, Mikael. (2013). Finsk kritik mot svenska försvaret. Hämtad 2018-11-03, från <https://www.svd.se/finsk-kritik-mot-svenska-forsvaret>
- Holmström, Mikael. (2014). Sverige pekas ut som säkerhetshål. Hämtad 2018-11-03, från <https://www.svd.se/sverige-pekas-ut-som-sakerhetshal>
- Hultqvist, Peter. (2014). Anförande Krigsvetenskapsakademien. Kungliga Krigsvetenskapsakademien 3 december 2014. Hämtad 2018-09-17, från <https://www.regeringen.se/tal/2014/12/anforande-krigsvetenskapsakademien/>
- Hultqvist, Peter. (2015). Tal av försvarsminister Peter Hultqvist vid seminariet Regional and Global Impact: The Changing Situation in Northern Europe and the Baltic Sea Area. Institut Français des Relations Internationales in Paris 23 September 2015. Hämtad 2018-09-17, från <https://www.regeringen.se/tal/2015/09/tal-vid-regional-and-global-impact-the-changing-situation-in-northern-europe-and-the-baltic-sea-area/>

-
- Hultqvist, Peter. (2016a). Interoperability Platform. Tal av försvarsminister Peter Hultqvist i samband med Nato Summit 2016 i Warszawa den 8–9 juli. Hämtad 2018-09-16, från <https://www.regeringen.se/tal/2016/07/interoperability-platform/>
- Hultqvist, Peter. (2016b). Preserving Peace – NATO’s Role Tal av försvarsminister Peter Hultqvist i samband med Nato Summit 2016 i Warszawa den 8–9 juli. Hämtad 2018-09-16, från <https://www.regeringen.se/tal/2016/07/preserving-peace--natos-role/>
- Hultqvist, Peter. (2016c). Samarbete med Nato ja, medlemskap nej. Debattartikel av försvarsminister Peter Hultqvist i Aftonbladet 11 april 2016. Hämtad 2018-09-16, från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2016/04/samarbete-med-nato-ja-medlemskap-nej/>
- Hultqvist, Peter. (2016d). Slutreplik: Vi satsar på att utveckla den samarbetslinje. Dagens Nyheter 2016-03-03. Hämtad 2018-09-16, från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2016/03/slutreplik-vi-satsar-pa-att-utveckla-den-samarbetslinje/>
- Hultqvist, Peter. (2016e). Tal av försvarsminister Peter Hultqvist: NATO in Warsaw - Stealing the Alliance? Lennart Meri-konferensen i Tallinn 14 maj 2016. Hämtad 2018-09-16, från <https://www.regeringen.se/tal/2016/05/tal-av-forsvarsminister-peter-hultqvist-nato-in-warsaw-stealing-the-alliance/>
- Hultqvist, Peter. (2016f). Tal av Peter Hultqvist på Folk och Försvars Rikskonferens 2016. Hämtad 2018-09-18, från <https://www.regeringen.se/tal/2016/01/tal-av-peter-hultqvist-pa-folk-och-forsvar-rikskonferens-2016/>
- Hultqvist, Peter. (2016g). Tal av Peter Hultqvist på Munich Security Conference 2016, 13 februari 2016. “Between Reassurance and Reengagement? The Future of NATO”. Hämtad 2018-09-16, från <https://www.regeringen.se/tal/2016/02/tal-av-peter-hultqvist-pa-munchen-security-conference-2016-13-februari-2016/>
- Hultqvist, Peter. (2017a). Finland värt att försvara. Debattartikel av försvarsminister Peter Hultqvist i Dagens Industri, 6 december 2017. Hämtad 2018-09-20, från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2017/12/finland-vart-att-forsvara/>
- Hultqvist, Peter. (2017b). Tal av försvarsminister Peter Hultqvist på Johns Hopkins School of Advanced International Studies, 16 maj 2017. Hämtad 2018-09-18, från <https://www.regeringen.se/tal/2017/05/tal-vid-johns-hopkins-universitet-om-den-sakerhetspolitiska-utvecklingen-i-norra-europa/>
- Hultqvist, Peter, & Søreide, Ine Eriksen. (2017). Norge och Sverige stärker det försvarspolitiska samarbetet inför nya säkerhetspolitiska utmaningar. Debattartikel av försvarsminister Peter Hultqvist och den norska försvarsministern Ine Eriksen Søreide i Dagens Nyheter 13 februari 2017. Hämtad 2018-09-17, från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2017/02/norge-och-sverige-starker-det-forsvarspolitiska-samarbetet-infor-nya-sakerhetspolitiska-utmaningar/>
- Jensen, Kristian, Kaljurand, Marina, Linkevičius, Linas, Rinkēvičs, Edgars, Soini, Timo, & Wallström, Margot. (2016). Två år efter den olagliga annekteringen av Krim. Hämtad 2018-09-20, från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2016/03/tva-ar-efter-den-olagliga-annekteringen-av-krim/>
- Kaljurand, Marina, Linkevičius, Linas, Rinkēvičs, Edgars, & Wallström, Margot (2016). Europasamarbetet - och varför vi måste försvara det. Hämtad 2018-09-13, från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2016/08/europasamarbetet---och-varfor-vi-maste-forsvara-det/>
- Lindfors, Jonny. (2018, 2018-11-05). Ett ”Gotlandsproblem” i Norr – Nordkalottens strategiska betydelse. Hämtad 2018-11-06, från <http://kkrva.se/ett-gotlandsproblem-i-norr-nordkalottens-strategiska-betydelse/>

-
- Löfven, Stefan. (2016). Tal av statsminister Stefan Löfven i Gullranda om säkerheten i Östersjön och Nordeuropa. 19 juni 2016. Hämtad 2018-09-18, från <https://www.regeringen.se/tal/2016/06/statsministerns-tal-gullranda-finland/>
- Mathisen, Stian. (2014). Møtte EU for samtaler om forsvars- og sikkerhetsspørsmål. Hämtad 2018-09-20, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/motte-eu-for-samtaler-om-forsvars--og-si/id750506/>
- Mauldin, John, & Friedman, George. (2016). 10 Maps that explain Russia's strategy. Hämtad 2018-11-06, från <https://www.forbes.com/sites/johnmauldin/2016/02/26/10-maps-that-explain-russias-strategy/>
- MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. (2018). Ukrainakonflikten. Hämtad 2018-08-23, från <http://www.sakerhetspolitik.se/Konflikter/Ukraina/Fordjupning-Ukraina/>
- Nato. (2018a, 2018-07-11). Enlargement. Hämtad 2018-10-18, från https://www.nato.int/cps/ie/natohq/topics_49212.htm
- Nato. (2018b). Member countries. Hämtad 2018-10-25, från https://www.nato.int/cps/ie/natohq/topics_52044.htm
- Nyh Radebo, Marinette. (2017a). Sverige och Finland ansluter sig till brittiskledd insatsstyrka. Hämtad 2018-09-16, från <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/06/sverige-och-finland-ansluter-sig-till-brittiskledd-insatsstyrkan/>
- Nyh Radebo, Marinette. (2017b). Sverige och Tyskland undertecknar gemensam avsiktsförklaring på försvarsområdet. Hämtad 2018-09-16, från <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/06/sverige-och-tyskland-undertecknar-gemensam-avsiktsforklaring-pa-forsvarsområdet/>
- Oljedirektoratet. (2012). Trollet som ble temmet. Hämtad 2018-11-09, från <http://www.npd.no/no/Publikasjoner/Presentasjoner/OD-40-ar/Trollet-som-ble-temmet/>
- Raeder, Johan. (2010, 2010-09-03). Solidaritetsförklaringen och dess betydelse. Hämtad 2011-11-18, från <http://kkrrva.se/solidaritetsforklaringen-och-dess-betydelse/>
- Regeringen. (2014, 09 november 2017). Sanktioner. Hämtad 2018-10-24, från <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/utrikes--och-sakerhetspolitik/sanktioner/>
- Regeringen. (2015, 09 november 2017). Sanktioner avseende Ryssland och Ukraina. Hämtad 2018-10-24, från <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/utrikes--och-sakerhetspolitik/sanktioner/sanktioner-avseende-ryssland-och-ukraina/>
- Regeringen. (2016, 20.09.2016). Mål för utrikes- och säkerhetspolitik. Hämtad 2018-08-30, från <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/utrikes--och-sakerhetspolitik/mal-for-utrikes--och-sakerhetspolitik/>
- Regeringen. (2017). Femte toppmötet inom Östliga partnerskapet. Hämtad 2018-09-18, från <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/11/femte-toppmotet-inom-ostliga-partnerskapet/>
- Regeringen. (2018). Försvarssamarbete inom EU i fokus på försvarsministermöte. Hämtad 2018-09-19, från <https://www.regeringen.se/artiklar/2018/05/forsvarssamarbete-inom-eu-i-fokus-pa-forsvarsministermote/>
- Regjeringen. (2016, 16.03.2016). Sikkerhetspolitikk. Hämtad 2018-08-30, från <https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/sikkerhetspolitikk/sikkerhetspolitikk/id86753/>
- Riksdagen. (2018). Debatt om Sveriges utrikespolitik. Hämtad 2018-08-22, från <http://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/2018/feb/12/debatt-om-sveriges-utrikespolitik/>

-
- Schmitt, Eric. (2018). Trump Warns NATO Allies to Spend More on Defense, or Else. Hämtad 2018-11-04, från <https://www.nytimes.com/2018/07/02/world/europe/trump-nato.html>
- SIPRI, Stockholm international peace research institute. (2018). SIPRI Military Expenditure Database. Hämtad 2018-11-03, från https://www.sipri.org/sites/default/files/3_Data%20for%20all%20countries%20from%201988%E2%80%932017%20as%20a%20share%20of%20GDP.pdf
- Soini, Timo, & Wallström, Margot. (2016a). En frihet står på spel. Gemensam debattartikel i Journalisten.se den 3 maj av Margot Wallström, Sveriges utrikesminister och Timo Soini, utrikesminister i Finland. Hämtad 2018-09-20, från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2016/05/en-frihet-star-pa-spel/>
- Soini, Timo, & Wallström, Margot. (2016b). Sverige och Finland - samarbete för förstärkt utrikespolitik. Publicerad 12 september 2016. Hämtad 2018-09-20, från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2016/09/sverige-och-finland--samarbete-for-forstarkt-utrikespolitik/>
- Solberg, Erna. (2015). NATO Parliamentary Assembly. Speech by Prime Minister Erna Solberg at the NATO Parliamentary Assembly in Stavanger, 12 October 2015. Hämtad 2018-09-21, från <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/nato-parliamentary-assembly/id2457731/>
- Støre, Jonas Gahr. (2012). Utenrikspolitisk redjørelse 2012. Hämtad 2018-08-10, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/upol_1202/id672235/
- Søreide, Ine Eriksen. (2014a). Et styrket NATO etter toppmøtet. Publisert i bl.a Nordlys, 15.09.14. Hämtad 2018-09-24, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/Et-styrket-NATO-etter-toppmotet/id2000661/>
- Søreide, Ine Eriksen. (2014b). "Geopolitikk og sikkerhet i det høye nord" Tale Dato: 03.09.2014. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/Geopolitikk-og-sikkerhet-i-det-hoye-nord/id766769/>
- Søreide, Ine Eriksen. (2014c). Speech at DNAK meeting, Nordic and Central European Perspectives. Speech Date: 2014-03-20. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/Speech-at-DNAK-meeting-Nordic-and-Central-European-Perspectives/id753389/>
- Søreide, Ine Eriksen. (2015a). Et forsterket og fornyet forsvar for fremtiden – vanskelige valg og dilemmaer. Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide, Oslo Militære Samfund. Tale Dato: 09.02.2015. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/-et-forsterket-og-fornyet-forsvar-for-fremtiden--vanskelige-valg-og-dilemmaer/id2395220/>
- Søreide, Ine Eriksen. (2015b). Forsvarsministerens innlegg ved Agenda Nord-Norge 2. november 2015. Tale Dato: 12.11.2015. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/forsvarsministerens-innlegg-ved-agenda-nord-norge-2.-november-2015/id2461181/>
- Søreide, Ine Eriksen. (2015c). Forsvarsministerens innlegg ved åpent møte på Sjøkrigsskolen i samarbeid med Universitetet i Bergen, 14. april 2015. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/forsvarsministerens-innlegg-ved-apent-mote-med-universitetet-i-bergen-og-sjokrigsskolen-14.-april-2015/id2406948/>
- Søreide, Ine Eriksen. (2015d). Minister of Defence Ine Eriksen Søreide's speech at ACUS conference "Charting NATO's future". Date: 2015-09-25. Hämtad 2018-09-21, från <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/minister-of-defence-ine-eriksen-soreide-speech-at-acus-conference-charting-natos-future/id2454050/>

-
- Søreide, Ine Eriksen. (2015e). Speech at The NATO Parliamentary Assembly, 61st session, by Ine Eriksen Søreide. Hämtad 2018-09-20, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/speech-at-the-nato-parliamentary-assembly-61st-session-by-ine-eriksen-soreide/id2457780/>
- Søreide, Ine Eriksen. (2015f). Speech: Europe's Strategic Choices: Building Prosperity and Security. Date: 2015-11-12. By Minister of Defence Ine Eriksen Søreide. Hämtad 2018-09-21, från <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/speech-europes-strategic-choices-building-prosperity-and-security/id2461198/>
- Søreide, Ine Eriksen. (2016a). Forsvarsminister Ine Eriksen Søreides innlegg ved lanseringen av stortingsmeldingen om utenriks- og sikkerhetspolitikk. Tale Dato: 22.02.2016. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/forsvarsminister-ine-eriksen-soreides-innlegg-ved-lanseringen-av-stortingsmeldingen-om-utenriks--og-sikkerhetspolitikk/id2476769/>
- Søreide, Ine Eriksen. (2016b). Mer alliert øving og trening er viktig for Norge. Innlegg: 25.10.2016. Av: Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/mer-alliert-oving-og-trening-er-viktig-for-norge/id2517109/>
- Søreide, Ine Eriksen. (2016c). Speech by Defence Minister Ine Eriksen Søreide at the Norwegian Shipowners' Association Annual Conference. Date: 2016-04-12. Hämtad 2018-09-21, från <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/speech-by-defence-minister-ine-eriksen-soreide-at-the-norwegian-shipowners-association-annual-conference/id2483192/>
- Søreide, Ine Eriksen. (2017a). Defence Minister Ine Eriksen Søreide's opening remarks: Leangkollenseminaret 2017. Date: 2017-02-13. Hämtad 2018-09-21, från <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/defence-minister-ine-eriksen-soreides-opening-remarks-leangkollenseminaret-2017/id2538839/>
- Søreide, Ine Eriksen. (2017b). En balansert sikkerhetspolitikk. Publisert på nordnordskdebatt.no 26. januar 2017 og i Nordlys 28. januar 2017. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/avskrekkingberoligelse/id2536988/>
- Søreide, Ine Eriksen. (2017c). Forsvarsministerens OMS-tale 9. januar 2017. "Kampkraft og bærekraft i usikkerhetens tid". Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/forsvarsministerens-oms-tale-9.-januar-2017/id2526665/>
- Søreide, Ine Eriksen. (2018a). Menneskerettighetene er under press internasjonalt. Utenriksminister Ine Eriksen Søreide innlegg i VG, 11. april. Hämtad 2018-09-25, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/mr_press/id2596894/
- Søreide, Ine Eriksen. (2018b). Utenrikspolitisk redgjørelse 2018. Hämtad 2018-08-10, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/utgreiing_180227/id2591293/
- Søreide, Ine Eriksen. (2018c). Verdifellesskap i en krevende tid – hva kan norsk europapolitikk utrette? Utenriksminister Ine Eriksen Søreide. Universitetet i Oslo, 11. september. Hämtad 2018-09-25, från https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/innlegg_arena/id2611790/
- Søreide, Ine Eriksen, & Frederiksen, Claus Hjort. (2017). NATO i Norden. Dato: 26.05.2017. Hämtad 2018-09-21, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/dansknorskronikk/id2554643/>
- Søreide, Ine Eriksen, & Hultqvist, Peter. (2017). Norge og Sverige styrker det forsvarspolitiske samarbeidet i møte med nye sikkerhetspolitiske utfordringer. Dato: 13.02.2017. Hämtad 2018-09-21, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norge->

-
- [og-sverige-styrker-det-forsvarspolitiske-samarbeidet-i-mote-med-nye-sikkerhetspolitiske-utfordringer/id2538797/](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norskislandskinnlegg/id2538797/)
- Søreide, Ine Eriksen, & Thórdarson, Gudlaugur Thór. (2017). Sterke allierte i nord. Innlegg Dato: 22.03.2017. Hämtad 2018-09-25, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norskislandskinnlegg/id2544542/>
- Søreide, Ine Eriksen, Wammen, Nicolai, Haglund, Carl, Sveinsson, Gunnar Bragi, & Hultqvist, Peter. (2015). Vi utdyper det nordiske forsvarssamarbeidet. Kronikk skrevet av forsvarsministrene i Norge, Danmark, Finland og Sverige, samt utenriksministeren fra Island. Hämtad 2018-09-20, från <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vi-utdyper-det-nordiske-forsvarssamarbeidet/id2404378/>
- Tuomioja, Erkki, & Wallström, Margot. (2014). Sociala dimensionen i EU måste stärkas. Hämtad 2018-09-13, från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2014/12/sociala-dimensionen-i-eu-maste-starkas/>
- Wallström, Margot. (2014a). Anförande av utrikesministern vid OSSE:s ministerråd. Basel 4 december 2014. Hämtad 2018-09-20, från <https://www.regeringen.se/tal/2014/12/anforande-av-utrikesministern-vid-osses-ministerrad/>
- Wallström, Margot. (2014b). EU är en garant för fred. Hämtad 2018-09-13, från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2014/11/margot-wallstrom-eu-ar-en-garant-for-fred/>
- Wallström, Margot. (2014c). Sveriges engagemang för Ukraina fördjupas. Hämtad 2018-09-14, från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2014/11/sveriges-engagemang-for-ukraina-fordjupas/>
- Wallström, Margot. (2015a). Europa behöver mer demokrati – inte mindre. Metro, 17 augusti 2015. Hämtad 2018-09-18, från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2015/08/europa-behover-mer-demokrati--inte-mindre/>
- Wallström, Margot. (2015b). Tal av Margot Wallström på Utrikespolitiska Institutet. Publicerad 09 juni 2015. Hämtad 2018-09-18, från <https://www.regeringen.se/tal/2015/06/tal-pa-utrikespolitiska-institutet-den-8-juni-2015/>
- Wallström, Margot. (2015c). Utrikesdeklarationen 2015. Hämtad 2018-08-10, från <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2015/02/utrikesdeklarationen-2015/>
- Wallström, Margot. (2016). Utrikesdeklarationen 2016. Hämtad 2018-08-10, från <https://www.regeringen.se/tal/2016/02/utrikesdeklarationen-2016/>
- Wallström, Margot. (2017a). Anförande av Margot Wallström på Europahuset: EU:s säkerhetspolitiska utmaningar. Hämtad 2018-09-14, från <https://www.regeringen.se/tal/2017/02/anforande-av-margot-wallstrom-om-den-europeiska-sakerhetsordningensvensk-sakerhetspolitik/>
- Wallström, Margot. (2017b). Sveriges röst i världen. Utrikesministerns anförande vid Dagens Industri Världen den 21 januari. Hämtad 2018-09-20, från <https://www.regeringen.se/tal/2017/01/sveriges-rost-i-varlden/>
- Wallström, Margot. (2017c). Tal av utrikesminister Wallström vid Athens Democracy Forum den 14 september 2017. Hämtad 2018-09-20, från <https://www.regeringen.se/tal/2017/09/tal-av-utrikesminister-wallstrom-vid-athens-democracy-forum/>
- Wallström, Margot. (2017d). Utrikesdeklarationen 2017. Hämtad 2018-08-10, från <https://www.regeringen.se/tal/2017/02/utrikesdeklarationen-2017/>

-
- Wallström, Margot. (2018). Utrikesdeklarationen 2018. Hämtad 2018-08-10, från <https://www.regeringen.se/tal/2018/02/utrikesdeklarationen-2018/>
- Wallström, Margot, & Waszczykowski, Witold. (2017). Debattartikel om Östliga partnerskapet i EUobserver. Stockholm och Warszawa den 14 november 2017. Hämtad 2018-09-19, från <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2017/11/margot-wallstrom-och-witold-waszczykowski-i-euobserver/>
- Wolodarski, Karin Grundberg. (2013). Reinfeldt: Försvaret är ett särintresse. Hämtad 2018-11-03, från <https://www.di.se/artiklar/2013/1/29/reinfeldt-forsvaret-ett-sarintresse/>